

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה 1 (תשפ"ב)

מאמרים נבחרים משכונות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
ככתבם וכלשונם מותוך הספרים הקדושים

וישלה

זהר המבואר
הפּתּוּר וְהַכּוּד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרון מצלי ברכה'

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

וישאל

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

זה הסוד גלה לנו קדוש עליון הבעל שם טוב ז"ל, שיהיה ארוחת שלחנו עם הנלוים אליו כדי להשפיע להם השפעה מסטרא דקדושה. וזה שאמרו (ברכות טז.) כל הנהנה מסעודה שתמידי חכמים מסבים בה כאלו נהנה מזיו השכינה, פי פאשר נהנה פעם אחת מסעודה של הצדיק שנקרא 'כל', אזי מביא פח לסטרא דקדושה להביא השפעה מהקדושה ונהנה מזיו השכינה

(תפארת שלמה האזינו)

אוצר פניני החסידות

- א **עבודת ישראל** | כְּשֵׁי־עֹקֵב נִצַּח אֶת הַמַּלְאָךְ וְשִׁלְמָה שְׁלִיחוֹתוֹ וְבֹא לומר שִׁירָה
- ב **קדשת לוי** | שְׁרֵי אֲמוֹת הַעוֹלָם אוֹמְרִים שִׁירָה בְּשֵׁנָה שְׁאֵמָתָם עוֹשִׂים חֶסֶד עִם יִשְׂרָאֵל
- ב **הפארת שלמה** | מִפְּנֵי מָה עָמְה הַיָּגִיעַ וּמִזֵּנו לומר שִׁירָה
- ג **באר משה** | נִצְחוֹנו שֶׁל יַעֲקֹב וְהַשְּׁפָעַת הַעֵינָן עַל עֲבוֹדַת עִם יִשְׂרָאֵל בְּכָל הַדּוֹרוֹת הַבָּאִים – יְסוֹד לְשִׁירַת הַמַּלְאָךְ
- ד **שפע חיים** | יַעֲקֹב אֲבִינו הַתִּירָא שְׁלֵא נִכְנִיַס בּו עֵשׂוּ סָמְאָת הַיָּצֵר חֲלִילָה וְעַל יְדֵי כֹף יוֹכַל לְהִרְגוֹ
- ד **מהר"ש מקעלזא** | שֶׁם ה' הָיָה לֵעַל יַעֲקֹב וְכֹאֲשֶׁר רָאָהוּ הַיָּרְדֵן נִבְקַע מִפְּנֵיו
- ה **פתוחי חותם** | זִינְקִים בְּפִסְטֻקִים
- ו **ברית אברהם** | פְּעֻמִּים שְׁמִסִּית הַיָּצֵר הִרְעֵ אֶת הָאָדָם לְעֲבֹרָה בְּאִפְּן גְּלוֹי וּפְעֻמִּים צוֹבַע זֹאת בְּדַמּוֹת מַצָּה
- ז **פירוטוי מתוקים** | 'יש לי רב אחי' רְמֹז לְרַב אַחֵי | באור הַפְּסוּקִים אוֹדוֹת הַצּוֹתָת נִיצוֹצוֹת הַקְּדוּשָׁה שְׁהִיּוּ בְּעֵשׂוּ
- ז **דברי חיים** | החמיר של בני ישראל וְיִכְאֲשֶׁר נוֹתֵינָם מִמְּמוֹנָם לְצַדִּיקָה חַל עֲלֵיהֶם קְדוּשָׁה, וְאֵלּוּ הַחֲמִיר שֶׁל הַגּוֹיִים גַּם וְאִין יְכוֹל לְחַוֵּל עֲלוֹי קְדוּשָׁה
- ח **ישורש יעקב** | אֲנָשִׁי שְׂכָם הִיּוּ דְבוּקִים וּכְרוּכִים בְּתַאֲוָתָם
- ט **דבר חיים** | רְמֹז עַל הַמִּשְׁכּוֹת זְמַן הַתְּתִימָה מִסְּפוֹת עַד הַנוּכָה
- ט **תורת חיים** | 'וּלְמַקְנָהוּ עֵשָׂה סֶפֶת' – עֲרֵאֲוִית קִנְיֵי הַעוֹלָם הַזֶּה
- ט **שארית ישראל** | רְמֹז שֶׁיֵּשׁ לְבָנוֹת סָפָה בְּעַת בְּנֵית בֵּית חַדָּשׁ | רְמֹז שֶׁיֵּשׁ לְשֹׁמֵר מְקוֹם הַסָּפָה בְּקִדּוּשָׁה גַּם בְּמִשְׁךְ כֹּל יְמוֹת הַשָּׁנָה
- ט **לקוטי שיחות** | באור נֶרְחַב כִּיצַד יִתְכַּן שְׁבַעֲלוֹמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תְּהִיָּה מְצִיאוֹת שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה שְׁהִיא שְׁלִילַת אַחֲדוּתוֹ יִתְבַּרַךְ
- יא **קול שמחה** | 'אֲלֵהִי הַנֶּכֶר אָשֶׁר בְּתוֹכָם' – סִהְרַת הַמַּחֲשָׁבָה
- יא **הרי בשמים** | 'אלון' – יש מלאכים שְׁנוֹתוֹסֵף לָהֶם 'אל' וְיֵשׁ שְׁנוֹתוֹסֵף לָהֶם 'וּן', וְלָכֵן נִקְרָא יַעֲקֹב 'יִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרוּן' | יַעֲקֹב הַתִּירָא שְׁמַחְמַת אֲבָלוֹתוֹ תַּסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ הַשְּׂכִינָה
- יא **תורה אור** | בְּחִינַת יוֹסֵף 'צִדִּיק עֲלוֹיו' וּבְחִינַת בְּנִימִין 'צִדִּיק תַּחְתּוֹן'
- יג **פתוחי חותם** | יָצַר הִרְעֵ מִסְּפָתָה אֶת הָאָדָם בְּדָבָר חַל קְדִי לְהַכְשִׁילוֹ בְּדָבָר חֲמור
- יג **פרי צדיק** | בְּמַצָּאֵי שְׁבֵת אוֹמְרִים 'הִנֵּה א-ל וְשׁוֹעֲתִי' לְחֻזֵק הָאָדָם עַל פְּחַד שׁוֹפֵל עֲלוֹי מַחְמַת יְהִידָתוֹ מִקְּדוּשַׁת הַשְּׁבֵת
- טו **שפת אמת** | מְבַרְכִים עַל הַבְּשָׂמִים קְדִי שִׁיִּשְׂאֵר רִיחַ קְדוּשַׁת הַשְּׁבֵת עַל יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה
- טו **רמתיים צופים** | מִשָּׁל וְנִפְלָא לְבָאֵר הַסָּחַ עַל הַסְּטָאֵי עֲבוֹר תַּעֲבֵר' עַל דְּרָךְ כְּפַרְת הַעֲוֹנוֹת
- טז **באר שלמה** | 'סֶלֶם מִצָּב אוֹרָה וְאוֹשׁוּ מִיַּעַד הַשְּׂמִימָה' רְמֹז לְסַעֲדוֹת מַלְאָה מַלְאָה
- טז **הישיר והטוב** | סַעֲדוֹת מַלְאָה מַלְאָה הַמְּמַצֵּעַ בֵּין סַעֲדוֹת שְׁבֵת לְסַעֲדוֹת יְמוֹת הַחַל
- יז **אגרא דכלה** | 'וְיִצְהַל עַד סִידִם' – סִיעוּדָתָא ד'דָּוִד מִלְכָּא
- יז **דברי אמונה** | עֲקָר תַּקּוּן חֲטָא אֲדָם הִרְאִישׁוֹן עַל יְדֵי סַעֲדוֹת מַלְאָה מַלְאָה
- יז **לקוטי מנהג"ו** | מַעֲלַת הָאֲנָשִׁים הַפְּשׁוּטִים וְאֲמִירַת זְמִירוֹת בְּשֵׁבֵת וּבְמוֹצָאֵי שְׁבֵת
- יח **לקוטי תורה** | 'אל תירא עבדי יַעֲקֹב' מִהִירִידָה לְמַדְרַגַּת עֲבוֹדַת יְמוֹת הַחַל

אוצרות גאוני הדורות

- יח **סם חיי** | פִּסֵּי יַעֲקֹב אֶת עֵשׂוּ שֶׁהִבְרִיכּוֹת שְׁבָרְכוּ יַחֲזֵק נְאֻמָּרוֹ עַל הַשְּׁאוֹת הַתּוֹרָה
- יט **כתר תורה** | הַצְּפִנַּת בְּרַבַּת יַצְחָק לְיְמוֹת הַמִּשְׁיחַ
- יט **מדרשו של שם** | יַעֲקֹב אֲבִינוֹ שִׁלַּח מַעֲשָׂרוֹת לַעֲשׂוֹ
- כ **עבודת הלוי** | דְּרָךְ הַשְּׁגָת מַדַּת הַעֲנָנָה
- כ **משפיל דורש** | גָּדַל עֲנֻוֹתָנוּ שֶׁל יַעֲקֹב
- כ **חמדת ישראל** | יַעֲקֹב אֲבִינוֹ קָמָם תּוֹרָה וְעֲבוֹדָה בְּפַעַל וְצַדִּיקָה בְּמַחֲשָׁבָה
- כ **ויעש אברהם** | יִרְאָת יַעֲקֹב אֲבִינוֹ שְׁפּוֹא יְמוֹתוֹ הַבְּנִיִם מַחְמַת הַעֲוֹנוֹת
- כא **תורת אגריאל** | שִׁלַּח יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹ אֶת הַבְּהֵמוֹת שֶׁנִּשְׂאָרוֹ בַּתּוֹךְ יְדוֹ וְלֹא נִשְׁמַטוֹ לְאַרְצֵי כִּי סִימֹן טְרִפָּה הוּא
- כב **קול יהודה** | הַמַּלְאָךְ הִזִּיק אֶת יַעֲקֹב וְלָכֵן חֲזַב לוֹ חֲמִשָּׁה דָּבָרִים
- כב **תהלה לדוד** | בְּטוֹל מַשְׁמַשִּׁי עֲבוֹדָה זָרָה
- כג **משיח ה'** | הוֹכַחְתָּ יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹ שֶׁנִּשְׂאָ בְּהַתֵּר שְׁתֵּי אֲחִיוֹת מִכֹּף שְׂבָנָיו הַמָּה וְזַע בְּרַךְ ה'
- כג **אפריון** | נִשְׂאָ יַעֲקֹב שְׁתֵּי אֲחִיוֹת עַל יְדֵי שְׂגָדָן
- כד **פי צדיק** | יַעֲקֹב קָנָה אֶת הַשָּׂדֶה בְּאִפְּן שְׁלֵא יוֹכַל כּוּן הַמַּצָּר לְהוֹצִיאָה מִמֶּנּוּ
- כד **זעת זקנים לבצע התוספות** | נִמְשָׁקָה מֵילַת בְּנֵי שְׂכָם בְּמִשְׁךְ שְׁלֹשָׁה יָמִים
- כה **יד יוסף** | נִתְחַרְטָנוּ בְּנֵי שְׂכָם בְּיָוִם הַשְּׁלִישִׁי עַל מִילְתָּם וְגִירוֹתָם
- כה **יערות דבש** | אֵלּוּ נִמּוּלוּ לְשֵׁם שְׂמִים לֹא הִיּוּ מִתְּסַרְסִים שְׁלֹשָׁה יָמִים
- כו **מגיד תהלות** | הַמְתִּינֵנו שְׁמַעוּנו וְלוֹי לְרֵאוֹת הָאֵם תִּשְׁרָה הַשְּׂכִינָה עַל בְּנֵי שְׂכָם בְּיָוִם הַשְּׁלִישִׁי
- כז **מעשי צדיקים**
- לד **ספיר ויהלום** | הַאִירָה חֲסִידִית מִן הַפְּרִשָׁה
- לט **זוהר הקדוש** | עִם פִּרוּשׁ הַכַּתֵּר וְהַכְּבוֹד

נושאים בפרשת וישלח

הגיע זמני לומר שירה

עבודת ישראל

רבי ישראל מקוֹזְנִיץ זיע"א

כשיעקב נצח את המלאך נשלמה שליחותו וכא לומר שירה

וְשָׁמַעְתִּי אומרים בשם חכם אחד, פרוש המדרש רבה (כ"ד ע"א) ש'אמר המלאך ליעקב הגיע זמני לומר שירה, וצריך באור שמיום שנברא שרו של עשו לא הגיע זמנו לומר שירה עד היום שנלחם ביעקב.

אִמְנֵם הנה כל מלאך אינו אומר שירה וזמרה להבורא תבָרַךְ שמו רק על תוסד שבראו לעשות רצונו תבָרַךְ, ולמשל מלאך מיכאל כשפועל רצונו תבָרַךְ שמו ומלמד זכות על ישראל ומגביר החסדים אשר לזה התכלית נברא, אז אומר שירה, וכן כל המלאכים.

וְהִגֵּה שרו של עשו הוא הס"ם הוא היצר הרע הוא השטן, שנברא להסית האדם ולהסירו מדעת יוצרו כי לך נברא. אמנם אף על גב שלכך נברא, אין חפץ המלאך הזה באמת שישמע האדם לקולו לעשות הרע, רק הוא מחיב לעשות פעלתו ולהדיחו, והאדם יתחנן וילחם כנגדו ויכבש אותו, וזה תכלית בריאתו, כי לא בראו היצר ברוף הוא באפן אחר, כי מאתו לא תצא הרעה.

רק כמשל הזונה עם בן המלך הנזכר בזהר הקדוש (ח"ב קס"ג). וכתוב שם כי אם ישמע בן המלך לזונה המסיתו במצות המלך וידבק בה אין מזה נחת רוח להזונה, רק כשמתגבר בן המלך וגוער בה ודוחה אותה במהירות לא תקום, אז מתעורר נחת רוח לאביו המלך ומשלים שכו לבנו, וגם להזונה מיטיב בעבורו, שעשתה רצונו להסיתו ולא יכלה לו ונעשה נחת רוח להמלך.

וכן הנמשל להיצר הרע, הגם שמפתה את האדם, מפל מקום אין חפצו ברשעים המקשיבים לקולו, ולכן אמרו (כ"ב טו.) יורד ומסית עולה ומקטרג, אכן אז נעשה פעלתו באמת, כשמפתה לאדם ולא יכול לו, ונתעורר נחת רוח ליורגו, ואז גם היצר הרע לזקק שכו משלם בעבור שהוא גרם הנחת רוח, כמו שבארתי על פסוק ויאמר המן בלבו למי יחפץ המלך לעשות יקר יותר ממני' (סו"ט ו ט, 'ממני' דיקא, כלומר שכל הנחת רוח בא על ידי הפתוי ממני, ואם בן יש לו לשלם לי כל יקר וגדלה, עין במקום אחר.

ונחזר לענינו, שהמלאך הנ"ל עדין לא אמר שירה מיום שנברא, שלא היה אדם שכבשו לגמרי, כמו יעקב אבינו שלימו דאבְּהוֹן, שהיה בן שמונים וארבע שנים, וגבור בגבורתו שהיה מעביר האבן מעל פי הברא כמי שמעביר הפקק מעל הצלוחית, ואף על פי כן לא נתעורר בכחו חלילה לשום תאוה רעה כמו שכתוב (להלן מט ג) 'ראובן פחי וראשית אוני', שנולד מטפה ראשונה, וכתוב (להלן כט יא) 'וישק יעקב לרחל', ואמרו (נ"ח שיה"ש ז: ט) שבע נשיקות, ובודאי היו הנשיקות בקדשה גדולה ואיזה יחוד נפלא, וכמו שאמרו (כ"ד ע"ב) על ענין 'ויבן' שראה ברוח הקדש שאינה נכנסת עמו לקבורה, ומסתמא בשהיה בשעה זאת ראוי לרוח הקדש, מסתמא לא היו הנשיקות חלילה במחשבה גשמיות רק בדבקות בעולמות עליונים, ומי כמוהו קדוש ישראל.

והנה כשנלחם עמו שרו של עשו, לא היתה האביקה בדרך פשוט בדרך שנלחמים בעלי מלחמות, רק בודאי היתה המלחמה ברוחניות לבלבל מחשבתו של יעקב אבינו, מי

נושאים בפרשת וישלח

הגיע זמנו לומר שירה, וכי כל המלאכים אומרים שירה בכל יום, הלא יש שאין אומרים רק פעם אחת ביוכל, או פעם אחת בשמטה, ואיך במבנין רק בעת הזאת הגיע זמנו לומר שירה.

רק כשטוב לישראל המלאכים אומרים שירה

אך הנה מבאר בזהר הקדוש (ח"ב פ"ז) וזה לשונו, פד אנה לישראל תחות שלטנותא דאומין יתיב וגעי וככי, הךא הוא דכתיב (ירמיה י"ז) 'במסתרים תכפה נפשי וגו', עין שם. אי טרנא עצוב וכל שפן דגעי וככי שמשוי מאי עבדי, הךא הוא דכתיב (ישעיה לג ז) 'הן אראלם צעקו חצה וכו', עין שם.

הנה לכך אין דרך המלאכים לומר שירה למעלה בעת אשר לא טוב לבני ישראל חלילה, כמבאר בזה, אף בעת אשר טוב לישראל בישועה ורחמים, הנה גם המלאכים בטוב לב אומרים שירה לפני ה' יתברך.

המלאכים מבקשים טובת ישראל שיוכלו לומר שירה

וזה שאומרים (ברכת יוצר אור) 'פנות צבאי קדושים רוממי שדי תמיד מספרים כבוד אל וקדשותו'. פרוש שגם אמת אשר יש מלאכים גדולים אשר תמיד מספרים כבוד אל וקדשותו תתברך וכו', ועונים באימה וכו' קדוש קדוש וכו', אבל עקר הדבר לאל ברוך נעימות יתנו וכו' לברך ה' יתברך, פי אף הוא פועל גבורות בעל מלחמות זורע צדקות וכו' ומשפיע לבני ישראל כל טוב. אזי הנה המלאכים בטוב לב ירנו לה' יתברך כי השמחה במעונו, אז הנה זמירות יאמרו ותשבחות ישמיעו, הנה התשבחות האלו הם מקבלים לפני ה' יתברך.

לכן גם המלאכים צריכין לבקש תמיד על ישועת ישראל וכו'. וזה שאמרו (חולין ע"א) שאין המלאכים אומרים שירה למעלה עד שאמרו בני ישראל למטה תחלה, פרוש שיהיו נושעים ברכ טוב למטה להיות שמחים וטובי

יודע באיזה חקירות עצומות, ורשתו אשר טמן, וזהו שכתוב וירא כי לא יכל לו, שאבינו יעקב התגבר בקדשתו נגדו, עד שנגע בכף ירכו, עין בזהר הקדוש (ח"א קע-קע"א). ותרצה קצת מזה. **לכן** אחרי שראה הפריאה הנבחרת יעקב איש תם כי לא יכל לו, אמר שלחני כי עלה השחר ויהגיע זמני לומר שירה, שלכך נבראתי, וברוך ה' שפעלתי פעלתי, לכן אני חפץ לומר שירה:

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

שרי אמות העולם אומרים שירה בשעה שאמתם עושים חסד עם ישראל

ויאמר שלחני כי עלה השחר. עין פרש"י (ד"ה כ"י) שהגיע העת לומר שירה, ועין במדרש (ב"ר ע"ח א) שמעולם לא אמר שירה עדין ועתה הגיע העת לומר שירה. ויש להבין למה הגיע עתה העת שלו לומר שירה. ונראה דהנה כל השרים של האמות אומרים שירה ואימתי אומרים שירה כשעושה איזה אמה חסד למטה עם ישראל מזה הגיע להם התגבורת לשר שלהם לומר שירה, וכאן היה שרו של עשו ועשה עשו בכאן חסד עם יעקב ומזה החסד הגיע התגבורת לשר שלו לומר שירה, ולכך אמרו שמעולם לא אמר שירה ועתה הגיע העת שלו לומר שירה, פי מעולם לא עשה עשו עם יעקב חסד ועתה עשה חסד עם יעקב ולכך הגיע עתו לומר שירה:

תפארת שלמה

רבי שלמה מנדומסק זיע"א

מפני מה עתה הגיע זמנו לומר שירה

ויאמר שלחני כי עלה השחר. ופרש רש"י וצריך אני לומר שירה, עין שם. יש להבין, למה רק בעת הזאת שהיה עם יעקב

וכו', בָּרַם רוכלוותיו של יַעֲקֹב, לא הִיְתָה אֶלָּא מתוך הָאֲבָק שֶׁתַּחַת רַגְלָיו וכו', כֹּל הַרוֹכְלוֹת שִׁישָׂרְאֵל עוֹשִׂין וּמַצְלִיחִין בְּעוֹלָם הַזֶּה - בְּזִכּוֹת אוֹתוֹ הָאֲבָק שֶׁל אַבְיָנוּ יַעֲקֹב, כֹּל מִלְחָמוֹת שִׁישָׂרְאֵל עוֹשִׂין וּמַצְלִיחִין - בְּזִכּוֹת הָאֲבָק שֶׁל אַבְיָנוּ יַעֲקֹב, כֹּל תּוֹרָה שִׁישָׂרְאֵל עוֹשִׂין בְּעוֹלָם הַזֶּה - בְּזִכּוֹת יַעֲקֹב אַבְיָנוּ, שְׂאוֹתוֹ הָאֲבָק נִטְלוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּנְתַנוּ תַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד שֶׁלוֹ.

הרי מפורש מעלתה הגדולה של התאבקות זו שפלה רוחנית לפניו יתברך, עד שהאבק נמצא תחת כסא הכבוד מתוך חבתו ליעקב. וכבר ידענו מה שאמרו חז"ל (ב"ר פב ב) שדמות דיוקנו של יעקב - שרש נשמות ישראל, חקוקה בכסא הכבוד, וכל זה בזכות אותו נצחון שבו הנחיל מפלה נצחת לעשו וכת דיליה עד סוף כל הדורות, ולפיכך זכה להתעלות לשיא המדרגה.

ולכן אמר המלאך הגיע זמני לומר שירה, לפי שעל ידי נתעלה יעקב אבינו לשלמות מפלגה זו, ששמנה יחד ופנה לקיומם של ישראל לדורות. והוא מה שאמרו (תנחומא קדושים ב) אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, עד שלא בראתי עולמי היו מלאכי השרת מקלסין אותי בככם ומקדשין את שמי בככם, והיו אומרים 'ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם' (תהלים קו מח).

כיון שנברא אדם הראשון, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, זהו שאנו מקלסים אותך בשמו, אמר להם לא וכו', כיון שבא יעקב אמרו לפניו זה הוא, אמר להם הן, וכן הוא אומר ולא יקרא עוד שמך יעקב, כי אם ישראל והיה שמך, ונקראו כל ישראל על שמו.

הרי מפורש, שקלוסם של המלאכים היה מכון לאותה שעה, ולפיכך אותו המלאך

לב לומר שירה ושבחה לה' יתברך, אזי גם המלאכים אומרים שירה.

אחרי ישועת יעקב בא זמן שירת המלאכים

והנה גם בזה, כל זמן שהיה יעקב אבינו עליו השלום בגלות במר נפשו מצרת עשו ולכן, לא יכלו המלאכים לומר שירה למעלה, אף כאשר בעת הזאת הגה ישראל נושע בה', מלכן ומשר של עשו, אז בא הזמן עת הזמר של המלאכים לומר שירה למעלה כלם כאחד, כנ"ל:

באר משה

רבי משה יהיאל מאז'רוב זיע"א

נצחונו של יעקב והשפעת הענין על עבודת עם ישראל בכל הדורות הבאים - יסוד לשירת המלאך

אמרו חז"ל (חולין אא:) שהמלאך בקש מיעקב שישלחנהו, כי מיום שנבראתי לא הגיע זמני לומר שירה עד עכשו. ולמה באמת לא הגיע זמנו רק עכשו כשיעקב נצחו. ובפשטות אפשר לומר על פי מה שנתבאר כמה פעמים שבשגאדם אינו מצית ליצרו, גורם לו הנאה שעל ידו מתקדש שמו יתברך, כמשל המוכא בזהר הקדוש (ח"ב קטג) מבין המלך והזונה.

והנה כשראה המלאך שיעקב עמד בנסיון גדול כזה וישר אל מלאך ויכל לו, ידע שהגיע זמנו לומר שירה, משום שעל ידו נגרים קדושים שם שמים נעלה ביותר, ובפרט שתקן בזה חטא אדם הראשון שהוא שרש כל החטאים, בנדאי שהיה מקום לומר שירה על כך.

אמנם ביתר באור נוכל לומר, לפי מה שמוכא בשיר השירים ובה פ"ג על הכתוב 'מכל אבכת וכל' (שה"ש ג ט), ששבחו את האבק שהעלה יעקב במאבקו עד כסא הכבוד, וזה לשונו: כהנה מיעקב ולויה ומלכות מיעקב

משבחים ומפארים שהשם יתברך הוא אלקי ישראל והם בניו בניו בחנינו המקדשים שמו יתברך בעולם:

שעל ידו נתגלגל הדבר שיעקב ינצחו ויזכה להקרא בשם 'ישראל', הגיע זמנו לומר שירה על כך שבפעלתו נהקלס שמו יתברך וכלם

פְּרַשְׁת וַיִּשְׁלַח

וַיִּירָא יַעֲקֹב מֵאֵד וַיִּצַר לוֹ (לב ז)

שִׁבְעַת חַיִּים

רבי יקותיאל יהודה מצאנו זיע"א

יעקב אבינו התיירא שלא יכניס בו עשו טמאת היצר חלילה ועל ידי כך יוכל להרגו

וַיִּצַר לוֹ. בספר הקדוש באר שבע לזקני הקדוש מטאלטשונע זי"ע פתב לפרש, כי עשו הוא יצר הרע, ואמרו ו"ל (כ"ב טו.) הוא שטן הוא יצר הרע הוא מלאך המות, וכל מי שאין ליצר הרע ושטן שום ניצוץ של שליטה עליו אין לו לפחד ממלאך המות, אבל יעקב אבינו חשש שעשו בטמאתו יתגבר עליו להכניס בו טמאת היצר, ואז כבר יוכל להשתלט עליו ולהרגו. וזה אמרו וַיִּירָא יַעֲקֹב מֵאֵד, וקא מפרש ואזיל סבת הפחד והמורא, ויצר לו רצה לומר שלא יכניס בו טמאת היצר, עד כאן תכן דברי קדשו.

כח האמה בעולם הזה הוא מכת השר שלה בשמים

ובאור הדברים, כי כחה של האמה אינה אלא מכת השר שלה בשמים ממעל, ומי שמתנהג בקדושה וטהרה בשמירת הדבור והראיה הוא מכניע כחות הטמאה, ובקדשתו הוא אומר גירא בעינא דשיטנא, וממילא אינו רוא גם מרבות עם, כי כשל עוזר ונפל עזר.

מעשה פלא מהמגיד מקווינין זיע"א

ומספר על הגאון הקדוש המגיד מקאזניץ זי"ע, שעמד פעם בחוץ ואמר ברפת קדוש הלכנה, לפתע הגיע לשם חיל של קאזאקען וברחו כל הקהל לנפשותם, אבל

הרב הקדוש נשאר עומד על עמדו, כשעבר אצלו ראש המחנה העיו בנפשו וירק בפני קדשו כשהוא צועק עליו דברי בוז, הרב הקדוש המשיך כאלו לא קרה דבר, וילעמתי הרשע נשאר כאבן דומם ולא יכול לזוז ידיו ורגליו, והרב הקדוש גמר את המזמורים ונכנס להיכל קדשו.

כעבר זמן קט הגיעו הקאזאקען בפחי נפש למעון קדשו להתחנן על נפש הראש שלהם, דרש הרב הקדוש שיהבטיח שלא ירום עוד ידו להרע לשום בר ישראל, ורק אחרי שהבטיח בן חזר לאיתנו ויכול היה להמשיך בדרכו.

מעשה פלא מהבעל שם טוב זיע"א

וכן היה המעשה ברבנו הקדוש הבעל שם טוב, שגוי קטן אחד שפגע בו התחיל להבלע באדמה, וכני משפחתו באו בכביה לפני הבעל שם טוב, ורק אחרי שהבטיח שלא יגע לרעה באדם מישראל יכלו לחלצו. כי קדושים הללו שלא פחדו מיצר הרע לא פחדו גם מאמות העולם:

כי במקלי עברתי את הירדן הזה (לב יא)

מהר"ש מבבלזא

רבי טר שלום מבבלזא זיע"א

שם ה' היה על יעקב וכאשר ראהו הירדן נבקע מפניו

כי במקלי עברתי את הירדן הזה וגו'. שמעתי בשם הצדיק וקדוש איש אלקים מורנו

שום חלק בעולם הבא כָּלֵל, גם יַעֲקֹב לא יהיה לו בעולם הזה חלק וּנְחִלָּה בְּהַרְוּחָהּ, רק לַהֲחַיִּיתוֹ נֶפֶשׁ בְּצַמְצוֹם.

וּכְשָׁבָא יַעֲקֹב מִלְכוֹן, וַיִּשָּׂא עֵשׂוּ עֵינָיו וַיֵּרָא וַהֲנִיחַ הַנְּשִׂים וְהַיְלָדִים וַעֲבָדִים וַיִּשְׁפָּחוּת וַצֵּאן וַיִּבְקֹר לְאִין מִסְפָּר, תָּמָה עֵשׂוּ וַחֲשָׁב בְּדַעְתּוֹ, אִם כִּפִּי הַחֲלָקָה שֶׁחֲלַקְנוּ שְׂאֵנִי נְטִלְתִּי הָעוֹלָם הַזֶּה וַיַּעֲקֹב עוֹלָם הַבָּא, לֹא יִשְׁיג יַעֲקֹב לְכָל הָעֶשְׂרׁ וְהַכְּבוֹד הַזֶּה, וְזֶה אוֹנָאָה גְדוֹלָה עֲשָׂה לִי שֶׁהוּא יִטַּל שְׁנֵי עוֹלָמוֹת וַאֲנִי לֹא אֶטַּל כִּי אִם עוֹלָם אֶחָד, אֲשֶׁר עַל פֶּן הַנִּכּוֹן הוּא שְׂאֵמֵר לוֹ שֶׁנִּחְזֵר הַכֹּל לְאִמְצַע וַיְהִי שְׁנֵי עוֹלָמוֹת בֵּין שְׁנֵינִי חֲלֵק בְּחֻלְקִי.

עשו טען שיַעֲקֹב לקח מחלקו ותשובת יַעֲקֹב

וַזֶּהוּ שְׂאֵמֵר לוֹ נִסְעָה וְנִלְכָה, פְּרוּשׁ, הָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁנְּטִלְתִּי בְּחֻלְקִי וְהוּא שְׁלִי, עַכְשָׁו אֶחְזִירָהוּ לְאִמְצַע, וְאֲנִי וְאִתָּה נִסְעָה וְנִלְכָה בּוֹ בְּשׂוּהַ חֲלֵק בְּחֻלְקִי. וְעוֹלָם הַבָּא הַמֵּיחָד לְךָ לְבִדְךָ וְרֵאיוֹ לְךָ, גַּם אֲנִי אִלְכָה לְנִגְדְךָ בּוֹ, כְּמוֹ שֶׁנְּטִלְתָּ הַרְוּחָה בְּשְׁלִי גַם אֲנִי אֶטַּל בְּשְׁלִיךָ, דָּאִם לֹא כֵן יֵשׁ אוֹנָאָה וּמִקַּח טַעוֹת בְּחֻלְקָה שֶׁחֲלַקְנוּ. וְהַשִּׁיבוֹ יַעֲקֹב, אֲרִנִּי יֵדַע כִּי הַיְלָדִים רַכִּים וְגו', כַּנִּתְּ יַעֲקֹב בְּזֶה, צְרִיף לְהַקְדִּים מַה דְּאִיתָא בְּמִדְרַשׁ (שֶׁהֲשִׁיר א ד), דְּבִשְׁעַת נְתִינַת הַתּוֹרָה לֹא קָבַל הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא בְּעַרְבֵינּוֹת כִּי אִם הַבְּנִים הַקְּטַנִּים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר (תְּהִלִּים ח א) מִפִּי עוֹלָלִים וַיִּנְקָם יִסְדַּתְּ עַד.

וַנִּתְּנוּ הַמְּקַבְּלִים טַעַם לְדַרְךָ, דְּאֵמַאי לֹא רָצָה הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא בְּעַרְבּוֹת הָאֲבוֹת כִּי אִם בְּעַרְבֵי הַבְּנִים. וּפְרָשׁוּ זְכוּרִים לְבִרְכָהּ, דְּכִשְׁחוּטָא הָאָדָם הַסְּטָרָא אַחְרָא נּוֹטֶלֶת הַנִּיצוּצוֹת הַקְדוּשָׁה שְׁבוּ, וְאִין לָהֶם צִיּוּאָה מִשָּׁם כִּי אִם עַל יְדֵי מִיתַת הָאָדָם, וְאִם מֵת וְעוֹדְנוּ בְּרִשְׁעוֹ אִין לוֹ פֶּחַ הַהוּצִיא הַנִּיצוּצוֹת, אֲבָל הַבְּנִים הַקְּטַנִּים שֶׁהוֹרְתֵם וְלִדְתֵם בְּקְדוּשָׁה, וְכִשְׁהֵם קְטַנִּים עֲדִין לֹא טַעְמוּ טַעַם חֻטָּא, יֵשׁ [לָהֶם] פֶּחַ בְּמִיתַתָּם לְהוּצִיא הַנִּיצוּצוֹת אֲבוֹתֵיהֶם.

הַרְבַּ מְהֵרָשׁ [נִי"] אַבְדִּיק בְּעִלְזָא, כִּי הָאֲבוֹת הֵם בְּעַצְמָם הַמְּרַכְּבָה לְהַשְׁכִּינָה, וְשֵׁם ה' עֲלֵיהֶם בְּעַצְמָם כְּמוֹ עַל כֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְהֵם בְּעַצְמָם וַשְׂמוּתֵיהֶם הַקְדוּשִׁים כֶּסֶף וּמְרַכְּבָה לְשִׁכְנֵיהָ.

וַהֲנִיחַ מְצִינּוּ בְּקָרִיעַת יַם סוּף דְּכִתִּיב 'הֵינִי רָאָה וַיִּנְס' (תְּהִלִּים קִיד א), וּמִפְּרִשׁ 'מַה לָּךְ הֵינִי כִּי תִנּוּס' (פְּסוּק ה שם) 'מִלְפָּנֵי אֲדוֹן חוּלֵי אֶרֶץ מִלְפָּנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב' (פְּסוּק ז שם), וְהַשְׂמוֹת הַקְדוּשִׁים שֶׁל הָאֲבוֹת הֵם בְּעַצְמָם מְרַכְּבָה לְשִׁכְנֵיהָ, וְכִשְׁבָּא יַעֲקֹב לִיָּם בְּקַע אֶת הַיַּרְדֵּן בְּשֵׁמוֹ הַקְדוּשׁ.

וְזֶה הַפְּנִיָּה, כִּי תַבַּת 'בְּמַקְלִי' עוֹלָה בְּגִימְטְרִיאָה כְּמוֹ הַשֵּׁם יַעֲקֹב, וְזֶה אָמַר 'כִּי בְּמַקְלִי עֲבַרְתִּי אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה', וּמִפְּנֵי שְׁמֵי נַחַת הוּא:

וַיֵּאמֶר נִסְעָה וְנִלְכָה וְאִלְכָה לְנִגְדְךָ. וַיֵּאמֶר אֲלֵיו אֲרִנִּי יֵדַע כִּי הַיְלָדִים רַכִּים וְהַצֵּאן וְהַבְּקֹר עֲלוֹת עֲלֵי וּדְפָקוּם יוֹם אֶחָד וּמֵתוּ כָּל הַצֵּאן. יַעֲבֹר נָא אֲרִנִּי לִפְנֵי עַבְדּוֹ וְאֲנִי אֶתְנַהֲלָה לְאִטִּי לְדַגֵּל הַמִּלְאָכָה אֲשֶׁר לִפְנֵי וּדְרַגֵּל הַיְלָדִים עַד אֲשֶׁר אָבָא אֶל אֲרִנִּי שְׁעִירָה (לב יב-יד)

פְּתוּחֵי חוֹתֶם

הַבֵּי יַעֲקֹב אֲבִיחֻצִירָא זִיע"א

דִּיוּקִים בְּפְסוּקִים

יֵשׁ לְדַקְדָּק, לְמַה בְּתַחֲלָה פִּתַּח בְּלִשׁוֹן רַבִּים נִסְעָה וְנִלְכָה, וְסִים בְּלִשׁוֹן יַחִיד וְאִלְכָה לְנִגְדְךָ. וְעוֹד, אוֹמְרוֹ וּדְפָקוּם יוֹם אֶחָד וּמֵתוּ כָּל הַצֵּאן, וְכִי שִׁיף בְּיוֹם אֶחָד יוֹמֵתוּ כָּל הַצֵּאן. וְעוֹד, לְמַה אָמַר לְאִטִּי בְּכַנּוּי, דִּי בְּאִמְרוֹ 'לְאִט':

יַעֲקֹב קָבַל בְּחֻלְקוֹ אֶת הָעוֹלָם הַבָּא וְעֵשׂוּ אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה

וְאִפְשָׁר לְרַמּוֹ, לְפִי מַה דְּאִיתָא בְּמִדְרַשׁ (תְּנַד"א זוֹטא פ"ט), דִּי יַעֲקֹב וְעֵשׂוּ חֲלַקוּ הָעוֹלָמוֹת, עֵשׂוּ נִטַּל עוֹלָם הַזֶּה וַיַּעֲקֹב נִטַּל עוֹלָם הַבָּא. וְעֵשׂוּ סָבַר, שְׂכֻשְׁם שְׁהוּא אִין לוֹ

פרשת וישלח

קבלת התורה כראוי נשלמה בערבות מואב

לפיכך יעבר נא אדני לפני עבדו, דהינני זכה במה שתהנה בזה העולם. ואני אתנהלה לאטי, היא קבלת התורה, 'אט' גימטריא י' הדברות, ומה שהוסיף אות יו"ד, לפי שעשרת הדברות הראשונות נפגמו במעשה העגל ובכפיית הדר, והדור קבלוה בערבות מואב, ולפיכך אותיות 'אט' מפרדת א' מן ט', לפי שבעשרת הדברות הראשונות הפרידו 'אנכי ה' אלהיך' (שמות כ ב) כשאמרו לעגל 'אלה אלהיך' (שם לב ד) מתשעה דברות, ולפיכך מפרדת א' מן ט', וכשחזרו וקבלוה בערבות מואב חזרה יו"ד בשלמות, לפיכך כתב לאטי.

וזה נמי שסיים לרגל המלאכה אשר לפני היא עבודת התורה, ולרגל הילדים הם הערבנים, אלה הם סבת קיום העולם. ומכל מקום, תקדם אתה בזה העולם, ולא תסתלק עד זמן שיבוא משיח ויעלו מושעים בזה ציון לשפט את הר עשו והיתה לה' המלוכה (עובדיה א כא) :

ויצו את הראשון לאמר כי יפגשך עשו אחי ושאלך לאמר למי אתה ואנה תלך ולמי אלה לפניך (לב יח)

ברית אברהם

רבי יוסף משה מזאלוז'ץ זיע"א

פעמים שמסית היצר הרע את האדם לעברה באפן גלוי ופעמים צובע זאת בדמות מצוה

ויצו את הראשון לאמר כו' [כי יפגשך עשו אחי ושאלך לאמר]. אפשר לפרש, כי יש שני מיני יצר הרע: א, כדרכו להסיתו לעברה, ב, על דרך שכתבתי על פסוק ויתחזק מצרים כו' (שמות יב ג) שצובע עצמו ליצר טוב ומסיתו למצוה, ואחר כך מטיל בו גאווה ופגיה ולוקח כל תפלתו, וזהו חיותם.

באור הפסוקים על דרך הבי"ל

וזהו שגאמר כי יפגשך עשו, הינו בחינה א'. או אחי הינו בחינה ב'. ושאלך לאמר,

ומטעם זה אמות העולם אינם ראויים לקבלת התורה, לפי שאין להם ערכים, שבניהן בהורתן ובלדתן טמאים, ואינם ראויים כלל להוציא הניצוצות. וידוע גם כן שאלמלא לא קבלו ישראל התורה הנה העולם חוזר לתהו ובהו (שבת פח.), ולא יהיה לא העולם הנה ולא העולם הבא.

גם עולם הזה שרץ ליעקב כי כל קיום העולם בזכות התורה

והשתא כשנרד לשרש הדבר דחלקת יעקב עם עשו, לא יש לעשו שום חלק אפלו בעולם הזה, וכל מה שאוכל עשו בעולם הזה הוא בשביל יעקב שזרעו קבל התורה. וכל זה הודיע יעקב לעשו בתשובה שהשיבו כאן. **במה** שאמר לו כי הילדים רכים, הודיע לו בזה, שהילדים הקדושים והטהורים ורכים מצד הקדושה, הם שעמיד הקדוש ברוך הוא לקבל בערבות בעת נתינת התורה, וזה לא שיף כי אם בזרע קדוש שהם זרע ישראל. **ועוד**, הצאו והבקר שהם ישראל, כשעושים רצונו של מקום נקראים צאן, שגאמר (יחזקאל לד לא) 'ואתן צאני צאן מרעיתי', וכשאין עושין רצונו של מקום נקראים בקר, שגאמר (עמוס ד א) 'שמעו הדבר הזה פרות הבשן', וביין כך וביין כך מתחסיים כי אם עלי ולעולם נקראים בני ישראל. והתורה גם כן מתחסת על שמי, כמו שגאמר (דברים לג ד) 'תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב'. נמצא קיום העולם והעמדתו שהיא קבלת התורה, בי ובזרעי תלוי.

והדע, שאם הקדוש ברוך הוא ומשרתיו יפקם יום אחד, שהוא יום המיחד למתן תורה, כדי שיקבלוה ולא ירצו, ומתו כל הצאן, דהינו, כל בני העולם מתים, משום דיחזור העולם לתהו ובהו. וכיין שכן, נמצא כל העולם הזה והעולם הבא שלנו הוא, ומה שאמה מריוח בזה העולם לא יש לה כלום, כי משלי אתה אוכל:

שָׁאֵמַר יֵשׁ לִי רֵב אַחִי, רָצָה לוֹמַר רֵב אַחִי בְּוִנְתּוֹ רֵב אַחִי, וְדוּק.

ועל זֶה פָּרַשׁ כְּבוֹד אַדְמ״ו ג״י, כִּי הִגָּאוֹן בְּעַל הַפְּלָאָה ז״ל כְּתַב, דְּאָסוּר לְהַסְתַּפֵּל פְּנֵי רִשָּׁע (מגילה כח). מִשּׁוּם דְּמוֹשָׁף עָלָיו מִטְמְאָתוֹ, וְהַהֲפֵךְ בְּרֵאֵית פְּנֵי הַצַּדִּיק, וְהָיוּ עֵינָיֶךָ רוֹאוֹת אֶת מוֹרִידֶךָ (ישעיה ל ט), וְאָמַנְס צַדִּיקִים גְּדוּלִים כְּוֹלִים בְּהַסְתַּפְלוּתָם פְּנֵי רִשָּׁע לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ מַעַט נִיצוּצוֹת שָׁבוּ עַד הֵמִיתוֹ אוֹתוֹ, עַל דְּרָף (שבת לד.) יִהְיוּ בּוֹ עֵינָיו וְנַעֲשֶׂה גַל שֶׁל עֲצָמוֹת.

אָמַנְס רִשָּׁע שֶׁכָּבַר הוֹסֵר מִמֶּנּוּ כָּל טוֹב, אֲזַי אָסוּר שׁוֹב לְהַסְתַּפֵּל בּוֹ, כִּי אוֹלֵי יִמְשָׁף לְעַצְמוֹ מִקְרַשְׁת הַצַּדִּיק שֶׁבְּאוֹר פְּנָיו. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר מֹשֶׁה רַבְּנּוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם לְפָרְעָה 'כֵּן דִּבַּרְתָּ לֹא אֶסֶף עוֹד רְאוֹת פְּנֵיךָ' (שמות י ט), כִּי כָּבַר הוֹצִיא מֹשֶׁה מִמֶּנּוּ כָּל מַה שֶּׁהָיָה בּוֹ, עַל כֵּן הִגִּיעַ זְמַנּוֹ שֶׁלֹּא יוֹסִיף עוֹד רְאוֹת פְּנָיו. כָּל זֶה מְדַבְּרֵי הִגָּאוֹן בְּעַל הַפְּלָאָה ז״ל.

ועל זֶה פָּרַשׁ אַדְמ״ו הִגָּאוֹן ג״י, וְיָדוּע נִמְי כִּי מְמוֹנָו שֶׁל אָדָם מְבִיא נִיצוּצוֹת אוֹרוֹ לְמֵי שְׁנֵתָנוּ, וְזֶהוּ אֶסוּר מְסִירַת מְמוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּיַד הַגּוֹיִם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב גַּם הָאָרֶץ יִצְוֶק לֵעַל וַיִּלְקַט יוֹסֵף אֶת כָּל הַכֶּסֶף (בראשית מו יד), שֶׁבָּזָה לְקַט כָּל מַה שֶּׁנִּפְלוּ נִיצוּצוֹת לְשֶׁאֶרִי אֲרָצוֹת, וְהַמְשִׁיכִם לְאָרֶץ מִצְרַיִם, עַד שֶׁלְקַטוּם יִשְׂרָאֵל מִשָּׁם וַיִּנְצְלוּ אֶת מִצְרַיִם, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ.

נִמְצָא לְהַפֵּךְ, דְּאָסוּר לְקַח מִהַגּוֹי מִתַּנַּת חֲנָם, הַכֹּל הוּא מִטְעֵם דְּכִשְׁהוּא בְּיַד עֲבוּרִים שׁוֹרָה עָלָיו חֵיצוֹנִיּוֹת, וְאָסוּר לְקַח. לְכַף לֹא רָצָה יַעֲקֹב לְקַח הַמִּתְנָה שְׁנֵתָנָה לוֹ, מִטְעֵם כִּי מִיַּד שְׁנֵתָנָה לְעֵשׂוֹ שׁוֹרָה עָלָיו קְלָפָה, וְלֹא רָצָה לְקַח עוֹד.

ועל זֶה אָמַר עֵשׂוֹ שִׁישׁ לִי גַם נִיצוּץ קִדְשָׁה רֵב אַחִי, וּמִן הַסֵּתֵם בָּאָה מֵינוּ כְּנִגְד מֵינוּ, רָצָה לוֹמַר קִדְשָׁה מֵיַעֲקֹב כְּנִגְד עֵשׂוֹ נִיצוּץ הַקִּדְשָׁה, וְזֶה וַיֹּאמֶר לוֹ יֵשׁ לִי רֵב אַחִי

פְּרוּשׁ שִׁישָׁאֵל וַיִּתֵּן לָךְ אֵשׁ וְתַאֲנָה, 'לֹא־מֵר' וְלִהְתַּפְּלֵל לְשִׁמּוֹ יִתְבַּרְךָ כְּאָמַר.

אָבֵל הַחֲכָם עֵינָיו בְּרֵאשׁוֹ, וּמִכֵּין שָׁהָיו רְמִיזַת הַיֵּצֶר הָרַע, וּמִהֲרָה תִּכְף בְּתִשׁוּבָה, כִּי בְּוַדַּי לוֹלֵי ה' עוֹזְרוֹ לֹא הָיָה יְכוֹל לוֹ.

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר וְאִמְרַת לְעַבְדְּךָ לֵיעֲקֹב מִנַּחַח הַיָּא שְׁלוּחָה לְאֲדָנִי פְּרוּשׁ אֵף שֶׁהוּא בְּאָמַת מַצּוּה וְתַפְלָה לְשִׁמּוֹ יִתְבַּרְךָ, אֵף עַל פִּי כֵן לְעֵשׂוֹ הַיָּא, וְהָא רֵאֵיָה כִּי הִנֵּה גַם הוּא אַחֲרֵינוּ. **עַל** דְּרָף שֶׁשְׁמַעְתִּי בְּשֵׁם רַבִּי בְּרוּךְ קְאִסוּרוֹר ג״י, כִּי הַיֵּצֶר הָרַע בָּא בְּתוֹף הַתַּפְלָה לְכַבֵּל אוֹתוֹ בְּפִנְיּוֹת וּמִחְשׁבוֹת רַעוֹת, וּכְשֵׁרוּאָה הַיֵּצֶר הָרַע שֶׁלֹּא יוּכַל לוֹ, אֲזַי בָּא אַחַר כָּף לְאַחַר הַתַּפְלָה בְּפִנְיּוֹת, לוֹמַר לוֹ אֵיךְ יְכַלֵּת הַיֵּצֶר הָרַע וְהַתַּפְלָת בְּכַנְנָה גְּדוּלָה, וְעַל יָדֵי זֶה הוּא טוֹרֵף מִמֶּנּוּ כָּל הַתַּפְלָה. וְזֶה שֶׁמִּתַּפְּלִים וְהִסֵּר שִׁטָּן מִלְּפָנָיו, דִּהְיָנוּ קֹדֵם הַתַּפְלָה, וּמֵאַחֲרֵינוּ הֵינּוּ אַחַר הַתַּפְלָה. וְלִכְף לֹא אָמַר מִימֵינוּ וּמִשְׁמָאֵלֵינוּ.

וְאָמַר שֶׁפַּעַם אַחַת בָּא אֲצִלוֹ אַחַר הַתַּפְלָה בְּטַעֲנָה זֹו שֶׁהַתַּפְּלֵל בְּאָמַת בְּכַנְנָה גְּדוּלָה, וְהַשִּׁיב לוֹ, אֵיךְ זֶה אָמַת שֶׁתַּפְּלֵתִי הַיָּא רְצוּיָה לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ, הֲלֹא הַתַּפְּלֵלֵתִי וְהִסֵּר שִׁטָּן מִלְּפָנָיו וּמֵאַחֲרֵינוּ, וְאֵיךְ אִתָּה תוּכַל לְבֹא אֲצִלִּי כִּנְל. עַד כָּאֵן שֶׁמַּעְתִּי:

וַיֹּאמֶר עֵשׂוֹ יֵשׁ לִי רֵב אַחִי יְהִי לְךָ אֲשֶׁר לְךָ (לב ט)

פִּירוֹתֶיךָ מִתּוֹקִים

רַבִּי מֹשֶׁה סוֹפֵר זִיע״א

יֵשׁ לִי רֵב אַחִי רַמְזוֹ לְרַב אַחִי | בְּאוֹר הַפְּסוּקִים אֲדוּרֹת הוֹצֵאת נִיצוּצוֹת הַקִּדְשָׁה שֶׁהִיוּ בְּעֵשׂוֹ

וַיֹּאמֶר עֵשׂוֹ יֵשׁ לִי רֵב אַחִי יְהִי לְךָ אֲשֶׁר לְךָ. דִּהְיָה הָאָר״י צ״ל כְּתַב בְּכַתְבִּים שְׁלוֹ, כִּי רַב אַחִי גָאוֹן הוּא נִיצוּץ מַעֲשׂוֹ, אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ בְּעֵשׂוֹ קֶצֶת קִדְשָׁה, וּמִנָּה בָּא רַב אַחִי. וְזֶה

פרשת וישלח

ולנו לבנות' (עורא ג, ד), וכמו כן אין מקבלין צדקה (כ"ב י'), וכן מבאר במדרש (תחומא תרומה ג) 'ויקחו לי תרומה' הדין הוא דכתיב 'ואהב את יעקב ואת עשו שנאתי', הינו שבמלאכת המשכן לא נתרצה הקדוש ברוך הוא רק מעמו ישראל שהחמיר דף כנ"ל.

וזה אמר יעקב לעשו 'לרגל המלאכה – מלאכת המשכן, שפנה לא ישרה השכינה רק מנדבת בני ישראל, וכן 'לרגל משיח' שאז אין מקבלין גרים משום שצורכים זכוף ולקבל פרענות עם ישראל בגולה, ולכן לא יצליח עשו להיות יחד עם יעקב, ורק אחר הברור הגמור, שאז גם גרים הרבה מעשו אשר נתגברו בגלות, המה יבאו עם ישראל ללמד תורה בבתי טרטיאות שלהם כמבאר בגמרא, וד"ל:

ויהי כיום השלישי בהיותם כאבים ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו ויבאו על העיר כטח ויהרגו כל זכר (לד כה)

ישרש יעקב

כבי יעקב יהודה מנדרזין זיע"א

אנשי שכם היו דבוקים וברוכים בתאותם

מאמר מרן הרב הקדוש מביאלא זצלה"ה בענין שכם, למה באמת רמו אותם בני יעקב להמול. אולם באמת לא היה רמאות, דהנה מי שהוא איש בער והוא בחמירות ועביות, נדמה לו תמיד כאלו הוא מוכן לכל דבר שבקדשה וקרוב אליה, אכן מי שנודכף ונפשט מהחמירות הוא רואה איך שהוא רחוק ממנה. **והנה** מקדם נדמה לאנשי שכם שמוכנים המה לבת יעקב וראוים אליה, לכן צוו להם להמול, כדי שינדככו ויראו שהם רחוקים מזה. ואחר כך כשראו שנה לא הועיל ועדין חושקים, אז ראו שאין בהם חיות, לכן הרגו אותם, עד כאן לשונו הטהור (חג השבועות אות א):

יהי לה, רצה לומר הקדשה שלך אשר לה השכיכות לקדשה, מצטרף הקדשה לקדשה, ודוק היטב בזה:

יעבר נא אדני לפני עברו ואני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה אשר לפני ולרגל הילדים עד אשר אבא אל אדני שעירה (יעבר נא אדוני, אמר לו עד עכשו יש לפני לעשות מלאכת המשכן ומלאכת המקדש. 'לרגל הילדים' וכו', עד עכשו יש לי להעמיד מלך המשיח שכתוב בו כי ילד ילד לנו, ילקוט שמעוני המשך רמז קלג) (לג יד)

דברי חיים

כבי חיים מצאנו זיע"א

החמר של בני ישראל דך וכאשר נותנים מממונם לצדקה חל עליהם קדשה, ואלו החמר של הגויים גם ואין יכול לחול עליו קדשה

במדרש לרגל המלאכה וגו'. לרגל המלאכה הינו מלאכת המשכן ולרגל הילדים הוא ביאת המשיח כי ילד וגו'. ונראה לעניות דעתי לפרש, דהנה עשו רצה שיעקב יהיה עמו ושהוא יתן לו פרנסה והוא יעסוק בתורה ועל ידי שניהם יהיה התקון, וזה 'נסעה וגו' (פסוק יב), הינו שנה יהיה עוסק במשא ומתן וזה עוסק בתורה. **אך** יעקב ידע שלא פן בלבד, ולזה אמר לו שנה אי אפשר כלל, שעשו יש לו גוף עכור ומזוהם ואי אפשר לו כלל לעשות ממעשה גופניות שלו אינה קדשה. ולכן הגם שהקדוש ברוך הוא רוצה בזה שהאדם ינדכף חמרו ויעשה ממנו לצדקה או לדבר שבקדשה, הינו דוקא מאיש ישראלי שפסקה זממתו ולדחן בקדשה וטהרה שגם החמר שלהם דף, ולזה בתת מיגיע פפו צדקה או בונה בית מקדש שורה במעשיו קדשה.

לא כן איש שנה המרחק מקדשה, אשר אין להם חלק כמו שאמר זרובבל 'אין לכם

שְׂאֵרֵית יִשְׂרָאֵל

רבי יִשְׂרָאֵל דב מוֹוֹלֵיעֵדְנִיק זי"ע א"

רמז שיש לכנות סכה בעת בניית בית חדש |
רמז שיש לשמר מקום הסכה בקרשה גם
במשך כל ימות השנה

בְּדַרְךְ הַלְצָה יאמר הפסוק לרמוז, שְׂכַפְשָׁאָדָם
בוֹנֵה בֵּית חֲדָשׁ צְרִיף לְבָנוֹת סֶכֶה גַם
כֵּן. וְזֶהוּ וַיַּעֲקֹב נֹסַע סִכְתָּהּ בַּעַת וַיָּבֵן לוֹ בַּיִת.
רק שְׂנֹכּוֹן הַדָּבָר לְהַחֲזִיק הַסֶּכֶה בְּטִהְרָה אֲפִילוּ
כֹּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, וְלִקְבַּע אֵיזָה עֵתִים לְלַמֵּד אוֹ
לְהַתְפַּלֵּל בְּשֵׁם. אָבָל זֶהוּ בְּוֵדָאֵי לֹא נִכּוֹן, שֶׁתִּכְף
אֲחֵר סִכּוֹת נוֹהֲגִין חֹס וְשִׁלּוּם דְּרָף בְּזִיזוֹן בְּהַסְפָּה,
וְעוֹשִׂין אוֹתָהּ מְדוּר לְבִהְמוֹת. וְזֶהוּ מְרַמֵּז הַפְּתוּב
כְּמַתְמִיחַ, וְלִמְקַנְהוּ עֲשֵׂה סִכּוֹת, וְד"ל (שער הזמנים):

הסרו את אלהי הנגר אשר בתכם והטהרו
והחליפו שמלתיכם (טמאת עבודה זרה מדברי סופרים
ויש לה רמז בתורה הסרו את אלהי הנגר אשר בתכם
והטהרו והחליפו שמלתיכם, רמב"ם אבות הטומאה פ"ו

ה"א (לה ב)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זי"ע א"

באור נרחב כיצד יתכן שבְּעוֹלָמוֹ של הקדוש
ברוך הוא תהיה מציאות של עבודה זרה
שהיא שלילת אחדותו יתברך

יש לומר – על דרך הרמז על כל פנים – שְׂמַדְבְּרִי
הַרְמַבְרִים הַלְלוּ (שְׂמִבִּיא רְמֹז בַּתוֹרָה)
מְפֹתוֹב זֶה (דְּהֶסִירוּ גו') על טמאת עבודה
זרה), יש ללמד באור פְּלִי פְּלִי בְּעִנְיַן עֲבוֹדָה זָרָה.

דהנה לכאורה יש מקום לשאלה – כיצד
יתכן שבְּעוֹלָמוֹ של הקדוש ברוך הוא
תהיה מציאות של עבודה זרה שהיא שלילת
אחדותו יתברך, ועל דרך השאלה ששאלו את
הַזְּקֵנִים 'אם אין רצונו בעבודת כוכבים למה
אינו מבטלה' (ע"ז נד):

וַיַּעֲקֹב נֹסַע סִכְתָּהּ וַיָּבֵן לוֹ בַּיִת (לב יז)

דבר חיים

רבי חיים מְרֹדְכִי מִנְּדִבְרֵי זי"ע א"

רמז על המשכות זמן החתימה מסכות עד
חנוכה

כבוד קדשת וְגַנִּי הַרְבִּי רַבִּי מְרֹדְכִי זי"ע א פֶּרֶשׁ
הַפְּתוּב בְּפֶרֶשׁת וַיִּשְׁלַח וַיַּעֲקֹב נֹסַע סִכְתָּהּ
וַיָּבֵן לוֹ בַּיִת וְגו', אֲשֶׁר יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם
הַמְשִׁיף אֶת זְמַן הַחֲתִימָה טוֹבָה מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה וַיּוֹם
הַכְּפוּרִים עַד לְסִכּוֹת, דְּהִינּוּ לַיּוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּה.
'וַיָּבֵן' – אֲחֵר זֹאת הַבֵּינִי, אֲשֶׁר לוֹ בַּיִת' – שְׁגַם
יוֹם זֹאת חֲנֻכָּה שְׂמִשְׁלִימִין הַדְּלָקַת הַל"ו
גְּרוֹת דְּחֲנֻכָּה, גַּם הוּא זְמַן לְהַמְשִׁיף אֶת גְּמַר
הַחֲתִימָה טוֹבָה עַד אֵלָיו, וְדַבְּרֵי פִי חֲכָם חֵן.
היוצא לָנוּ מְדַבְּרֵינוּ, אֲשֶׁר גַּם זְמַן הַתְּשׁוּבָה
נִמְשָׁף וּמִגִּיעַ עַד יְמֵי הַחֲנֻכָּה, וַיְמִ
שְׁתַּרְשֵׁל בְּמַלְאכְתּוֹ וְאַחֵר עַד כֹּה, עֲדִין יֵשׁ
סֶפֶק בְּדָוֹ לְתַקֵּן וְלָשׁוּב אֶל בּוֹרְאוֹ וְעַל יְדֵי זֶה
הֵיטִיב לְעַצְמוֹ אֶת הַחֲתִימָה:

וַיַּעֲקֹב נֹסַע סִכְתָּהּ וַיָּבֵן לוֹ בַּיִת וְלִמְקַנְהוּ עֲשֵׂה

סכת (לב יז)

תורת חיים

רבי חיים מקוסוב זי"ע א"

'ולמקנהו עשה סכת' – עראיות קניגי העולם הזה

ויבן לוֹ בַּיִת וְלִמְקַנְהוּ עֲשֵׂה סִכְתָּהּ. הִנֵּה בַּיִת
הוּא דִּירַת קָבַע, דְּבָר יָצִיב וְנִקְּמִים, סֶכֶה
הִיא דִּירַת עֲרָאִי, עַל כֵּן יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלֵינוּ
הַשְּׁלוֹם, שֶׁהָיוּ אֲצִלוּ צְרָכֵי הַנֶּפֶשׁ עָקָר כְּתִיב
בֵּיהּ וַיָּבֵן לוֹ הִינּוּ לְצָרְכֵי הַנֶּפֶשׁ, בַּיִת דְּהוּא דִּירַת
קָבַע, וְלִמְקַנְהוּ הִינּוּ לְעִנְיַי הַבְּחִמִּיּוֹת - צְרָכֵי
הַגּוּף, עֲשֵׂה סִכְתָּהּ דִּירַת עֲרָאִי:

בדקות ענגן של עבודה זרה. פי האמונה האמתית באחדותו יתברך היא לא (ק) שאין עוד אלוהה מלבדו, חס ושלום, אלא שאין עוד שום מציאות בלעדו יתברך, פי אמתית המציאות של כל נברא הוא רק ה'דבר השם' המתהוו ומתהוו מאין ליש תמיד; ולכן, כל המחשיב עצמו 'ליש ודבר בפני עצמו' (פי אינו מרגיש שאין לו שום מציאות בלעדו יתברך) הרי זה (בדקות) ענגן של עבודה זרה ו'כפירה באחדותו האמתית'.

ונמצא, שעשית עברה (איזו שהיא), שבזה מחשיב עצמו ליש ודבר נפרד ממנו יתברך, הרי זה (בדקות) גם כפירה באחדותו יתברך האמתית (שאין עוד מלבדו). וכן הוא בנוגע להדברים האסורים עצמם, דכיון שהם נותנים אפשרות למעשה העברה של האדם שהיא כפירה באחדותו האמתית, נמצא, שהם מנגדים לאחדותו האמתית'.

ומזה מוכן, דכשם שנתבאר לעיל בנוגע למציאות של עבודה זרה בפשטות, שבאמת אין לה שום ממש ומציאות ואינה אלא דמיון של העובד, ועוד זאת, שהפונה בזה גופא (שיש אפשרות שיהיה דמיון כזה במחשבת העובד) היא רק כדי שתהיה פעלת בני ישראל להסיר אותה, 'הסירו את אלקי הנכר גו' – פן הוא (בדקות) בכל הדברים האסורים, דזה שהם חפצא דאסורא, הנותנת אפשרות להאדם לכפר באחדותו האמתית, אינו ענגן עצמי בהחפצא, אלא רק בשביל עבודת בני ישראל, כדלקמן.

והענין מוכן על פי המבאר בתניא, שהאפשרות למציאות של יש ודבר נפרד מאחדותו יתברך היא רק מחמת ההסתור פנים, המכסה ומעלים על הכח האלקי שבנבראים (המהווה אותם תמיד מאין ליש).

אמנם הסתר זה הוא רק לגבי הנבראים, שכלפם יש להסתור זה מציאות, וגורם

ואף על פי שענו ש'הרי הן עובדין לחמה וללבנה ולכוכבים ולמזלות, ואבד עולמו מפני השוטים (בתמיהה) ונגם ענו על טענתם שי'אבד (רק) דבר שאין צריך לעולם בו ויניח דבר שצריך העולם בו'.

מכל מקום עדין אינו מחור: כיצד מניח הקדוש ברוך הוא שתהיה קא סלקא דעתך במחשבתו של אדם שיש מציאות של עבודה זרה בעולם עד שיש צורך לאברהם (דפשיטא שאם רצון הבורא היה שלא תהיה מציאות של עבודה זרה בעולמו – לא היה שייך שכן אדם ידמה בעיניו לעבוד עבודה זרה).

והתרוין על זה מרמז במה שכתב הרמב"ם שהמקור לדין טמאת עבודה זרה היא במה שכתוב 'הסירו את אלקי הנכר גו', כלומר: זה שישנה אפשרות למציאות של עבודה זרה בעולם הוא רק כדי שענגן זה גופא – שאין שום מקום למציאות של עבודה זרה – יבוא [לא בתור דבר טבעי, אלא] על ידי מעשה בני ישראל, להסיר את אלקי הנכר.

דכיון ש'למעשה יריך תסכף' (איוב יד טו), שהקדוש ברוך הוא רוצה שעניני קדשה יבואו ויתגלו על ידי עבודת ישראל, לכן גם בענגן האמונה בהשם פן הוא, שרצונו יתברך הוא שבני ישראל [בכחם הם] יגלו אמונה זו בעולם.

ולכן ברא הקדוש ברוך הוא עולמו באופן כזה שתתכן מציאות של עבודה זרה, על דרך כתוב והרוצה לטעות יטעה (ב"ר פ"ח ח), כדי שבני ישראל יצטרכו לגלות את השקר שבבעבודה זרה ואיך שאין בה ממש, שעל ידי זה מבטלים את ענגן העבודה זרה ומגלים את האמונה האמתית בהשם אחד.

באור דברי אדמו"ר הזקן שכל מעשה עברה הוא בדקות ענגן של עבודה זרה

והנה ידועים דברי רבנו הזקן בספר התניא (ח"א פ"ב ואל"ק), שכל מעשה עברה הוא

בעולם מציאות בלעדו יתברך, ולכן, אם יתברך האדם בהשם עד שתתגלה בו אחדותו יתברך האמתית, הרי בדרך ממילא תתבטל מציאות המנגד, כמו חשך הנדחה בפני אור, כי באמת אין לה שום מציאות כלל, כנ"ל (חלק ל עמ' 157):

הסרו את אלהי הנכר אשר בתככם וכו' ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר אשר בידם ואת הנזמים אשר באזניהם (לה ב ד)

קול שמחה

רבי שמחה בונים מפריסיסקא זיע"א

'אלהי הנכר אשר בתוככם' – טהרת המחשבה

הסרו את אלהי הנכר אשר בתככם וכו' ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר אשר בידם ואת הנזמים אשר באזניהם. ולכאורה קשה, הלא לא היו מצויים אלא על אלהי הנכר, באשר שהם אליל, ולא כן הנזמים. ועוד 'אשר בתככם' אינו מדקדק. **ונפרש**, כי יעקב צוה להם לקדש ולטהר את המחשבה ולהסיר את כח היצר הרע מלבם, וזו 'אלהי הנכר אשר בתככם', 'בתככם' דייקא, וזאת לא נפר בפעל אנושי כמו הוסרת אלהי הנכר הגשמי, אם לא שהוסיף נפש ומשלו בגדר המצוה אז יודע שנקנס באזנו ובלבבו המצוה הזאת, וזהו 'את הנזמים אשר באזניהם':

ויקרא שמו אלון בכות (לה ח)

הרי בשמים

רבי שכנא צבי מנעמרוב זיע"א

'אלון' – יש מלאכים שנתוסף להם 'אל' ויש שנתוסף להם 'ון', ולכן נקרא יעקב 'ישראל' וישרון | יעקב התיירא שמחמת אבולותו תסתלק ממנו השכינה

'שבת' הוא מלשון מנוחה וענג מצד הרגשות ערבות זיווג קדושה נפלאה, ישראל

שהיה נדמה אצלם שיש איזו מציאות בלעדו יתברך, אבל לגבי הקדוש ברוך הוא אין שום דבר מסתיר ומעלים לפניו, ואין שום דבר נפרד ממנו יתברך, ולכן 'כל מאמינים שהוא לבדו הוא כמו שהיה קודם שנברא העולם ממש'. בלי שום שנוי.

ולכאורה צריך באור: כיון שהאמת הגמורה היא שאין לשום דבר בעולם מציאות בלעדו יתברך (ומה שלא נראה כן לעינים הוא רק מחמת ההסתור פנים המכסה על האמת) – מדוע יש תקף בדיני התורה (שהיא תורת השם ותורת אמת) למציאותם של הדברים ההם בתור דברים נפרדים מאחדותו יתברך, עד שנעשים אסורים וטמאים כו' באמת (על פי תורה) **ואחר** הבאורים בזה – שזה שיש לדברים האסורים תקף ומציאות על פי תורה, הוא רק כדי שתהיה עבודת ישראל, להתגבר עליהם ולרחותם כו', ובלשון הרמב"ם – 'הסירו את אלקי הנכר גו'. כלומר: התפצא של האסור מצד עצמו אין בו שום אמת (ואינו אלא מחמת ההסתור המכסה על האמת), והאמת שיש במציאות האסור היא אף ורק מצד זה שנתן לה מציאות ותקף (על פי תורה) כדי שתהיה עבודת ישראל, דלמעשה ירדך תכסה' (כנ"ל), שידחו את הדברים האסורים ויתגברו עליהם, כנ"ל.

חזוק גדול למעשה בעבודת האדם הנלמד מכל הנ"ל

ומכאן למדנו התחזקות גדולה בעבודת האדם על ידי ארמות. דלפעמים יוכל האדם לבוא לרגש של חלישות בעבודתו בראותו את כל המניעות והעפובים בעולם על דברים שבקדושה, ושבדי להתגבר עליהם צריך מלחמה עצומה כו', ומאין יהיה לו התקף לנצח מלחמה זו. **ועל** זה באה ההוראה, שכל המציאות של המנגד אינה אלא מחמת ההסתור המכסה על האמת שאין עוד מלבדו ואין לשום דבר

היגו המקשר אצילות בכריאה, כי 'כל בשמים ובאָרֶץ' דאָחיד בְּשֵׁמֵי אֶרֶץ (זוהר ח"ג רנז. ועוד).

כי הנה יעקב נקרא בריח התיכון המכריח מן הקצה אל הקצה, היגו להיות ההמשכה מאור אין סוף עד מקור דבריאה יצירה עשיה שהוא בחינת הדבור עליון, שהמשכה זו היא על ידי יעקב שהוא כללות המדות עליונות. וכמו על דרך משל שעל ידי המדות נמשך ההשפעה שפשיש לו אהבה מדבר כו'. אף אלה תלדות יעקב הוא בחינת 'יוסף', שהוא בחינת יסוד התקשרות של המשפיע עם המקבל וזהו בחינת צדיק עליון.

אך בכדי שיהיה המקבל קולט את ההשפעה צריף להיות גם כן בבחינת התקשרות, שהוא בעבודת ה' בחינת מסירת נפש. והוא בחינת בנימין 'צדיק תחתון' שמקשר בריאה באצילות למטה למעלה. ולכן נאמר בלדת בנימין ותקש בלדתה, כי בנימין הוא ההתכללות והבטול מבריאה יצירה עשיה לאצילות שזהו הפך ענין הלדה והגלוי מלמעלה למטה.

והנה במצות מעשיות יש גם כן שני הבחינות. יש מצות שהן בחינת המשכת האור מלמעלה למטה, כמו שופר לולב סכה ציצית ותפלין, ויש שהן בחינת העלאות, כמו קרבנות וראשית הגז כו'.

כאור הכתוב 'ורב שלום בניד' על דרך הג"ל **וזה** שכתוב 'ורב שלום בניד' (ישעיה נד יג), 'שלום' הוא בחינת התקשרות והתחברות, משפיע ומקבל. ויש ב' בחינות שלום – מלמעלה למטה על ידי יוסף, ומלמטה למעלה על ידי בנימין. אף הבחינה שעל ידי יוסף נקראת 'ורב שלום כו'. וזהו גם כן ענין 'כרוב אָחַד מִקְצֵה מִזֶּה' (שמות לו ח), הוא בחינת יוסף שממשיך מלמעלה למטה מאור אין סוף לבחינת הדבור כו'. וזה שכתוב ביוסף 'הוא נער כו' (בראשית לו ב), שהוא בחינת כרוב כרביא, 'וכרוב אָחַד מִקְצֵה מִזֶּה' הוא בחינת

קדשים כבואם אל ארץ הקדושה, תתענג הארץ ותניח מנוחה נפשית, ואחר זה על ידי עבודתם בארץ 'שש שנים תזרע ושש שנים תזמר' (ויקרא כה ג) ואספו פרותיה.

ובשנה השביעת שבת' (פסוק ד שם) וינוחו ישראל מעבודתם, יוסיפו אור מפלא נוסף על קדשתה הקדומה, ושתקרא הארץ 'שבתון' (שם) שיתוסף ו'ן על שמה שבת'. ודגמא לזה מצינו שישינו מלאכי מעלה שנתוסף שם 'אל' בסוף שם, ויש שנתוסף להם 'ו'ן, ויעקב מטעם זה נקרא 'ישראל וישראל'.

ואפשר לומר שאחר מיתת דבורה מינקת רבקה ושם נתבשר שגם כן שמתה אמו, וחש שמתוך אבולתו תסתלק ממנו גלוי השכינה והנבואה, ויסתלק ממנו בחינת אותיות אלהיות שבשמותיו, והם 'אל' מ'ישראל ו'ן' מ'ישורון. כי אין השכינה שורה מתוך עצבות, ויקרא שמו 'אלון' בכות' (בראשית לה ח), כלומר לעצמו קרא כן על שם העדר 'אלון' על ידי בכות.

והשם יתברך נראה אליו תכף לנתמו ולברכו ברפת אבלים. ועל זה נאמר (פסוק ט-י) וירא אלהים אל יעקב עוד וגו', לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל, לפכוחי צעריה, ולחזק ברפת הפלאך שברכו לא יקרא שמך יעקב כי אם ישראל יהיה שמך' (פרשת בהר):

ותלך רחל ותקש בלדתה (לה טז)

תורה אור

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א
 בחינת יוסף צדיק עליון ובחינת בנימין צדיק תחתון

הנה יוסף נקרא 'צדיק עליון' ובנימין נקרא 'צדיק תחתון', ויש נשמות שהם מבחינת יוסף ויש מבחינת בנימין. ולכן נאמר ועמד כלם צדיקים' (ישעיה ס כא). ופרוש 'צדיק עליון'

הַעֲקָדִים כו', וְעַל יְדֵי בְרוּרִים הַנִּזְל מִמְּשִׁיכִים מִבְּחִינַת הַעֲקָדִים, וְזוֹהוּ בְּחִינַת הַנְּשִׁיקִין שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁלֹמֶעֱלָה מִהַדְּבֹר כו' (פרשת תרומה פ, ד):

**אלה בני שער החרי ישבי הארץ לוטן ושוכל
וצכעון וענה. ורשון ואצר ודישן וגו' (לו כ-לא)**

פתוחי חותם

בני יעקב אביחצירא זי"ע"א

יצר הרע מפתח את האדם בדבר קל כדי
להכשילו בדבר חמור

אֲמַשֶׁר לְפָרֵשׁ אֵלֶּה הַפְּסוּקִים בְּדִרְךָ רְמַז עַל יֵצֵר הָרָע וּמוֹעֲצוֹתָיו הָרָעִים, שֶׁבִּתְחִלָּה בָּא לְאָדָם לְפָתוֹתוֹ כִּי אִם בְּדָבָר קָל, וְחוֹזֵר וּמְפַתְּהוּ בְּחִמּוּר מִמֶּנּוּ, עַד שֵׁיטְמִיעֵהוּ שְׁלֹא יוּכַל לְצַאֵת. וְעַל זֶה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנוֹם לְבִרְכָה (אבות פ"ד מ"ב) שֶׁעֲבָרָה גּוֹרֶרֶת עֲבָרָה, דְּהֵינּוּ עֲבָרָה קְלָה גּוֹרֶרֶת חִמּוּרָה מִמֶּנָּה.

וּכְמוֹ שֶׁעָשָׂה בְּתַחֲלַת פְּתוּיוֹ עִם חַוָּה בְּעֵץ הַדַּעַת, כִּשְׂאֵמָרָה לּוֹ צִוְּהָ לָנוּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גַם עַל הַנְּגִיעָה, מִיַּד דַּחְפָּה עָלָיו וְאָמַר לָהּ, הֲרֵי נִגְעַת בּוֹ וְלֹא בָּאָה לָךְ מִיתָה, אִם כֵּן גַּם הָאֲכִילָה אֲכַל וְלֹא תָמוּת, עַד שֶׁגָּרְמָה מִיתָה לָהּ וּלְכָל הָעוֹלָם (ב"ר י"א א). וְכֵן הוּא עוֹשֶׂה תָּמִיד עִם בְּנֵי אָדָם, בְּתַחֲלָה מְסִית אָדָם בְּדָבָר קָל וּמוֹשְׁכּוֹ לְחִמּוּר מִמֶּנּוּ עַד שֶׁמְטַמְּעוֹ:

לכן צריך להתרחק מכל תאוות העולם

וְדַרְךְ מִשָּׁל, כְּמוֹ יֵשׁ מִלְּבוּשׁ אֶחָד שֶׁהַלּוּבְשׁוֹ גּוֹרֵם לוֹ לְהִיּוֹת רוּדָף אַחַר מַעֲשִׂים רָעִים וְלְהִיּוֹת רַמְאֵי וְדַרְכָּיו מִקְלָקְלִים בְּכָל עֲנָנָן, וְהַלּוּבְשׁ הַהוּא תַּאֲוָה לְעֵינַיִם וְנַחְמָד לְלֵב, וּמִתְאַוִּים בְּנֵי אָדָם אֵף לְפָחוֹת לְשָׁלוֹ בְּיָדָם לְרֵאוֹתוֹ. וְהֵנָּה אִישׁ הַזֵּהִיר וְהַיָּרָא, שׁוֹמֵר עֲצָמוֹ וְנוֹהֵר שְׁלֵא לִגְע בּוֹ כָּלֵל, כְּדֵי שְׁלֵא יְבוֹא לְלִבְשׁוֹ וְלַעֲשׂוֹת בּוֹ מַעֲשִׂים הָרָעִים, אֲכַל אִישׁ פְּתִי וְשׁוֹגָה לְשְׂרוּאָה אוֹתוֹ הַמְּלַבּוּשׁ וְחוֹמְדוֹ,

בְּנִימִין שֶׁהוּא הַתְּקַשְׁרוֹת הַמְּקַבֵּל מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, וְפָנִיָּהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו הַתְּחַבְּרוֹת שְׁנִיָּהֶם כו'.

הנשמות שמבחינת יוסף המשכתם על ידי עסק התורה ונשמות שמבחינת בנימין המשכתם על ידי צדקה וגמילות חסדים

אֲךְ מִשְׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מִבְּקַשְׁתׁ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל 'מִי יתְנַךְ כְּאֵחַ לִי' (שה"ש ח א). וְהֵינּוּ עַל יְדֵי יוֹנָק שְׂדֵי אֲמִי (שם), עֲסַק הַתּוֹרָה שֶׁבָּעַל פֶּה כו'. אֵף זֶהוּ עַל יְדֵי הַנְּשָׁמוֹת שֶׁשְׂרָשָׁן מִבְּחִינַת יוֹסֵף צַדִּיק עֲלִיוֹן כו' שֶׁנִּקְרָא אֲחִים לְמָקוֹם.

וְהִנֵּה הַמְּשַׁכָּה זו עֲקָרָה הוּא בְּפָנִימִיּוֹת הָעוֹלָמוֹת, בֵּינָן שֶׁעָקַר הַהִמְשַׁכָּה עַל יְדֵי מַחְשְׁבָה וְדְבֹר בְּעֶסֶק הַתּוֹרָה, אֵף כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה הַהִמְשַׁכָּה גַם בְּחִיצוֹנִיּוֹת הָעוֹלָמוֹת עַל זֶה נֶאֱמַר 'אֲמַצְאָךְ בְּחוּץ' (שם). וְהוּא עַל יְדֵי נְשָׁמוֹת שֶׁמִּבְּחִינַת בְּנִימִין שָׂרַב עֲסָקִיהֶם בְּמַעֲשֵׂה דְוָקָא בְּצַדִּיקָה וּגְמִילוֹת חֲסִדִּים שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִמְשָׁךְ גַם בְּעוֹלָם הַזֶּה הַשָּׁפֵל.

וְהִנֵּה פְּרוּשׁ 'אֲשַׁקֶּךָ' (שם) נְשִׁיקִין אֲתִדְבְּקוֹת רוּחָא בְּרוּחָא. הַעֲנִין דְּכּוֹמוֹ עַל דְּרָךְ מִשָּׁל הַנְּשִׁיקִים גְּשָׁמִיִּים בְּאָדָם שֶׁהֵם בָּאִים וְנִמְשָׁכִים מִחַמַּת פְּנִימִית אֲהֲבָה שֶׁבֵּלֵב שְׂאִינָה מִתְּלַבֶּשֶׁת בְּשׁוּם כְּלִי כו' (שְׂאוֹתִיּוֹת הַדְּבֹר שֶׁהֵם בְּחִינַת כְּלִים לְהַמְדוֹת אֵין וְכוּלִים לְהַכִּיל אֲהֲבָה רַבָּה זו לְכַךְ אִינָה מִתְּלַבֶּשֶׁת בְּדְבֹר רַק בְּבְחִינַת נְשִׁיקִין).

כֵּךְ עֲנִין הַהִמְשַׁכָּה זו שֶׁעַל יְדֵי קִיּוּם הַמַּצּוֹת מַעֲשִׂיּוֹת דְּנְשָׁמוֹת שֶׁמִּבְּחִינַת בְּנִימִין מִמְּשִׁיכִים מִבְּחִינַת עֲקָדִים שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִבְּחִינַת הַהִתְלַבְּשׁוֹת בְּכָלִים, כִּי רַק בְּאַצְלִלוֹת שִׁיף בְּחִינַת כְּלִים אֶלָּא דְּאִיהוּ וְגִרְמָהּ חַד כו' מֵה שְׂאִין כֵּן בְּבְחִינַת עֲקָדִים.

וְהֵינּוּ מִשׁוּם שֶׁעַל יְדֵי הַהִעְלָאוֹת דְּבְנִימִין מִבְּרוּרִים דְּעוֹלָם הַתְּהוֹ, שֶׁשָּׁם גַם כֵּן הָאוֹרוֹת לְמַעְלָה מִהַהִתְלַבְּשׁוֹת בְּכָלִים אֶלָּא שֶׁשָּׁם הֵינָה שְׂבִירַת הַכְּלִים, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּעוֹלָם

פרשת וישלח

מלבוש ולובשים אותם, וזהו ושוכל, אותיות 'ולבוש', מתלבש בהבלי העולם.

אחר כף עברה גורת עברה אחרת תמורה, ולא די לו שעושה מלבוש במעשה יצר הרע, אלא גם הגוף מצטבע במעשה יצר הרע, וזהו ויצעון, דהינו שנצבע גם גופו. ולא די לו, אלא אחר זה מוציא פעלותיו הרעים לחוץ ומראה אותם בפעל, וזהו וענה, דהינו דברים המעניים בני אדם ומעשים המעניים בני אדם, בלשון הרע ורמאות ואון ועול ואונאה.

יצר הרע ותאוותיו מולכים בו ושלטים עליו

ודשון ואצר ודישן אלה אלופי החרי בני שעיר בארץ אדום. אחר זה מענג עצמו בתאוות העולם, וזהו ודשון. וזה גרם לו עד שדוחק עצמו למצא תאוותו, וזהו ואצר, וכזה משיג כל התאוות, וזהו ודישן. וכל אלה כחות יצר הרע, ונעשים כלם מלכים עליו, וזהו שאמר אלה אלופי החרי, כלומר, אלה מלכים שיצאו ממצר הרע שהוא החרי, חרון אף, בני שעיר, הוא יצר הרע.

בארץ אדום. הוא מקום התקף של יצר הרע, וכל אדם ששולט בו יצר הרע בפחות הנזכרים, האדם והמקום שהוא יושב בו נקרא ארץ אדום, שהוא יצר הרע. וזה רמזה התורה דרך כלל תחלה, אחר כך רמזה בפרט כל מה שיוצא מקל כח וכת הנזכרים, וזה יצא ראשונה:

כיון שרוצה אחר הנאותיו מבטל תפלות ומצות

ויהיו בני לוטן חרי והימם ואחות לוטן תמנע. הנה כתבנו שלוטן הוא אותיות 'נוטל', וזהו תחלת גרוי יצר הרע באדם, שמתחיל לטל הבלי העולם ולהתעסק בהם. וכשנחתן לב להתעסק בהבלי העולם מונע עצמו מתפלות ומפיוצא, וכשנכנסים בלבו תאוות העולם מתנחם על התפלות והמצות שהיה עושה בראשונה, וכמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה (קידושין מ:): בתורה על הראשונות.

ובא איש פתי כמותו ואומר לו אם רצית לטל קלי זה בדרך ולראותו מה בך, כי אין הזק כי אם בלבישתו, אבל בנטילתו אין הזק, וכשזומע לו ונוטלו מפתחו עד שלובשו, עד שישתקע בו ולא יוכל להסירו.

כו דרך היצר הרע עם בני אדם, בתחלה מפתה אותם לעסק בהבלי העולם, וכשתכנס בהם תאות העולם מפתה אותם עוד להתבטל ממצות ומהתפלה כדי להשיג תאוותם בהבלי עולם, ומזה גורם להם עוד לעשות עול במשא ומתן ולרמות בני אדם ולהונותם, ועוד גורם להם לעשות כל תאוותם אפלו בדבר האסור, וממלא נשקעו ביד יצר הרע ונעשה מלך עליהם הוא וכל כחותיו, עד שהם בעצמם עושים מעשי שטן, ומושכים אחרים ומפתים אותם לעשות כמעשיהם.

השומעים לעצת יצר הרע נקראים בני

וזהו רמז הפסוקים. **אלה בני שעיר,** הם בני אדם הרודפים אחר עצת יצר הרע ונקראים בניו, ושעיר הוא יצר הרע, לפי שעשו נקרא 'איש שער' (לעיל כו יא), והוא מצד יצר הרע. אי נמי, שעיר מלשון 'לשעיר' (ויקרא יז ט) שהם השדים, לפי שיצר הרע מבהיל בני אדם כמו השדים שמבהילים בני אדם.

ובא לרמז פאן אלה סבות בני אדם עד שנעשו בני יצר הרע, ויצר הרע הוא המביא חרון אף לעולם, וזהו החרי, מלשון חרי אף. ואלה בני יצר הרע נקראים 'שבי הארץ', לפי שמתעסקים וטורחים כי אם לשיבת זה העולם להשיג תאוותם בה, לפיכך נקראים 'שבי הארץ'.

בתחלה נהנים מהעולם הזה ובסוף מענים בני אדם

ובא לפרש במה נעשו אלה בני אדם בניו של יצר הרע. ראשון הוא לוטן, אותיות 'נוטל', זה התחלת בני אדם בפתוי יצר הרע, בתחלה נוטלים הבלי העולם ומתעסקים בהם. וכיון שמתעסקים בהם, אחרי זה עושים אותם

הרחת בשמים

שִׁפְת אִמְת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

מכרכים על הכשמים כדי שישאר ריח קדשת השבת על ימי המעשה

איתא במדרש (ויק"ר ל ב) הַדָּס מוֹרָה עַל שְׁיִשׁ בְּהֵם רִיחַ וְאֵין בְּהֵם טַעַם. וְאִיתָא (שער הכוונות דרוש ה' מדרושי סוכות) כִּי הַדָּסִים רוֹמְזִים עַל הָאָבוֹת. וְזֶה הַכַּחַם שֶׁנִּטְעַן הָאָבוֹת בְּנִפְשׁוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֶפְלוֹ אוֹתָן שְׁאִינָן בְּנֵי תוֹרָה יֵשׁ בְּהֵם רִיחַ מִצַּד הָאָבוֹת.

וְזוֹ אִיתָא בַּמְדְּרָשׁ חֲזִית עַל פְּסוּק 'לְרִיחַ שְׁמִנֶיךָ' (שה"ש א א), הַמְּצֻצוֹת שֶׁעָשׂוּ הָאָבוֹת רִיחוֹת הָיוּ אֲבָל אֲנִי שְׁמֵן תּוֹרָק. וְהֵינּוּ שְׁקוּדִים קִבְּלַת הַתּוֹרָה הִרְגִּישׁוּ הָאָבוֹת רִיחַ מֵהַתּוֹרָה שֶׁעֲתִידָה לְהַנְתֵּן אַחַר כֵּן, כִּי בַחֲנִינֵת הָרִיחַ הוּא מִרְחוּק.

וְלָכֵן מִכַּרְכִּין עַל הַבְּשָׂמִים בַּמוֹצָאֵי שַׁבַּת קִדְשׁ שִׁישָׂאָר עַל כָּל פְּנִים רִיחַ מִן הַשַּׁבָּת גַּם עַל יְמֵי הַמְּעָשָׂה. וְזֶה הַרִיחַ נִמְצָא עַל כָּל פְּנִים בְּכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל מִמָּה שֶׁעֲתִידִין לְהִיּוֹת בְּנֵי עוֹלָם הַבָּא, שְׁכָל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא (סנהדרין פ"י מ"א), כּוֹלִין לְהִרְגִּישׁ הָרִיחַ גַּם בְּעוֹלָם הַגָּה (סוכות תרס"ד):

המכבדיל

רַמְתִּים צוֹפִים

רבי שמואל משינאוה זיע"א

משל נפלא לבאר הנסח 'על חטאי עבור תעבר' על דרך כפרת העונות

שְׁמַעְתִּי מִכְּבוֹד קִדְשַׁת אֲדָמוֹר זְהִי"ה (הרב הקדוש רבי בונם מפשיסחא זיע"א) עַל זְמֹר לְמוֹצָאֵי שַׁבַּת קִדְשׁ 'עַל חַטָּאֵי עֲבוּר תַּעֲבֹר כִּיּוֹם אֲתָמוּל כִּי יַעֲבֹר', וְאָמַר עַל דְּרַף מְשַׁל, שֶׁהִיָּה אֲדָם גְּדוֹל בְּמַעֲלָה וְקָרוֹב לְמַלְכוּת, וְהִיָּה

וְזֶהוּ שְׁאָמַר וַיְהִי כֵּן לִטּוֹן, דְּהֵינּוּ, אֵלֶּה הַפְּעֻלוֹת הַיּוֹצְאִים מִנְּטִילַת וְהַתְּעַסְקוֹת בְּהַבְּלֵי הָעוֹלָם, כְּשֶׁנִּכְנָסִים בְּלִבּוֹ תַּאֲרוֹת הָעוֹלָם כֹּא לֹו חֲרוֹן אָף עַל שְׂלָא הָיָה מִקְדָּם לְזֶה רוֹדֵף אַחַר תַּאֲנִתוֹ, וְתוֹהָה עַל הַמְּצֻצוֹת הָרָאוּשׁוֹנוֹת שֶׁהִיָּה עוֹשֶׂה. וְזֶהוּ חֲרִי וְהִימָם, דְּהֵינּוּ כֹא לֹו חֲרוֹן אָף עַל מְצֻצוֹת הָרָאוּשׁוֹנוֹת שֶׁהִיָּה עוֹשֶׂה וְתוֹהָה עֲלֵיהֶם, וְזֶהוּ וְהִימָם, לְשׁוֹן תְּמִיּהָה. וְכִינּוֹן שֶׁהַתְּחִיל לְטַל תַּאֲרוֹת הָעוֹלָם וְלְהַתְּעַסֵּק בְּהֵם, זֶה גֵּרָם לֹו מְנִיעַת הַמְּצֻצוֹת, וְזֶהוּ וְאִחֻת לִטּוֹן מִמֵּנַע, כְּלוֹמַר, נְטִילַת וְהַתְּעַסְקוֹת בַּתַּאֲרוֹת הָעוֹלָם הוּא סַבַּת מְנִיעַתוֹ מַעֲשׂוֹת מְצֻצוֹת, דְּזֶה תְּלוּי בְּזֶה, דָּאִם רַדֵּף אָדָם אַחַר תַּאֲרוֹת הָעוֹלָם, מִמִּילָא מְהַבְּטַל מֵהַמְּצֻצוֹת:

מוצאי שבת

הבדלה

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

במוצאי שבת אומרים 'הנה א-ל ישועתי לחונק האדם על פחד שנופל עליו מחמת ירידתו מקדשת השבת

אָחַר שְׁעוֹבֵר הַשַּׁבַּת וּבָאִים יְמֵי הַמְּעָשָׂה אֲזַי הָאָדָם מֵר נֶפֶשׁ מָאֹד. וְכִמוֹ שֶׁשְׁמַעְתִּי מִרְבִּנּוֹ הַקְּדוֹשׁ זְצַלְלָה"ה שְׁאָמַר בְּשֵׁם אֲחֵד, שֶׁבְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת הוּא כְּמוֹ שֶׁמְשַׁלְּכִין אוֹתוֹ מֵאֲגָרָא רְמָא לְבִירָא עֲמִיקְתָּא, וּמִטַּעַם זֶה אוֹמְרִים בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת הַפְּסוּק 'הִנֵּה אֵל יְשׁוּעָתִי אֲבַטַח וְלֹא אֶפְחָד', וְאֵין אוֹמְרִים אֵל תִּירָא אֲלֵא לְמִי שְׁמַתִּירָא, שְׁאֲזוֹ נוֹפֵל פַּחַד עַל הָאָדָם בְּשְׁרוּאָה שִׁיּוּצָא מִקְדְּשַׁת הַשַּׁבָּת לְיַמֵּי הַחַל.

וְלָכֵן אוֹמְרִים 'אֵל יְשׁוּעָתִי אֲבַטַח וְלֹא אֶפְחָד'. וּמִשׁוּם זֶה אוֹמְרִים גַּם כֵּן שִׁיר שֶׁל פְּגַעִים בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת קִדְשׁ. וְלָכֵן מִטַּעַם זֶה שְׁתֵּה הָאָר"י הַקְּדוֹשׁ יֵין בַּתוֹף הַסְּעוּדָה הַשְּׁלִישִׁית, וְהוּא הֵינּוּ לְהִבְיָא שְׁמַחָה לְמַרְי נֶפֶשׁ (פִּרְשַׁת דְּבָרִים אוֹת יו'):

עצמו לכפירה. ועל ידי זה שהיה רגיל לקיים תמיד סעודת מלנה מלפא, פתהו איש אחד על פי צוויי הבעל שם טוב שיקיים גם עתה קדם הכפירה סעודה זו. וכשהתחיל לטעם מסעודה זו נשתנה דעתו לטובה ונצול.

וכן שמעתי מספרים, שפעם אחד נודמן שאיש אחד תעה למקום גודדי לסטים, והדבר היה במוצאי שבת. ויען שהיה רגיל לקיים תמיד סעודה זו, בקש מהליסטים שיניחוהו על כל פנים לקיים מצות סעודת מלנה מלפא קדם שיהרגוהו. ותוף כף בא אליו דוד מלף ישראל עליו השלום בדמות איזה שר והצילו ממות. ועוד מספרים נפלאות גדולות מענין סעודת מלנה מלפא שנצולו על ידו.

רמז נפלא מוישלה יעקב מלאכים לפניו | מלאכים ממ"ש ר"ת מלאכי מוצאי שבת

ועל פי זה היה נראה לי בדרך אפשר לומר ולהוסיף על דברי הקדוש מרוזין (המובא למעלה) דזה שנאמר וישלח יעקב מלאכים לפניו, וברש"י ו"ל מלאכים ממש, הינו דיעקב אבינו שלח המלאכים הנזכרים בפרשה שלפניו, הינו אותם שראה במראות הסלם מסעודת לויית המלפא אשר הם מזמנים להציל את האדם מכל רע וכנ"ל. **וזה** שכתב רש"י ו"ל מלאכים ממש, הינו 'ממש' ראשי תבות מ'לאכי מוצאי שבת, כן נראה לעניות דעתי והבן. (ויש לומר דאולי על כונה זו אומרים בתוף זמירות דמוצאי שבת ריש פרשת וישלח וכנ"ל וזה פשוט) (ח"א מערכת ס אות ז):

הישר והטוב

רבי צבי הי"ש מליסקא זיע"א

סעודת מלנה מלכה הממצע בין סעודת שבת לסעודת ימות החל

מבאר בספרים דאם האדם אוכל סעודת מלנה דמלפא על ידי זה יכול להמשיך

לו עיר אחת שהיה בו רפש וטיט ואגמים אשר לא יוכל אדם ליצא ולכנוס, והוא לא היה לו כל כף מעות להוציא עליה לנקותה. **מה** עשה, בקש מאוהבו המלך ואמר לו, כשתסע למדינה פלוגית בקשתי שתסע דרך עירי, ואז ממילא תהיה העיר נקיה, כי חיל המלך ושרי המדינה יתנו בה יפי ולא יהיה בה שום לכלוף.

כן הוא הענין, כי אין ביכלתנו לשוב אליך שלא ישאר בה מקצת מחמת השאור שבפעסה הוא היצר הרע, על כן בקשתנו שתשים דרכיך על חטאי ותצוה לנקות, אזי ממילא יהיה כיום אתמול כי יעבר', עד כאן דברי הקדושים (תנא דבי אליהו - פרק ד אות ו):

סעודת מלנה מלכה

באר שלמה

רבי שלמה צוקער אב"ד האלאס זיע"א 'סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה' רמז לסעודת מלנה מלכה

'סלם' ראשי תבות ס'עודת לויית מלפא, ענין בשו"ת מר ואלולות (באוהל ראשי בשמים סוף סימן יא) שהביא ששמע מאיש נאמן ששמע מפי קדוש ה' רבי ישראל מרוזין נבג"ע, והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה' (בראשית כח יב), 'סלם' ראשי תבות ס'עודת לויית מלפא, 'מצב ארצה' שאין העולם נזהרים בזה, אבל 'ראשו מגיע השמימה', כי 'מלאכי אלקים' מלאכים של שבת 'עולים' אז וירידים ב'ו' ראשי תבות ב'יום ו'יו, ועין שבת קיט, ודברי פי חכם חזן, עד כאן לשונו.

נפלאות שארעו על ידי סעודת מלנה מלכה

ושמעתי מספרים וראיתי גם נדפס, מעשה אשר היה בימי הבעל שם טוב הקדוש זיע"ע (ועיין במנחת שבת סימן צו בס"ק ל שהביאו) ארע לאחד שיצרו הרע בער בקרבו ומסר את

מפי הגבורה פרוש הפסוק 'אני ה' אלקיכם וגו' להיות לכם יגו' (במדבר טו מא), דהכי פרושו, אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים, והתכלית היה בשביל 'להיות לכם לאלקים', שהדברים שהם 'לכם' לצורך הגוף יהיה גם כן 'לאלקים', הינו לשם שמים.

ועוד אפשר לרמוז, 'לכם', רצה לומר ל'לנות פ'לה מ'לכתא, הינו סעודת מ'לנה מ'לפא, צריף למאד להקדיש אכילתו שיהיה רק קדוש לשם שמים:

זמירות מוצאי שבת

לקוטי מוהר"ן

רבי נחמן מברסלב זיע"א

מעלת האנשים הפשוטים ואמירת זמירות בשבת ובמוצאי שבת

היה אוהב מאד את העבודות הפשוטות של סתם בני אדם, האנשים הפשוטים הפשרים, והיה אוהב מאד מי שיש לו לומר הרבה תחנונים ובקשות בתוך הסדורים הגדולים, כדרך ההמון עם הפשרים. והיה מזהיר ומוכיח אותנו כמה פעמים לומר זמירות בשבת, והיה מקפיד וכוועס מאד על מי שהוא חכם בעיניו ואינו מתאמץ לומר זמירות בשבת ובמוצאי שבת או שאר עבודות פשוטות.

כי עקר היתה הוא בפשיטות ובתמימות גמור, בלי שום חכמות, כמבאר אצלנו כבר כמה פעמים. וגם הוא בעצמו זכרנו לברכה, קדם שהגיע לו החולאת הפכד שנסתלק על ידו, קדם לזה, כל ימיו היה מזמר זמירות הרבה בכל שבת ושבת ובמוצאי שבת (ח"ב

תורה קד):

הקדשה על סעודות כל ימי החל. ולהבין הענין יש לומר, דהנה ידוע דבכל דברים ברא השם יתברך דבר והפכו, ואם ירצו לחבר השני דברים צריף להיות איזה דבר ממצע ביניהם שמחברים להיות אחד, וכמו כן על ידי סעודות מ'לנה מ'לכה שהוא קדוש וחול מחברין סעודות חול לסעודת שבת (חג הסוכות):

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

'ויאהל עד סדם' - סעודתא ד'רוד מ'לכא

ויאהל עד סדם. ויש לרמוז בדרך רמז, 'ויאהל' אותיות 'אלהו', עד 'סדם' ראשי תבות סעודתא ד'רוד מ'לכא, פי אליהו כותב אז כל מה שפעלו ישראל בשבת קדש לקרב הגאולה, והבין (פרשת לך לך):

דברי אמונה

רבי אברהם יצחק מתולדות אהרן זיע"א

עקר תקון חטא אדם הראשון על ידי סעודת מ'לנה מ'לכה

רוד המ'לך עליו השלום הוא היה ממש נשמת אדם הראשון בעצמו, והוא התחיל לתקן חטאו של אדם הראשון, וגם לכל אדם יש לו חלק מה לתקן מחטא אדם הראשון, ועקר התקון הוא על ידי סעודת מ'לנה מ'לכא - סעודת רוד המ'לך עליו השלום, וגם על ידי אמירת תהלים.

זהירות לאכל לשם שמים במ'לנה מ'לכה

ובסעודת מ'לנה מ'לכא צריף מאד להזהר שלא יתערב שום שטותים שם, ולהזהר שתהיה אכילתו רק לשם שמים, כמו שמקבל מהבעל שם טוב הקדוש שקבל מאחיה השילוני והוא ממש רבנו עליו השלום שקבל

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א
 'אל תירא עבדי יעקב מהיריבה למרנגת עבודת
 ימות החל

אי אפֿשֿר להגיע לבחינת ישראל אלא על ידי קדימת בחינת יעקב, כי מתחלה צריך להיות עסק הברורים שבחל למתן ההסתר כו', שזהו עבודת בחינת יעקב, ואחר כך 'אכל בשבת' להעלותם מעלה מעלה ולהתענג על ה', וכמו שנתבאר במקום אחר.

וזהו מה שאומרים במוצאי שבת 'אל תירא

עבדי יעקב כו', כי בשבת אנו בבחינת ישראל שאין צריך לבחינת עבודה ויגיעה לברר ברורים, כי בורר אסור, רק אנו אז בבחינת בן, בנים למקום, ואחר כך במוצאי שבת שמסתלקת הנשמה תורה וצריך לחזור ולירד להיות בבחינת 'יעקב עבדי' בכל ששת ימי המעשה לברר ברורים בבריאה יצירה עשיה וכו', לכך אומר 'אל תירא עבדי יעקב כו' מליךד שם, ובזה נותנים פת ועז כו', והיא ירידה צריך עליה בשבת שאחר כך

(פרשת בלק):

אוצרות גאוני הדורות

כה אמר עבדך יעקב עם לכן גרתי ואחר עד
 עתה ויהי לי שור וחמור (לב ה-ו)

סם חיי

רבי חיים עשאל זצ"ל

פיס יעקב את עשו שהברכות שברכו יצחק
 נאמרו על השגות התורה

אמר רז"ל דכונת יעקב לומר עם לכן גרתי ותרני"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים כו'. קשה טובא דמה היתה פונת יעקב בזה, והמפרשים ז"ל האריכו למעניתם.

ונראה לעניות דעתי לבאר דברי רז"ל ויובן אגבו מה שאמרו רז"ל ויהי לי שור וחמור, אבא אמר משל השמים ומשמני הארץ, וזה אינו לא מן השמים ולא מן הארץ, ע"כ. וזה פנר נחשב לבחור שבאבות לומר שדברי אביו בטלים ועומדים, ואין לומר דכונתו לומר דכיון דיצחק לא נתפנו לברך את יעקב על פן לא נתקיימו, דהא לאחר שידע שהיה יעקב חזר לברכו.

ונראה לעניות דעתי דיובן זה עם מה שאמרו רז"ל (ב"ר סו א), 'ויפתן לך אלהים משל השמים' זו מקרא, 'ומשמני הארץ' זו משנה, יריב דגן זו תלמוד, 'ותירש' זה הגדה, ע"כ. והנה עשו הרשע הבין שהיו הברכות כפשוטן, על פן תרה אפו שהיה רוצה לזכות בהם, ויעקב אבינו בא לפיסו כאומר לו דע שאין הברכות כפשוטן אלא ברכני ברכות התורה וזה אין לך חפץ בו, והראיה, שאבא אמר משל השמים ומשמני הארץ וזה אינה לא מן השמים ולא מן הארץ, אלא ודאי שאין הברכות כפשוטן.

ומעתה מבארים דברי רז"ל שאמר יעקב עם לכן גרתי ותרני"ג מצות שמרתי, כלומר שהברכות שברכני אבא הם ברכות התורה, ונתקיים בי שלמדתי מקרא משנה תלמוד והגדות, ומשום הכי תרני"ג מצות שמרתי, ומשום הכי קאמר בתר הכי ויהי לי שור וחמור' כו' להחזיק דבריו שהברכות אינן כפשוטן כאמור.

מדרשו של שים

רבי מסיקו שלי יצ"ל

יעקב אבינו שלח מעשרות לעשו

נראה לבאר את פונת יעקב בזה, בהקדים מחלקת התנאים המובאת בגמרא קדושין (סג.) האם פעלת שכיר משתלמת מתחלה ועד סוף או שאינה משתלמת אלא לבסוף, כלומר אדם ששכר אמן לעשות לו כלי, האם מתחייב לשלם לו על כל פעולה שעושה האמן בכלי אף בטרם סים את מלאכתו, או שמתחייב האדם לשלם רק לאחר שסיים האמן את מלאכתו. עוד יש להקדים את דברי הגמרא בבכורות (נה:) שהקונה בעלי חיים מגוי פטור מן המעשר.

ולפי זה יש לבאר שמאחר שיעקב אבינו היה שכיר אצל לבן שבע שנים, יש לדון האם חייב לעשו מעשר בהמה על כל מה שילדו הצאן בשנים האלו, שאם נאמר שהדין הוא שישנה לשכירות מתחלה ועד סוף. נמצא, שכל מה שנוול במהלך עבודתו הרי הם של יעקב ותיכיים במעשר, אף אם נאמר שהדין הוא שאינה לשכירות אלא לבסוף אם כן יש ליעקב דין שהקונה צאן מגוי פטור ממעשר, כיון שלא נולדו ברשותו.

ומעתה בא יעקב אבינו לומר לעשו ואמר לו "ויהי לי שור וחתור צאן" כלומר, כבר מתחלת עבודתי בצאן אצל לבן היו הם שלי כיון שההלכה היא שישנה לשכירות מתחלה ועד סוף, כפי שנפסק בשלחן ערוך (אה"ע סי' לח סי"ג), וממילא חייב אני במעשר בהמה. ובגין שפן שולח אני לך את מנחתי מדין מעשר בהמה שנתן לכהן פי באותו הזמן הבכור היה נחשב לכהן, כמו שגאמר "ואני הנה לקחתי את הלויים מתוך בני ישראל תחת כל בכור" (במדבר ג, יב), ובה רמז יעקב לעשו על הבכורה, שפככול מחשיב אותו לבכור, שאם לא כן היה אסור לי להוציא את המעשר

פתר תורה

רבי מאיר מבארדיטוב יצ"ל - בן הקדשת לוי

הצפנת ברבת יצחק לימות המשיח

איאתא במדרש (תנחומא א) 'שור' זה משיח בן יוסף, שיוסף נקרא שור, ו'חתור' זה משיח בן דוד, שגאמר (זכריה ט ט) 'עני ורכב על החמור', עיי"ש.

נראה בס"ד הרמז שהודיע לו זה, על פי דאיאתא בזהר הקדוש (ח"א קמז) דארבע ברכות נתברך יעקב, שנים מפי השם ונתברך ברוך הוא וברוך שמו, ושנים מאביו, והקלה שבהם הוא ברכות אביו שברכו בעת שהלך לפדן ארם, ויעקב לא השתמש כל ימיו רק בזה הברכה, והשלשה הצפין לבניו לימי המשיח שיהיו נצולים מחבלי משיח, עיי"ש. **וכאן** דהודיע עם לבן גרתי דפרש רש"י גר הייתי ולא הגיעני מברכת ויתן לך' שלקחתי ממך, עיי"ש. וכדי שלא יקשה בעיניו האריך שרף שלא יתקיים ברכת אביו, לזה רמז לו מיד אחר שאמר עם לבן גרתי, ויהי לי שור וחתור, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, לומר לו שצפנתי זאת הברכה ויתן לך' כו' של אבי, עם השנים של השי"ת ב"ה, לימות המשיח כנ"ל, ואני לא הייתי משמש רק בזאת הברכה שברך אותי אבא בהליכתי לפדן ארם, ואם כן מאחר שלא הגיע לי טובה מברכת ויתן לך' אין לך לשנא אותי, פי לא היה דעתי להנאתי. (ובודאי עשו מחמת רשעתו ודאי לא יהיה לו שונא מחמת טובות שיגיע לבניו לימות המשיח, דלא חשב פלל זה, רק תאותו שלו כל הימים).

ואפסור שלזה רמז הפתוב (קהלת ד יב) ויהוה ממשלש לא במהרה ינתק, רצה לומר אלו שלשה ברכות הנ"ל שהוא חוט המשלש, לא ינתק, שבזכותה ישראל נצולים מפל הצרות בכל עת, ועל דם נזפה לגאולה העתידה במהרה בנימינו בנחת.

פרשת וישלח

וַנִּרְאֶה לְבָאָר עַל פִּי הַגְּמָרָא בַּסְנֵה־רִירִין (ע"ה).
שָׁאֵם עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם הִכּוּ אֶת חֲבָרִים
בְּעֲשָׂרָה מְקֻלוֹת בְּזָה אַחַר זֶה, וּמֵת, ת"ק סָבַר
שֶׁפְּטוּרִים. וְרַבֵּי יְהוּדָה בֵּן בְּתִירָא סָבַר שֶׁהֶאֱחָרוֹן
חִיב מִפְּנֵי שֶׁקָּרַב אֶת מִיתָתוֹ. וּשְׂגִיָּהֶם לְמַדּוֹ
מִפְּסוּק אַחַד שֶׁנֶּאֱמַר "וְאִישׁ כִּי יִכֶּה כָּל נֶפֶשׁ
אָדָם" (ויקרא כד, יז), ת"ק לָמַד שֶׁכִּדֵּי שִׂיתַחֲיִיב
צְרִיף לְהַרְג אֶת "כָּל נֶפֶשׁ", וּמִכִּיּוֹן שֶׁכָּל אַחַד
הָרַג חֶלֶק מִהַנֶּפֶשׁ לְכֵן פְּטוּר, וְרַבֵּי יְהוּדָה לָמַד
מִ"כָּל נֶפֶשׁ" שֶׁאֶפְלוּ שֶׁהָרַג מִקְצַת הַנֶּפֶשׁ מִתַּחֲיִיב,
לְכֵן הִגַּם שֶׁהֶאֱחָרוֹן הָרַג אֶת שְׂאֵרֵי נֶפֶשׁוֹ חִיב.
נִמְצְאוּ לְמַדִּים, שֶׁהִמְחַלְקֵת בֵּין ת"ק לְרַבֵּי יְהוּדָה
הִיא בְּפִירוּשׁ הַמֶּלֶךְ "כָּל", הָאֵם הוּא 'כָּל'
הַדְּבָר, או 'חֶלֶק מִהַדְּבָר'.

וּלְפִי זֶה יוֹבֵן הַמְדָּרְשׁ, 'אָמַר רַבִּי אַבָּא בַר
כֹּהֲנָא אֵינִי כְּדָאִי', כְּלוּמַר, רַבִּי אַבָּא
הִבִּין שֶׁ"מִכָּל" הַכּוֹנֵה כָּל הַדְּבָר כְּלוּ, וְעַל זֶה
אָמַר יַעֲקֹב בְּעֻנְתָּנוֹתוֹ 'אֵינִי כְּדָאִי', כְּלוּמַר
שֶׁאִינוֹ רְאוּי לְקַבֵּל אֶת הַחֲסָדִים. וְרַבִּי לִוִּי אָמַר
'כְּדָאִי אֲנִי אֲבָל "קִטְנֵתִי מִכָּל הַחֲסָדִים"', כְּלוּמַר
רְאוּי אֲנִי לְקַבֵּל חֲסֵד אַחַד, אֲבָל "קִטְנֵתִי מִכָּל
הַחֲסָדִים", כְּלוּמַר שֶׁמְעַנְתָּנוֹתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אָמַר
שֶׁקִּטְנֵן הוּא כְּדֵי לְקַבֵּל אֶת כָּל הַחֲסָדִים אֲבָל
אַחַד מֵהֶם רְאוּי הוּא לְקַבֵּל. (באדיבות 'מכון חכמי
ספרד' נתיבות)

חֲמַדַּת יִשְׂרָאֵל

רַבִּי יִשְׂרָאֵל יְהוּדָה קֶאֱרַפּוֹנְקֵעַל זצ"ל

יַעֲקֹב אֲכִינוּ קִים תּוֹרָה וְעִבְרָה כַּפֶּעַל וְצַדִּיקָה

כַּמְחֻשְׁבָּה

נִרְאֶה לְעֻנְיֹת דַּעֲתִי לְפָרֵשׁ דִּהְנֵה יָדוּעַ מִסְּפָרִים
הַקְּדוּשִׁים שֶׁבְּשַׁעַת סַכְנָה רַחֲמָנָא לִיְצַלֵּן
צְרִיכִין לְזַהַר בְּשִׁלוּשָׁה דְבָרִים, בְּמַדַּת עֲנוּה,
וּבְגִמְלוֹת חֲסָדִים, וּבְלַמּוּד תּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה,
וְהַטַּעַם בְּזֶה יַעֲן שֶׁשְׂשִׁישׁ בּוֹ מַדַּת עֲנוּה אֶז
שְׂכִינָה שׁוֹרָה עָלָיו כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ישעיה נז טו)

לְחַלִּין, וְזֶה שֶׁאָמַר "וְאֶשְׁלַחָה לְהַגִּיד לְאֹדְנִי",
כְּלוּמַר שֶׁעַל יְדֵי שֶׁשְׁלַחְתִּי לָךְ מַעֲשֵׂר הָרִי הַדְּרִיתִי
לָךְ עַל הַכֹּכָבָה שֶׁשְׁלַחְךָ הִיא, וּבְזֶה אֶקְנֶה "לְמַצָּא
חֵן בְּעֵינַיִךְ". (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

קִטְנֵתִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת אֲשֶׁר עֲשִׂיתִי
אֶת עַבְדְּךָ כִּי כַּמְקִלִי עֲבַרְתִּי אֶת הַיָּרְדֵן וְעַתָּה
וְעַתָּה הִיִּיתִי לְשָׂנֵי מַחְנוֹת (לב יא)

עֲבוֹדַת הַלִּוִּי

רַבִּי אֶרְיָה לִיבוּשׁ הוֹרְוּוִיץ זצ"ל

כִּדְרַךְ הַשְּׂנֵת מַדַּת הָעֲנוּה

שְׂמַעְתִּי עַל פִּי מַה דְּאִיתָא בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה (יז):
'וְרַב חֲסֵד וְאֱמֶת', בְּתַחֲלָה 'וְאֱמֶת'
וּלְבִסוּף 'בְּחֲסֵד', נִשְׁמַע דְּאֱמֶת הִיא בְּדִין. וְהֵנָּה
בְּמַדַּת עֲנוּה יֵשׁ שְׂנֵי פָּנִים, הָאֶחָד אִם הַגְּדִיל
ה' חֲסֵדוֹ עַל אָדָם יוֹכַל לְהַגִּיעַ עַל יְדֵי זֶה
לְמַדַּת עֲנוּה, לְהַקְטִין עֲצָמוֹ וְיִבּוֹשׁ בְּאֶשֶׁר הַשֵּׁם
בִּיהַ' הַשְּׂפִיעַ עָלָיו מִתְּנַת תְּנָם אִף עַל פִּי שֶׁאִינוֹ
כְּדָאִי, וְלַפְעָמִים יִשְׁיַג מַדַּת עֲנוּה עַל פִּי דִין,
שֶׁהַגִּיעַ לוֹ עֲנָשׁ מִן הַשָּׁמַיִם וּמַצְדִּיק הַדִּין עָלָיו
דְּאִין יִסּוּרִים בְּלֹא חֲטָא וְהַקְטִין בְּעֵינָיו.

וְזֶה שֶׁאָמַר יַעֲקֹב אֲבִינוֹ קִטְנֵתִי מִשְׂנִיָּהֶם, מִכָּל
הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת, בְּאֶשֶׁר כִּי שְׂנִיָּהֶם
הָיוּ עִמָּדִי, כִּי כַּמְקִלִי עֲבַרְתִּי אֶת הַיָּרְדֵן וְעַתָּה
הִיִּיתִי לְשָׂנֵי מַחְנוֹת, וּשְׂנִיָּהֶם הָיוּ לְטוֹכָתוֹ.

מִשְׁבִּיל דּוֹרֵשׁ

רַבִּי יִחְיָא קֶחַח זצ"ל

גִּדְל עֲנוּתָנוֹתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב

מוֹכָא בְּמִדְרַשׁ (כ"ד ע"ה) ה' "קִטְנֵתִי מִכָּל הַחֲסָדִים",
אָמַר רַבִּי אַבָּא בַר כֹּהֲנָא אֵינִי כְּדָאִי.
רַבִּי לִוִּי אָמַר כְּדָאִי אֲנִי אֲבָל "קִטְנֵתִי מִכָּל
הַחֲסָדִים". וְיֵשׁ לְהַבִּין בְּמָה נִחְלָקוּ.

הולך לעשות עברה, שאינו מתירא שימותו בעונותיו. 'ואין קץ' במעשיו הרעים.

וזהו בכאן שהתפלל יעקב אבינו עליו השלום זע"א במר נפשו להשם יתברך, הצילני נא מיד אחי, רצה לומר מהיצר הרע שהוא מראה עצמו כרע באח לי כידוע, מיד עשו ורצה לומר כי באמת הוא שונא גדול לי כעשו הרשע. כי ירא אנכי אתו, רצה לומר יראתי שמא חס ושלום יפתה אותי להמרות עיני כבודך ח"ו, שעל ידי זה יבוא והכני אם על בנים, שפלים ח"ו ימותו בעונותי הרבים.

ויקח מן הכא בידו מנחה לעשו אחיו (לב יד)

תורת גבריאל

רבי גבריאל זאב מנגליות זצ"ל

שלח יעקב לעשו את הבהמות שנשארו בתוך ידו ולא נשטטו לארץ כי סימן טריפה הוא

לשון 'הכא בידו' אינו מובן, שמשמעותו לכאורה הוא שלקח שלא בדרך דוק מכל מה שארע לו, ומדרך השולח דורון לחברו לברר מה לשלח.

והנראה לי בזה, דהנה הבעל הטורים כתב על הפסוק 'עדים מאתים ותישים עשרים' וגו', כל הפסוק מסיים במ"ס, לפי שכל הבהמות ששלח לו היו בעלי מומין שלא יקריב מהם קרבן, עכ"ל. והנה נמצא באיזה ספרי בעל הטורים במאמר מסגור מקרי, קושיא על זה, דהוא נגד הדין דהא לכגי נח בעל מום פשו להקריבה.

ואם נאמר דהכונה ששלח לו מחסרי אבר דפסול גם לכן נח שנאמר (בראשית ו ט) 'מכל החי' וגו', הבא בהמה שחייב ראשי איברים שלה (ע"ז ה), ואיך יכול להיות שישלח דורון מחסרי אבר, הלא פתיב (מלאכי א ח) 'הקריבהו נא לפחתך הירצף או תישא פניך',

'אשכון ואת דכא', ואם יש לו השראת השכינה אז אין אמה ולשון יכולה לשלט בו, וגמילות חסדים כמו שכתוב (דניאל ד כד) 'וַחֲטָאף בְּצִדְקָה פְּרָק', וגם פתיב (משלי י ב) 'וּצְדָקָה תְּצִיל מַמּוֹת', ושלשית התורה הקדושה היא מגנא ומצלא בכל עין ועין, על פן אם שולש אלה יעשה לו אז בודאי ישלח הקדוש ברוך הוא עזרו מקדש ואל ישלט בו שטן ופגע רע.

וזהו שטען יעקב אבינו ברמזו כל דהו, 'קטנת'י, כלומר יש לי מדת ענוה, כמו שפרש הגר"א זי"ע (קול אליהו) הגמרא במסכת סוטה (ה), תלמיד חכם צריך שיהיה בו שמינית שבשמינית שבבאונה, דהינו שמינית סדרה שבספר בראשית, דהינו בפרשת וישלח בפסוק השמינית 'קטנת'י. 'מכל החסדים', פרוש דיש בו מדת גמילות חסדים. 'ומכל האמת' הינו למוד תורה הקדושה, שלמד בבית מדרשו של שם, ותורה נקראת אמת כמו שכתוב (משלי כג כג) 'אמת קנה'. ועל דרך זה יש לפרש מה שאמר יעקב אבינו לבניו (להלן מג יב) 'וְכִסְף מְשֻׁנָּה קָחוּ בְיַדְכֶם', פרוש 'כסף' דיעשו צדקה וגמילות חסדים בכסף, 'ומשנה' שילמדו תורה הקדושה, ואז 'אל שדי יתן לכם רחמים' (שם פסוק יד).

הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אתו פן יבוא והכני אם על בנים (לב יב)

וינעש אברהם

רבי אברהם זוסמאן אברהם זצ"ל

יראת יעקב אבינו שמא ימותו הבנים מחמת העונות

נראה לעניות דעתי לפרש בדרך מוסר, והוא על דרך דאיתא בויקרא רבה הובא בינקוט שמעוני (קהלת רמו תתקעא) וזה לשונו שם: 'יש אחד זה היצר הרע, ואין שני שאין לו בן זוג, וגם בן ואח אין לו' בשעה שאדם

פרשת וישלח

מכח מה עמד יעקב נגדו ואמר לו כי לא ישלחו עד שיבכרו.

ויובן בהקדים את דברי המשנה בכבא קמא (פג:) 'החובל בחברו חייב תמשה דברים, והם, נזק, צער, רפוי, שבת ובשת'.

והנה, משום שהזיק המלאך את יעקב בזה שתקע את פה ירכו, הפך המלאך להיות בגדר 'החובל בחברו' שחייב בתמשה דברים. ומחמת שיעקב הוא התובע, ידו על העליונה, הרי שישלח למנוע מן המלאך הנחבץ לצאת מתחת ידיו עד שישלם לו או עד שיפצהו. וכיון שעלה השחר, בקש המלאך שישלחהו, בטענה כי כעת שיצאה השמש הרי רפואתו מוכנה לו, כאמור "וְזָרְחָה לָכֶם יְרֵאִי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צָדָקָה וּמְרַפָּא בְּכַנְפֶיהָ" (מלאכי ג, ט). אך יעקב סרב לבקשתו, שהרי חוץ מחיוב רפואתו, ישנם עוד ארבעה דברים שהחובל בחברו מתחייב בהם, ומבקש הוא חלף אותם דברים שיבכרוהו, ורק אז ימחל לו וישלחהו. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויאמר יעקב אל ביתו ואל כל אשר עמו הסרו את אלהי הנכר אשר בתככם והטהרו והחליפו שמלתיכם (לה ב)

תהלה לדוד

רבי דוד אמאדו זצ"ל
בטול משמשי עבודה זרה

יש לזקק בהאי קרא במה ששנה לשונו בשמלות ואמר 'והחליפו שמלתיכם', ואמאי לא קאמר 'והסירו שמלתיכם' כמו שאמר 'הסרו את אלהי הנכר', דבנדאי לא ישארו ערמים, וכשסירו אותם השמלות יניחו אחרות. **ונראה** לעניית דעתו דרצו לרמוז להם מאי דתמן תנינן (ע"ז נב:), עבודה זרה דנחבטלה, נחבטלו משמשיה וכל נזיה כו',

וכן שמעתי מקשים זאת בשם הגאון הגדול מהור"ר יצחק אלחנן מקאזנא זצ"ל.

והשכתי על זה דכונת הפעל הטורים הוא על טריפה, שגם זה נכלל בלשון פעל מום, וזה אסור גם כן לכן נח להקריב כמבאר בגמרא (סם), ובנדאי טרפות הנפרות מבחוץ לא הנה יכול לשלח לדורון וכנ"ל, ובנדאי שלח לו אותן שהיו טרפות מבפנים ולא היו נפרות. **ואם** ישאל השואל מאין ידע יעקב אינו איזו היא טריפה מבפנים, יש לומר על פי המובא בדרבי משה (יו"ד סי' לה.) וזה לשונו: מצאתי פתוי בשם רבי יהודה החסיד שאמר שיש להעביר היד על גבי בהמה ולמשמש בעודנה חיה, אם תשפיל את עצמה לארץ תחת ידו [ולא תניח את עצמה לקח בידו] ודאי כשירה היא, ואם לאו טריפה, ונתתי בו סימן לב נשבר ונדכה אלהים לא תבנה (תהילים נא יט), עי"ש. ובנדאי לא נעלם סימן זה מיעקב אינו עליו השלום. **וזוהי** פונת הפתוי ויקח מן הבא בידו, שישארה בידו ולא השפלה לארץ, אותם שלח לעשו אחיו, כי זהו סימן טריפה, אבל אותם שנשטמו מידו והשפילו את עצמם לארץ עכבם לעצמו, שזה יורה עליהם שהמה כשרים. [אחר כך מצאתי בספר תורת חיים (ע"ז א) שכתב, שגם נח הכיר את הטרפות מן הכשרות בסימן הזה].

ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני (לב כז)

קול יהודה

רבי יהודה עייאש זצ"ל
המלאך הזיק את יעקב ולכן חייב לו תמשה דברים

יש להתבונן, לשם מה נטל המלאך רשות מיעקב, הלא יכול היה לעזובו וללכת? גם מה שתלה המלאך סבת הבקשה לשלחו בכך שעלה השחר, אינו מוכן, עוד ראוי שידע,

עיר דוד על פסוק (לה יז) ותאמר לה המילדת אל תיראי כי גם זה לך בן, כתב הוא ז"ל, כי רצונה בזה כי רחל אמנו הייתה מספקת אולי היא יושבת תחת בעלה באסור שתי אחיות, כי לאה בהתר נשאת ליעקב, וחששה כי על בן נתקרבה מיתתה בעון זה, ולכן אמרה לה המילדת אל תראי מזה כי גם זה לך בן, כלומר כי הילד הילוד לה בנימין הוא בן שלה, שכמו שיוסף יהיה מושל בכל ארץ מצרים כף עתיד לצאת מבנימין שאול המלך, נמצא עליה נאמר (לעיל יז ח) 'ומלכים ממך יצאו', שתי בנים שימשלו בישראל, וכונתה בזה שאם ח"ו היה שום צד אסור בדבר, הלא אמרה תורה (דברים יז טו) 'מקרב אחיד תשים עליך מלך' מהמיתרים שבה, וכן איתא בשל"ה שמביאת פסול לא יצא תולד פשר, ע"כ תרף דבריו ז"ל, ויע"ש.

ומעתה זהו נראה כונת הפסוק וישא את עיניו וירא את הנשים ואת הילדים ויאמר מי אלה לך, כלומר שאתה אמרת עם לכן גרתי ותרג"ג מצות שמרתי, והרי מי אלה לך? שלקחת שתי אחיות דבר שעתידיה תורה לאסרן. ויהי כמשיב הילדים אשר חנן אלקים את עבדך, כלומר שקושיא זו יתישב לך בראותך הילדים אשר חנן אלקים, כלומר כי הם זרע ברך ה' מתת אלקים, ואם ח"ו היה שום צד אסור בדבר לא היה יוצא מהזיווג הלזה דבר נאה ומתקבל, אלא ודאי שאתה טועה בדבר, כי יש לזה חבילות חבילות של תשובות כמו שכתבו המפרשים.

אפריון

רבי שלמה גאון אפריון זצ"ל

נשא יעקב שתי אחיות על ידי שגורן

מקשין (עיין רמב"ן) הרי עשו שאל גם על הנשים מי אלה לך, ויעקב לא השיבו רק על הילדים.

וכתב הרב דת ודין ז"ל (סדר בא) דלפי דברי המרדכי בפרק רבי ישמעאל (סי' תמג) שכתב דהקאפאש דלובשים הגלחים ביום אידם הנה ליה משמשי עבודה זרה ונויה וצריכא בטול, אם פן ודאי דבטול העבודה זרה עצמה יתבטלו גם פן מלבושיהם הללו שלובשים הגוים להתנאות לפני עבודה זרה, ע"ש.

והנה הרמב"ן ורובנו בחיי כתבו דהשבטים לא לקחו עבודה זרה משכם עד שנתבטלה, עין שם באריכות, מעתה אפשר דלזה דיק יעקב אבינו ע"ה וכה אמר לבני ביתו, הסרו את אלהי הנכר אשר בתכם, דהינו העבודה זרה עצמה הסירו אותה לגמרי, ואולם השמלות של עבודה זרה שיש להן דין משמשי עבודה זרה ואסורים, הא מיהא היכא שפכר נתבטלה העבודה זרה נתבטלו משמשיה ומתרים, ומשום הכי והטהרו והחליפו שמלתיכם, שלא יסירו אותן לגמרי כמו העבודה זרה עצמה, אלא החליפו אותן לשעה ונקומה ונעלה כו', דלפי האמת מצד עצמן מתרים, אך לחומרא בעלמא והחליפו שמלתיכם.

וישא את עיניו וירא את הנשים ואת הילדים ויאמר מי אלה לך ויאמר הילדים אשר חנן אלהים את עבדך (לג ה)

משיח ה'

רבי יוסף מונטיקו זצ"ל

הוכחת יעקב לעשו שנשא בהתר שתי אחיות מכך שבניו המה זרע ברך ה'

יש לתמה על זה דהנה שאלת עשו הייתה על הנשים והילדים בכללן, ויעקב השיב לו על הילדים לבד. ועוד קשה מאי 'אשר חנן אלהים', הנה לו לומר בקצור 'בני הם' וכו'. **אך** נראה דעל פי האמור ניחא, וכדי להמתיק הדבר קצת נקדים לזה מה שכתב הרב

מנושאי הפרשה

המָצֵר רוֹצֵה לזוֹרְעָה, הַלּוֹקֵחַ זוֹכָה, מִשׁוּם יִשׁוּב הָאָרֶץ, וְאִין בָּהּ דִּין בֶּן הַמָּצֵר.

לְשֵׁם כִּף הִבְהִיר הַפְּתוּב שְׁיַעֲקֹב "נָטָה שֵׁם אֶהְלוּ", כְּלוֹמֵר, שֶׁהוּא קִנְיָה אֶת חֻלְקַת הַשְּׂדֵה הַזֹּאת לְצַרְף בְּנֵית בֵּית, בְּשׁוֹנָה מִחֻלְקוֹת הַסְּמוּכוֹת לָהּ שְׁנוּעֵדוּ לזְרִיעָה. וְכִינּוּן שְׂכָן, אִין עוֹד דִּין שֵׁל 'בֶּן הַמָּצֵר' שֶׁיֵּד בְּשְׂדֵה זוֹ, וְרַק אֵלוי הָיָה קוֹנֵה אוֹתָהּ לְשֵׁם זְרִיעָה יְכוּל הָיָה 'בֶּן הַמָּצֵר' לְהוֹצִיאָה מִיָּדוֹ.

גַּם הַזְכָּרַת הַמַּחִיר שֶׁשְׁלֵם יַעֲקֹב בְּעִבּוּרָהּ, נוֹעֵד לְמַנּוּע וְכוּחַ עִם בֶּן הַמָּצֵר. כִּי "מֵאָה קְשִׁיטָה" הוּא סְכוּם גְּבוּהָ מֵאֹד (וְכִמוּ שֶׁכָּתַב רִש"י עַל הַפְּסוּק "וַיִּדְבֹר עַל לֵב הַנְּעָרָה" (בראשית לז, א) 'רָאִי אֲבִיךָ בְּחֻלְקַת שְׂדֵה קִטְנָה כְּמֵה מִמוֹן בְּזָבֹד'), וּמוֹבָא בְּשִׁלְחַן עֲרוּף (שם סע"ט) שְׂאֵם קִנְיָה אָדָם אֶת הַשְּׂדֵה בְּמֵאֵתִים וְאִינָה שְׂוֵה אֶלָּא מְנָה, אִם 'בֶּן הַמָּצֵר' חִפְץ בָּהּ, צָרִיף לְשֵׁלֵם לְלוֹקֵחַ בְּעַד הַשְּׂדֵה מֵאֵתִים.

בְּכָד הַתַּחֲכֵם יַעֲקֹב, כְּדִי לְמַנּוּע מ'בֶּן הַמָּצֵר' לְהוֹצִיאָה מִיָּדוֹ (אָף אִם יִטְעַן שֶׁהוּא רוֹצֵה לְקַנּוּתָהּ כְּדִי לְבָנוֹת בָּהּ בֵּית), שֶׁהָרִי בְּנֹדָאִי לֹא יִהְיֶה מוֹכֵן לְשֵׁלֵם סְכוּם כַּה גְּבוּהָ בְּעִבּוּר חֻלְקַת הַשְּׂדֵה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וְנִרְאָה לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעֲתִי, כִּי הִנֵּה מִקְשִׁים מֵאֲחֵר דְּהֶאֱבֹת קִימוּ כָּל הַתּוֹרָה כְּלָהּ, אִם בֶּן אִיף נָשָׂא יַעֲקֹב שְׁתֵּי אֶחָיוֹת. וְתוֹרַץ הַרְמָב"ן (לעיל כו ה) דֹּלָא קִימוּ אֶת הַתּוֹרָה אֶלָּא בְּאָרְץ הַקְּדוּשָׁה, וְיַעֲקֹב נָשָׂא אוֹתָן בְּחַרְן.

אֲמָנִים לְפִי הַמְדַרְשׁ [הַמוֹבָא בְּרִש"י תַּחֲלַת הַפְּרָשָׁה] 'עִם לְבָן גִּרְתִּי' וְתוֹרַץ מֵצוֹת שְׁמֵרְתִּי, לֹא יִתְכַן תּוֹרַץ זֶה, וְצָרִיף לֹמֵר כְּהַתּוֹרַץ שְׁמֵתְרַצִּים דִּיעֲקֹב אֲבִינוּ גִיר אוֹתָן, וְגַר שְׁנַתְגִיר כְּקִטְן שְׁנוֹלֵד דְּמִי, וְאִין בִּינֵיהֶם אֶתְוּהָ. וְהִנֵּה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן (סוֹטָה יב.) כָּל הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה לְשֵׁם שְׁמַיִם מַעֲלָה עֲלָיו הַפְּתוּב כְּאֵלוי יִלְדָהּ.

וַיֵּשׁ לֹמֵר שֶׁבְּאֵמַת עֵשׂוּ שָׂאֵל גַּם עַל הַנְּשִׁים מִי אֵלֶה לָךְ, וְשָׂאֵל זֹאת כְּלַפִּי מֵה שְׁיַעֲקֹב שִׁלַּח לוֹ לֵאמֹר 'עִם לְבָן גִּרְתִּי וְתוֹרַץ מֵצוֹת שְׁמֵרְתִּי', וְשָׂאֵל לוֹ עֲתָה בְּכִנּוּת קִנְטוּר מִי אֵלֶה לָךְ, הֲלֹא הֵן שְׁתֵּי אֶחָיוֹת, וְהַשִּׁיב לוֹ יַעֲקֹב עַל כָּלֵן שֶׁהֵן 'חִילְדִים' אֲשֶׁר חָנוּ אֱלֹהִים אֶת עַבְדְּךָ, כִּי גַם הַנְּשִׁים גִּירְתִּי אוֹתָן וְנִשְׂאֵתִי אוֹתָן לְשֵׁם שְׁמַיִם.

וַיִּקַּן אֶת חֻלְקַת הַשְּׂדֵה אֲשֶׁר נָטָה שֵׁם אֶהְלוּ מִיָּד בְּנֵי חַמּוֹר אֲבִי שְׁכֵם בְּמֵאָה קְשִׁיטָה. וַיַּצֵּב שֵׁם מִזְבֵּחַ (לג יט-כ)

פִּי צַדִּיק

רַבִּי מִימּוֹן יֵאֵפִיל זצ"ל

יַעֲקֹב קִנְיָה אֶת הַשְּׂדֵה בְּאֵפֶן שֶׁלֹא יוּכַל בֶּן הַמָּצֵר לְהוֹצִיאָה מִמֶּנּוּ

יֵשׁ לְדַרְזָק, לְשֵׁם מֵה מְדַגִּישׁ הַפְּתוּב כִּי יַעֲקֹב "נָטָה שֵׁם אֶהְלוּ" קִנְיָם שֶׁקִּנְיָה אֶת חֻלְקַת הַשְּׂדֵה. וְעוֹד, מְדוּעַ חָשׁוּב הָיָה לָנוּ לְדַעַת מֵהוּ הַסְּכוּם שְׁיַעֲקֹב שֵׁלֵם בְּעִבּוּר אוֹתָהּ חֻלְקַת שְׂדֵה.

וְנִרְאָה לְבָאֵר, בְּהַקְדָּים אֶת מֵה שֶׁפְּסֹק מִן הַשִּׁלְחָן עֲרוּף (תו"מ ס"י קעה סע"י כו) 'הָיָה רוֹצֵה הַלּוֹקֵחַ לְקַנּוּתָהּ לְבָנוֹת בָּהּ בֵּיתִים, וְכֵן

מנושאי הפרשה

מדוע המתינו שמעון ולוי להרג את בני שכם עד יום השלישי

דעת זקנים לבעלי התוספות

נמשכה מילת בני שכם במשך שלשה ימים

וַיְהִי כִּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיוֹתָם כְּאֲבִים וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁמַעוֹן וְלוֹוי אֶחָי דִּינָה אִישׁ חֲרָבוֹ וַיִּבְאוּ עַל הָעִיר בְּטַח וַיַּהַרְגוּ כָּל זָכָר (לד כה).

וְכַל נִגַע וּפְגַע הַבָּא לְיִשְׂרָאֵל לֹא בָּא מִפְּאֵת כּוֹכְבִים, כִּי אִם מִהַקְבִּ"ה מוֹחֵץ וּמְרַפָּא.

וּלְכֹדֵךְ בַּאֲבָרְהָם בְּשִׁלְיָשִׁי לְמִילְתּוֹ כַּחַם הַיּוֹם שָׁאוּ הַכָּאֵב בְּשֹׁבַע מִתְגַּבֵּר כְּמוֹ שְׁאֲמָרוֹ, בָּאוּ הַמְּלָאָכִים לְרַפְּאוֹת אוֹתוֹ, וְנִקַּל לוֹ לִילָךְ וְלָרוּץ נִגְדָם. וְכֵן בְּחִזְקָה אָמַר לוֹ (מלכים ב' כ ה) 'בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי תַעֲלֶה לְבֵית ה' וְהָיָה מוֹפֵת בְּאַרְצֵךְ'.

וְכֵן שְׂבָטִים שֶׁנִּסְתַּפְּקוּ בְּאֲנָשִׁי שָׂכָם שְׂבָאוּ פֶלֶם בְּבָרִית יְחִיד, אָבוֹת וּבְנִים לְמוֹל בְּשׂוֹר עֲרֻלָּתָם, אִם פְּנִנְתָּם לְשֵׁם שְׁמַיִם וְהָרִי הֵם כְּשֵׁרִים וּבְחֻזֵי ה', אוֹ פְּנִנְתָּם רַק שְׁנַתְּנוּ עֵינֵיהֶם בְּבָנוֹת יַעֲקֹב וְזָרְעוּ, וְלִבְכָם מְלֵא עֵמֶל וְאָוֶן, וּמִסְפִּיקָא לֹא רָצוּ לְשַׁלַּח יָד עַד בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שָׂרְאוּ בְהִיוֹתָם כּוֹאֲבִים כְּפִי הַשְּׂבָע, וְאֵלוֹ הֵם שְׁלָמִים עִם ה' לֹא הָיוּ בְּצָרָה שְׁלִישָׁה יָמִים כְּהַנְּל, וּמִזָּה שֶׁפִּטּוּ שֶׁסָּר צֶל ה' מֵאֲתָם וְתוֹכָם רַע, וְלָכֵן טִבְחוּ וְלֹא חָמְלוּ עֲלֵיהֶם. (ח"א דרוש ה)

מגיד תהלות

בני יחיאל ממליץ זצ"ל

המתנינו שמעון ולוי לראות האם תשרה השכינה על בני שכם ביום השלישי

נִרְאָה מֵה שָׂרְמוּ לָנוּ דְּנֻקָּא לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, וּבִפְרָט לְדַעַת הַר"ן (נדריים לא: ד"ה אמול) שְׁאָמַר שְׂבִיּוֹם רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי הוּא יוֹתֵר כּוֹאֵב, יְעוּד מֵה זֶה שֶׁהֲרִגוּ גֵרִים נְמוּלִים.

וּנְרֵאָה עַל הַרְף הָאֲמוֹר (לעיל יח א) וְיִבְרָא אֱלֹוֹ ה', וּבֵא הַקְּב"ה לְבַקְרוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, וְאִם כֵּן בּוֹדָאֵי לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל הַנְּמוּל בָּא, וּבֵא הַקְּב"ה לְבַקְרוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי. עַל כֵּן שֶׁמֵּעוֹן וְלוֹוֹי אֲשֶׁר עֵינֵיהֶם הָיוּ מְאִירוֹת לָהֶם הִמְתִּינוּ עַד יוֹם הַשְּׁלִישִׁי, וְכִינּוּן שְׁלֵא רָאוּ הַתְּגֻלוֹת שְׂכִינָתוֹ יִתְבַּרַךְ עֲלֵיהֶם לְבַקְרָם, אִז יִדְעוּ נֶאֱמָנָה שֶׁמִּילְתָּם לֹא לְקַדֵּשׁ הַמָּה, עַל כֵּן חָגְרוּ חֲרָבָם עַל יָרְכָם וְהִרְגוּם, מֵה שְׂאִין כֵּן קָדָם יוֹם הַשְּׁלִישִׁי חֲשָׁשׁוּ פֶן בְּאָמַת הַמָּה נְמוּלִים.

וְתִמָּה לָמָּה הִמְתִּינוּ עַד יוֹם הַשְּׁלִישִׁי, דָּאִין לומר שְׁהָיוּ כּוֹאֲבִים יוֹתֵר בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי מִבַּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי. אֲלָא נִרְאָה הַטַּעַם, כִּי כָּל אֲנָשִׁי שָׂכָם לֹא יָכְלוּ לְהַמּוֹל פֶּלֶם בַּיּוֹם אֶחָד וְלֹא בְּשְׁנַיִם, וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי הָיוּ פֶּלֶם כּוֹאֲבִים שְׂכָבֵר מְלוֹ פֶּלֶן, מִיָּד וַיִּקְחוּ אִישׁ חֲרָבוֹ.

יד יוסף

בני יוסף צרפתי זצ"ל

נתחרטו בני שכם ביום השלישי על מילתם ונירותם

וְלָמָּה בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי הָיוּ כּוֹאֲבִים, יוֹתֵר כּוֹאֲבִים הָיוּ רְאוּיִן לְהִיּוֹת בַּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן, שֶׁפֶן אֲבָרְהָם מְצִינוּ שְׂבִיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְמִילְתּוֹ רֵץ לְקִרְאָת הָאֲוֹרְחִים, וְגַם אֶל הַבְּקָר רֵץ אֲבָרְהָם. אֲלָא הַפְּנִנָּה שְׁהָיוּ כּוֹאֲבִים וּמְצִטְעֵרִין עַל שְׁמֵלוֹ, וְעָלָה בְּלָבָם כָּאֵב וְחֲרָטָה עַל הַמִּילָה שְׁמֵלוֹ, וְלָכֵן כִּינּוּן שֶׁפְּנִנְתָּם הָיָה רָעָה וְהָיוּ מְצִטְעֵרִים עַל מַה שְׁנַתְּגִירוֹ וּמִתְחַרְטִין עַל הַדְּבָר וְחֲזָרוּ לְסוּרָם וְהָיוּ כּוֹאֲבִים וְתוֹהִין עַל הָרֵאשׁוֹנוֹת וְחֲזָרוּ לְסוּרָם, לָכֵן הִתַּר לְבָנֵי יַעֲקֹב לְהִרְגֵם.

יערות דבש

בני יהונתן אייבשיץ זצ"ל

אלו נמולו לשם שמנים לא היו מתיסרים שלשה ימים

כָּכֵר אָמְרוּ (ב"ר צא ט) כִּי אִין הַקְּב"ה מְשַׁרְה לְצַדִּיק בְּצָרָה יוֹתֵר מִשְׁלִשָּׁה יָמִים [וכו']. וְלָכֵן הַקְּב"ה לְמַעַן הִרְאוֹת כִּי מִשְׁגִּיחַ בִּפְרָטִיּוֹת עַל עַם קְרוּבוֹ, וְהוּא מְשַׁדֵּד אֲצֵלָם מַעֲרֻכוֹת הַשָּׁמַיִם וְאִינָם תַּחַת מִשְׁטְרֵי הַכּוֹכְבִים, לְכַךְ תְּמִיד בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שָׂרְאוּ מִפְּאֵת גִּזְרַת הַכּוֹכְבִים שְׁהִיָּה כָּאֵבוֹ נֶעֱכַר וּמִתְגַּבֵּר, לֹא יִנִּיחַ לְצַדִּיק בְּצָרָה, וּמִמְצִיא לוֹ תְרוּפָה לְהִקַּל מַחְלָיו, וַיִּפְרִירו וַיִּדְעוּ כָּל הָעַמִּים כִּי יָד הַשָּׁם עֲשֵׂתָה זֹאת מוֹל טַבַּע כּוֹכְבִים, וּבְזָה יִפְרִירו וַיִּדְעוּ כִּי הַיְסוּרִים

מעשי צדיקים

עם לבן גרתי ואחר עד עתה, ויהי לי שור וחמור צאן וטבד ושפחה (לב ד-ה)

כאשר שהה הגאון רבי יצחק זאב הלוי סולוביצ'יק זיע"א בעירת המרפא קריניציא, התארח בעגרה זו באותה עת רבה של למברג, חתנו של רבי לייב ברוינדא זצ"ל. כשטיל הגר"ז ברחובות העיר לצרף בריאותו, נתלה אליו אותו רב וחזר בפניו על דבר תורה שאמר לבני קהלתו בשבת.

כתוב בריש פרשת וישלח שאמר יעקב אבינו עליו השלום 'עם לבן גרתי, ומביא רש"י, 'ותר"ג מצות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים'.

לכאורה קשה, איך היה ביכלתו של יעקב אבינו לשמור על כל התר"ג מצות, הרי לבן הארמי בקש לעקר את הכל, ובדאי היה בכל עת מפריע ליעקב כאשר בא להתפלל וללמד, והיה עומד עליו לבלבלו ולהטרידו.

אלא התרוץ הוא, שעל זה התכוון יעקב באמרו 'ויהי לי שור וחמור, כוננתו לומר שלבן היה בעיניו כ'שור וחמור', הוא לא התחשב בו, ולא התפעל ממנו כלל, על כן לא למד ממעשיו הרעים.

כאשר הלך הלה, אמר הגר"ז למקרביו כי אף אמנם שאין זה הבאור הפשוט בפסוק, שהרי כתוב 'ועבד' וגו', משמע דאיירי דהווי ליה בהמות כפשוטו, מפל מקום עצם הדבר נכון הוא, אם נותנים חשיבות במדה כל שהיא לרשעים, אף בדבר פלוני או בתכונה פלונית שלהם, על כרחו ילמד ממעשיהם.

רק כשמבטלים האדם בלבו לחלוטין, והם חשובים בעיניו כבהמות ממש, כ'שור וחמור', אז לא ילמד מהם מאומה, שכן חשובים הם אצלו כשור וחמור.

כסמוכין לדבריו, הזכיר רבי יצחק זאב את דברי הרמב"ם בהלכות דעות (פ"ו ה"א), 'דרך ברייתו של אדם, להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו, ומדגיש הרמב"ם, 'רעיו וחבריו', כי כאשר הם אצלו כ'שור וחמור', אינו נמשך אחריהם. (עבודות והנהגות לבית בריסק)

ויירא יעקב מאד ויצר לו (לב ח) **מבאר** רש"י, 'ויירא' שמה יהרג. 'ויצר לו', אם יהרג הוא את אחרים.

הסביר המגיד מדובנא זצ"ל על פי משל, כדרך, בכפר אחד היו כמה חולים, אולם לא היה בכפר רופא שיטפל בהם. בעיר הסמוכה התגורר השר הממנה על המחוז, ובעירו דר רופא גדול.

באותו כפר שבו היו החולים, התגורר אחד מקרובי השר, יום אחד הרגיש האיש מחוש קל בראשו, מחוש שאינו מצריך כל טפול, אולם הוא החל גונח בקול, ובקש מהשר כי ישלח במהרה את הרופא אל הכפר, כדי שיחיש לו עזרה.

התפלאו בני ביתו, "הלא כאב ראש קל לך, מדוע אתה כה גונח". "שוטים" אמר האיש, "וכי בגללי אני גונח, מבקש אני כי הרופא יבוא אל כפרנו, ויטפל בחולים הסובלים סבל רב. אולם, יודע אני, כי השר לא ישלח

בְּשִׁיעָה מאַחַרְתָּ רָאָה אֶת הַגִּיטֵעַר יוֹד' נִכְנָס לְחֶדֶר, מִתִּישֵׁב עַל הַמִּטָּה שֶׁהוֹכְנָה עִבּוּרוֹ. פִּתְאוּם קָם וְרָץ בְּחֶדֶר אָנָּה וְאָנָּה, פָּנָיו בּוֹעֵרוֹת כְּשֶׁלֶּהֶבֶת, וְהוּא גוֹהֵם בְּגַהֲמוֹת אֵימּוֹת, כְּאִשֶּׁר הִילָד שְׁלֵמָה מִבֵּית בַּמַּעֲשָׂה כְּשֶׁהוּא נִרְעָשׁ וְנִפְחָד מִמְרֵאִית עֵינָיו.

אֲחֵר לָקַח אֶת מִצְנֶפֶת הַפְּרוּהָ מֵעַל רֵאשׁוֹ, וְהִשְׁלִיכָהּ לְאֶרֶץ כְּשֶׁהוּא צוֹעֵק, "כְּכָר אֵין לִי שׁוּם דְּעָה בְּשִׁמְיָם", חֲזַר וְהִגְבִּיהָ וְהִבְשָׂה עַל רֵאשׁוֹ, וּמִיד שׁוֹב חֲזַר וְהִשְׁלִיכָהּ כְּשֶׁהוּא שָׁב עַל דְּבָרָיו. כֹּף שָׁנָה וְשִׁלַּשׁ פְּעָמִים רַבּוֹת, עַד שֶׁהִנִּיחַ מִצְנֶפֶתוֹ עַל הָאֶרֶץ, וְהִלָּךְ לִישׁוֹ.

לְמַחֲרָת נִכְנָס לְזַקְנוֹ הַרְבִּי ר' אֱלִיעֶזֶר"ל, וְסִפֵּר בְּתַמְהוֹן אֶת כָּל אֲשֶׁר נִעֲשָׂה בְּאִישׁוֹן לַיְלָה, בְּתוֹף דְּבָרָיו הִגִּיעַ אִישׁ יְהוּדִי בֶן כָּפַר, הוֹצִיא מִצָּקְלוֹנוֹ קִמַּח וַיֵּן, הִנִּיחַ לִפְנֵי הַרְבִּי, אַחֵר נִעְנָה וְאָמַר, "תּוֹדָה רַבָּה עַל הַמוֹפְתִי".

אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר"ל בְּרוּחַ קְדוּשׁוֹ, "לֹא עָלִי תוֹדוֹתֶיךָ וּמִתְנוּתֶיךָ, כִּי אִם לְר' יוֹסֵל נִישְׁטֵטֵעֵטֵעַר הַיּוֹשֵׁב בְּחֶדֶר הַסְּמוּף". בְּצֵאת הָאִישׁ אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְנִכְדוֹ, "לֹף בְּעֵקְבוֹת הָאִישׁ הָאוֹרֵחַ, וְתִבִּין אֶת הַתְּשׁוּבָה לְתַמִּיהוֹתֶיךָ".

מִשְׁפָּתוֹ הָאִישׁ אֶת דָּלֶת הַחֶדֶר בּוֹ יָשַׁב הַגִּיטֵעַר יוֹד' וְרָאָה אֶת זֵיו פָּנָיו הַקְּדוּשׁוֹת, הַתְּעַלֵּף וְנִפְלַע עַל הָאֶרֶץ. כְּשֶׁהִקְיָצוּהוּ, סִפֵּר שֶׁבְּדָרְכוֹ לִירִיד תְּעָה בִּיעַר, בְּלִילָה פָּגַע בּוֹ לִסְטִים מִזָּן, שִׁנְסָה לְהַפִּילוֹ כְּשֶׁהוּא מִכָּה בּוֹ מִכּוֹת אַכְזָרִיוֹת.

כַּחוֹת עֲזִים נָסְכוּ בְּקַרְבוֹ, הוּא לֹא שָׁקַט, וְהִחְזִיר לְמַכְהוֹ בְּכָל אוֹנוֹ בְּכַפְלִים, אָבַל הַגָּבַב שֶׁהָיָה מְלַמֵּד וּמְמַלֵּחַ בְּתַגְרוֹת, הַתְּגַבֵּר עָלָיו וְהַפִּילוֹ לְאֶרֶץ, הֵם נֶאֱבָקוּ זֶה עִם זֶה עַל הָאֲדָמָה, אָף הוּא לֹא יָכַל לוֹ וְהִלָּסְטִים הַצְּלִיחַ לְעַמֵּד מֵעַל הַשְּׂרָקֵעַ.

אֶת הַרְּוִפָא בְּעִבּוּרָם, מִשׁוּם כֹּף מִתְחַלָּה אָנִי, אוֹלֵי יִשְׁלַח הַשָּׁר אֶת הַרְּוִפָא בְּעִבּוּרֵי".

בֵּן הוּא גַם הַנְּמַשֵּׁל, הַמְּשִׁיף הַמְּגִיד, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רָאָה כִּי לְדוֹרוֹת הַבָּאִים לֹא יִהְיוּ זְכוִיּוֹתֵיהֶם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כֹּה רַבּוֹת, מִשׁוּם כֹּף גִּלְגַּל אֶת הַמְּאָרְעוֹת כְּדֵי שֶׁהָאֲבוֹת הַקְּדוּשִׁים בְּתַפְלָתָם, יִבְקָשׁוּ עַל בְּנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם.

אָף יַעֲקֹב אֲבִינוֹ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, יָכוֹל הָיָה לְנַצֵּחַ אֶת עֵשׂוֹ, אוֹלָם בְּקֶשׁ מֵאֵת ה', 'הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אַחִי מִיַּד עֵשׂוֹ', כִּי אָף שָׁאֲנִי אוֹכַל לְנַצְחוֹ, אוֹלָם מַה יִּהְיֶה עַל בְּנֵי אַחֲרָי, מִשׁוּם כֹּף הַתְּפַלֵּל יַעֲקֹב, "אֲנָא ה' עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת, הַצֵּל אֶת בְּנֵי". זֶה מַה שֶּׁנֶּאֱמַר בְּתַהֲלִים (כ ג) 'יַעֲקֹב ה' בְּיוֹם צָרָה יִשְׁבָּרְךָ שֵׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב'. (מַסְלֵי הַמְּגִיד מְדוּבָנָא)

וַיִּנְתֵּר יַעֲקֹב לְבָדוֹ וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר (לב נד)

סִפֵּר הַרְּה"ק רַבִּי בֵּן צִיּוֹן מְבַאֲבוֹב זִיע"א הִי"ד, בְּכָל עַת שֶׁהַזְּמַן הַגִּיטֵעַר יוֹד', הַרְּה"ק רַבִּי יוֹסֵף בְּרוּךְ מִנֵּיִשְׁטָטֵט זִיע"א לְעִיר דְּז'קוֹב, הוּא הַתְּאֲכִסֵּן בָּהּ בְּבֵית הַרְּה"ק רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְדוּז'קוֹב זִיע"א.

נִכְד הַרְּבִי הַרְּה"ק רַבִּי שְׁלֵמָה מְבַאֲבוֹב זִיע"א, שֶׁהָיָה יָלֵד יְתוּם בְּאוֹתָם הַשָּׁנִים, הַתְּגוּרֵר אוֹתָהּ עַת עִם אָמוֹ בְּבֵית אֲבִיהָ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְדוּז'קוֹב, וְחֶדְרוֹ נִבְחַר לְשִׁמְשׁ כְּמָקוֹם מוֹשְׁבוֹ שֶׁל הָאוֹרֵחַ הַחֲשׁוֹב.

בְּלִילָה הִלָּךְ הִילָד לְשֹׁכֵב בְּמִטָּתוֹ, אָבַל מֵאֲחֵר וּפְקַח הָיָה, הַשְּׁתַּדֵּל בְּכָל כַּחוֹתָיו לְשִׁמּוֹר עַל עֵינָיו פְּקוּחוֹת לְבַל תַּחֲטִפְנוּ שָׁנָה בְּמִשְׁרָף כָּל הַלִּילָה, וְהָיָה בְּיָדוֹ לְחַזוֹת בְּמַעֲשֵׂי הַרְּבִי הָאוֹרֵחַ.

גש נא אפוא לאמור, ואמר לה כי אם רק תבין את ערכה של ברכה או תפלה אחת שהיא עדין מסגלת לומר, בודאי תשכיל לבחר בחיים, ולו בשביל זכות זו בלבד".

לאחר שספרתי את הדברים לאמי, המשיך וספר התלמיד, "כמו נסכו בקרבה כחות חדשים. היא התחזקה, התעודדה, והמשיכה לחיות עוד שנים ארוכות, עד שנפטרה בזקנה מפלגת, בת תשעים ושש".

(במחיצת רבינו עמ' קפא)

ויזרח לו השמש פאטר עבר את פנואל והוא צלע על ירכו (כב לא)

באיטון לילה בשנת תש"ך, התעוררו בני ביתו של אברהם עמוס מהמושב צלפון בבהלה בעקבות כאבים עזים, עד כדי שלא היה נתן אפלו לקום ולעמד על הרגלים. עם בקר לקחוהו בדחיפות לבית החולים אסף הרופא שבאזור רמלה, והחולה התאשפזה בבית החולים משתקת בשני רגליה.

בלילה ראה אברהם עמוס בחלומו את הרה"ק מרן **אביר יעקב** זיע"א שאמר לו, "נכדי מתגורר בסמוך, לך וקבל ברכתו". הוא נסע לרמלה הסמוכה, והתעניו אצל העוברים ושבים, על נכד האביר יעקב המתגורר בעיר.

משהצבינו לו על ביתו של הרה"ק **בבא חאקי** זיע"א, עלה לביתו, וספר את דבר החלום. בבא חאקי צוה להביא את החולה למעונו על אף השתוק, והרבנית ועוד מבני הבית, ירדו לעזר להעלותה לקומה העליונה, בה שעה הרב.

כשהגיעה לחדרו, מסר לה בבא חאקי את מקלו של זקנו, מרן **רבי יעקב**

פתאום הופיע כמלאך מושיע ממרום, איש שתארו ממש כצורתו של רבי יוסעל'ע, הפיל את השודך, והכהו במצנפתו. כך היו ידיו של רבי יוס'ל עושות מלחמה, בהניח המצנפת על העפר, גבר ישראל להפיל את הגוי לארץ. ובראותו כי הגוי עומד ומתגבר, השליף אותו עוד הפעם עם מצנפתו.

אחר זמן של מאבק קשה, עלה בידי היהודי הנשדד להחליש את מכהו כשהוא פוצעו בחבורות תחת חבורות. רק אז ירד הנער לסוף דעתו של הגיטער יוד, והבין מה גדלו מעשי הצדיק. (יד מאור ושמש)

ויאמר שלחני כי עלה השחר (כב נו)

ספר תלמיד של **רבי יעקב קמינצקי** זצ"ל, "בערב ימיה, סבלה אמי עליה השלום מחלות ויסורים, ראיתה ושמיעתה הלכו ונחלשו, עד כדי שהיא חדלה כמעט מלתפקד. כתוצאה מכך היא שקעה בדכדוך עמוק עד שאבדה כל טעם בחייה.

מאחר ועז היה חפצי לחזק את רוחה, פניתי לשאל בעצת מורי ורבי, וזאת אשר השיב לי. בפרשת ויצא מבאר, כי לאחר שהתאבק יעקב אבינו עם המלאך, אמר לו המלאך, 'שלחני כי עלה השחר'.

מפרשים רבותינו זכרונם לברכה (חולין צא:), שכן אמר המלאך ליעקב, 'מיום שנבראתי לא הגיע זמני לומר שירה עד עכשו. הלא מלאך זה בודאי נברא פיתר המלאכים בששת ימי בראשית, מפליא לראות כי פדאי היה לקדוש ברוך הוא לבוואו ולקצמו במשך אלפים שנה, ולו בשביל רגע אחד שבו יזכה לומר לפניו שירה.

ליעקב, אלא שִׁנְכַמְרוּ רַחֲמֵי בְּאוֹתָהּ שְׁעָה.
לְמַחֲרַת הֵלַךְ הַבְּחוּר לְמִקּוֹם הַגֵּיּוֹס, כְּשִׁנְכַנְס
 לַחֲדָר הַבְּחִינּוֹת, עֲמַד הַמַּצְבִּיא מֵעַל
 כֶּסֶאֹ בְּגָאוֹה וּבַהֲקַפְדָּה כְּנִגְדּוֹ, אֲךָ הַבְּחוּר
 פָּרַץ בְּכִי תַמְרוּרִים זְמַן מִמְשֹׁךְ לֹלֵא
 הַפּוּגָה, וְאָז לְתַדְהַמַּת הַנוֹכְחִים, נִסָּה הַמַּצְבִּיא
 הַקְּשׁוּחַ לְהַרְגִיעוֹ.

בְּקִשְׁי גָּדוֹל עָלָה בְּיָדוֹ לְהַרְגִיעוֹ וּלְהוֹצִיא מִפִּי
 סִבַּת בְּכִיתוֹ, וְהוּא סִפֵּר עַל מַצְבֵּם
 הַעֲגוּם שֶׁל הוֹרִיו. מִשְׁשֹׁמֵעַ זֹאת הַמִּפְקָד
 הָרָאשִׁי, דָּחַפוּ מֵעַל הַבִּימָה שְׁעַמַּד עָלֶיהָ
 וְאָמַר, "מָה יֵשׁ לַעֲשׂוֹת עִם הַיְהוּדִים, שְׂאִינָם
 יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת עֲבוֹדַת הַמֶּלֶךְ, וְשִׁחְרוּ".

הַיִּשָּׁר מִלְשַׁכַּת הַגֵּיּוֹס, הֵלַךְ הַבְּחוּר הַמֵּאֲשָׁר
 לְבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל הַדְּבָרִי חַיִּים לְבַשֵּׁר
 אֶת הַבְּשׂוּרָה הַטּוֹבָה, אִזּוֹ הַבִּינוּ הַכֹּל פְּעֻלַּת
 הַרְבֵּי בְהַפְּרִירוֹ אֶת מֵאֲמַר חוֹ"ל "שִׁנְכַמְרוּ
 רַחֲמֵי' וְכוּ'. (כַּל הַכְּתוּב לַחַיִּים)

וַיַּפְצַר בּוֹ וַיִּשְׂקָה (לג יא)

הַעִיד רַבִּי לֵיב הַכֹּהֵן ז"ל עַל אֲבִיו הַחֲפִץ
 חַיִּים זצ"ל, שֶׁהִסְכִּים לַהֲצַעָה שֶׁהֵעֵלוּ
 בְּפָנָיו, לְשַׁחַד שֶׁר רוּסֵי רְשָׁעִי, שֶׁהִרְבָּה לְהַתְעַלֵּל
 וּלְהַצִּיר אֶת צַעֲדֵיהֶם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲפִץ
 חַיִּים' בְּעִיר סְמִילוּוִיץ, וְגֵרָם לְסַבֵּל רַב.

מִשְׁהַצִּיעוֹ לְשׂוֹר אֶת הַשַּׁחַד וְהוּא לֹא הִסְכִּים
 לְקַבֵּל, בְּאוֹ חֲפִץ חַיִּים וְסִפְרוֹ לוֹ,
 אָמַר לָהֶם, "הָאֵם נִסִּיתֶם לָקִים וַיַּפְצַר בּוֹ",
 שְׁמָעוּ לְדְבָרָיו, הֵלְכוּ אֶל הַשָּׂר וְהַפְּצִירוּ בּוֹ
 עַד שֶׁלָּקַח, מֵאִזּוֹ נִהְפָּךְ לְאוֹהֵב לְבְנֵי הַיִּשְׂרָאֵל,
 וְגַם הָעִיר קָלָה נִהְנְתָה מִהַנְּהַגְתּוֹ.

"אֲמָנָם, מִצִּיּוֹן בְּנוֹ שֶׁל הַחֲפִץ חַיִּים, הִנְהִיגָה זוֹ
 אֲמוּרָה רַק כְּלָפִי שֶׁר רְשָׁעִי, אֲבָל שֶׁר

אֲבִיחֻצִּיא זִיע"א וּפְקַד עָלֶיהָ, "תַּצְעֲדִי
 בְּעִזְרַת מַקְל זֶה מִהֶפְתַּח עַד סוֹף הָאוֹלָם,
 וְהַדְּלִיקִי בַמִּתְקָן שֶׁל הַנְּרוֹת הַמִּנְחָ שָׁם, גַּר
 לְכַבּוֹד הַצַּדִּיקִים".

לְתַדְהַמַּת הַנוֹכְחִים, אֲחִזָּה הַחוּלָה בְּמַסָּל, וְהַחֲלָה
 אָט אָט לְדוֹדוֹת לְעִבְרַת מִתְקָן הַנְּרוֹת.
 מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם חִזְרוּ רַגְלֶיהָ לְתַפְקֵד כְּבַתְחֻלָּה,
 וְהִיא חִזְרָה לְבְרִיאוֹת הַשְּׁלֵמָה. (סִידָנָא בַּא חֲאָקִי)

וַיַּרְץ עִשָׂו לַקְרָאתוֹ וַיַּחֲבֹקָהוּ וַיַּפֵּל עַל צַנְאָרוֹ וַיִּשְׂקָהוּ
 וַיַּכְּבוּ (לג ד)

בְּרִשְׁי, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאֵי הַלְכָה
 הִיא בְּיָדוֹעַ שְׁעִשָׂו שׁוֹנָא לְיַעֲקֹב אֵלֵא
 שִׁנְכַמְרוּ רַחֲמֵי בְּאוֹתָהּ שְׁעָה וְנִשְׁקוּ בְּכָל לְבוֹ.

סִפֵּר הַרְה"ק ר"י מִטּוֹמְשׁוֹב זצ"ל, בְּעַת סְעוּדַת
 לֵיל הוֹשַׁעֲנָא רַבָּא, אוֹשְׁפִיזָא דְדוֹד הַמֶּלֶךְ,
 הַגִּיעָה אִשָּׁה לְסַכַּת הַרְה"ק הַדְּבָרִי חַיִּים **מִצְאָנָו**
 זִיע"א בְּזַעֲקוֹת וּבְכִיּוֹת, עַל כִּי בָּנָה הַיַּחֲדִיד
 הַדּוֹאֵג לְפָרְנִסְתָּהּ וּפְרָנִסְתָּהּ בְּעֵלְהָ, עוֹמֵד לְהַתִּיצֵב
 מִחֶר בְּפָנָי וְעַדַּת הַגֵּיּוֹס. הַמַּצְבִּיא הֵנוּ אָדָם
 רַע, שְׁנִיָּהֶם זִקְנִים וְחַלְשִׁים, וּמֵאִין יָבֵא עֲזָרָם.

הַדְּבָרִי חַיִּים הַשִּׁיב שְׁעַתָּה בְּשָׁעָה נִשְׁגָּבָה זוֹ,
 אִין לְחֻשָּׁב עַל עֲנִינֵי פָּרְט, רַק עַל
 עֲנִינֵי כָּלֵל, וְכַפַּל הַדְּבָרִים מִסִּפֵּר פְּעֻמִּים, אֲךָ
 הָאִשָּׁה לֹא אָבְתָה לְעֹזֵב, עַד שֶׁתִּשְׁמַע בְּרַכָּה
 וְהַבְּטָחָה בְּרוּרָה שֶׁבָּנָה יִפְטוֹר מֵעֲבוֹדַת הַצָּבָא.

לְמִרוֹת בְּכִיּוֹתֶיהָ, לֹא עָלָה בְּיָדוֹ לְפַעַל מֵאוֹמָה,
 רַק בּוֹ הַרְבִּי, הַרְה"ק רַבִּי דוֹד **מִקְטָאֲנוֹב**
 זִיע"א, אָמַר לָהּ בְּרַכָּה כְּדִי לְהַרְגִיעָה.

מִשְׁנִסְתִּימָה הַסְּעוּדָה וְהַדְּבָרִי חַיִּים נִכְנָס לַחֲדָרוֹ,
 הַתְּעַכֵּב עַל מִפְתָּן הַחֲדָר סְמוּךְ
 לְמִזְזוּזָה, וְאָז שָׁמַע הַרְה"ק מִטּוֹמְשׁוֹב אֶת
 הַדְּבָרִי חַיִּים חוֹזֵר לְעֲצָמוֹ עַל מֵאֲמַר חוֹ"ל,
 אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַלְכָה בְּיָדוֹעַ שְׁעִשָׂו שׁוֹנָא

הרעה המסור שחשש לחיי צאנו, התנפל על הזאב, אֶחָז בְּזַנְבוֹ, והחל גוררו להרחיקו מן הצאן. כִּף הָיָה הַזָּאֵב וְהָרֹעָה גּוֹרְרִים הָאֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי, עד שֶׁהִגִּיעוּ לְשַׁעְרֵי הָעִיר.

הרעה הִיא פְּצוּעָה, זָב דָּם, וְזוּעַק בְּכָל כּוֹחוֹתָיו, "הַצִּילוּ זָאֵב, הַצִּילוּ זָאֵב", בְּנֵי הָעִיר הִבִּיטוּ בַּמַּחֲזָה הַמַּבְעִית, מִבְּלִי יַכְלֹת לַעֲזֹר. הַכָּל חָשְׁשׁוּ מֵהַזָּאֵב הָאִמְתָּנִי שֶׁמָּא יִפְגַּע בָּהֶם, אֶךְ גַּם רָחֲמוּ עַל הָרֹעָה, שֶׁמָּא יִהְרָגֶנּוּ הַזָּאֵב.

בעוד עוֹמְדִים הַכָּל חֲסָרֵי אוֹנִים, הַתְּקַרְבַּ לְמִקּוֹם חֲכָם שֶׁזָּעַק לַעֲבֹר הָרֹעָה, "עֲזֹב אֶת הַזָּנָב, וּכְבֹר הַצִּלְתָּ אֶת נַפְשִׁי", וְהַנְּמַשֵּׁל מוֹבָן. (ממסנתו של ר' גודל)

ויסעו ויהי חתת אלקים על הערים אשר סביבותיהם ולא רדפו אחרי בני יעקב (לה ה)

ספר לִי הַרְהִ"ק רַבִּי יְהוּדָה מִדְּזִיקוֹב זִיע"א, עַל זְקִנּוֹ הַרְהִ"ק בְּעַל אֶהֱבֵת יִשְׂרָאֵל זִיע"א, שְׁנוּהַג הִיָּה לְנִסְעַ בְּכָל שָׁנָה מִגּוֹרְסוֹוֹרְדִין שְׁכִיּוֹם יְדוּעָה בְּשֵׁם אוֹרְאֲדִיָּה, לְוִיז'נִיץ, לְרַגֵּל יוֹם כ' כֶּסֶל, יוֹם הַיְאָרְצִיט שֶׁל אָבִיו הַרְהִ"ק הָאֲמִרֵי בְּרוּךְ מְוִיז'נִיץ זִיע"א.

בין הַשָּׁנִים תרפ"ב - תרפ"ו, הָיוּ הַדְּרָכִים בְּרוֹמַנְיָה בְּחֻזְקַת סַכְנָה, שֶׁכֵּן סָבְלוּ אֲזֵי הַיְהוּדִים רַבּוֹת מֵהַסְטוּדֵנְטִים הָעֲרָלִים שֶׁהָיוּ נִכְנָסִים לְבֵתֵי כְּנִסְיוֹת וּבְתֵי מִדְרָשׁוֹת, וּמְחַלְלִים אֶת הַקֹּדֶשׁ בְּזוּרִיקַת סַפְרֵי תוֹרָה וּקְרִיעַתָּם בְּבִזְיוֹנוֹת עֲצוּמִים.

בנוסף, הִרְגְּלוּ הַרְשָׁעִים לַהֲטַפֵּל לַעֲוֹבְרֵי דְרָכִים עַל אִם הַדְּרֹךְ, וְלַעֲשׂוֹת בָּהֶם כְּרִצּוֹנָם, כְּשֶׁהֵם מוֹשְׁכִים בְּאֶכְזָרִיוֹת בְּזָקָן וּבַפְּאוֹת. אֶךְ בְּעֶקֶר הָיוּ מִתְעַלְלִים בְּיְהוּדִים הַנוֹסְעִים בְּרַכְבָּת, כְּשֶׁהָיוּ מוֹצֵאִים בָּהּ יְהוּדִי, הָיוּ מְשַׁלְכִים אוֹתוֹ הַחוּצָה בְּאֲמַצְעַ הַנְּסִיעָה לְלֹא חֲמֵלָה.

הַמַּתְנַהֵג כְּרֹאוֹי, הִיָּתָה דַּעְתּוֹ שֶׁל אַבָּא תָּמִיד שֶׁאֶסוּר לְשַׁחְדוֹ לְהִטּוֹת מִשְׁפָּט, מִשׁוּם שֶׁבְּנֵי נַח מְצוּיִים עַל הַדִּינִים, אִם מִשְׁחָדִים אוֹתָם לַעֲבֹר עַל הַחֻק, עוֹבְרִים אֲנִי בְּלִפְנֵי עוֹר'.

שמעתי עַל אֶחָד מִגְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁרָצָה לַתּוֹ שׁוֹחֵד לְשֹׂר וְלֹא הִסְכִּים לְקַחַת בְּשׁוּם אִפּוֹ, מָה עָשָׂה, הִגִּיעַ אֶל הַשֹּׂר בְּאֲמַצְעַ הַקִּיץ עִם מַעִיל חֲרֹף, שֶׁאֵלוֹ הַשֹּׂר עַל כֶּף וְעָנְהוּ כִּי חֵלֶם חֵלֶם שֶׁיְהִיָּה קוֹר וְנָשׁוּם.

גתך עָלִיו הַשֹּׂר וּשְׁאָלוּ, "הֲכִי מֵאֲמִין אַתָּה לְחֵלֶם", עָנְהוּ הַרַב, "בֹּא נִתְעַרֵב עַל סְכוּם גָּדוֹל מְאֹד", לְמִרְאֵה הַשֶּׁמֶשׁ הַיּוֹקֵדַת, נִעְנָה הַשֹּׂר בְּרִצּוֹן לְהִתְעַרֵב עִם הַרַב עַל כֶּף שֶׁלֹּא יֵרֵד גֶּשֶׁם הַיּוֹם, כַּמּוֹבָן גֶּשֶׁם לֹא יֵרֵד, וְהוּא נָתַן לוֹ אֶת כֶּסֶף הַשַּׁחֵד.

פעם שֶׁאֵלוֹ לְאֶחָד הַגְּדוּלִים הָאֵם מִתָּר לַתּוֹ שַׁחֵד לְגוֹי, וְהַשִּׁיב שֶׁכֶּאֱשֶׁר בְּאִים יִשְׂרָאֵל וְגוֹי לְדִין לִפְנֵי שׁוֹפֵט גּוֹי, בְּדֶרֶךְ הַטּוֹבַע נוֹטָה דַּעַת הַשׁוֹפֵט הַגּוֹי לְגוֹי, עַל יְדֵי הַשַּׁחֵד, פּוֹעֲלִים שֶׁיְהִי שְׁנִיָּהֶם שׁוֹיִם בְּעִינָיו. (ידוּר סִיחָה)

ויאמר יעקב אל ביתו ואל כל אשר עמו הסרו את אלהי הנכר אשר בתכם והטהרו והחליפו שמלתיכם (לה ב)

ספור מְשַׁל מִרְתַּק וּמְלֵא חוֹן, שֶׁמּוֹר הִיָּה בְּפִיו שֶׁל הַמַּשְׁגִּיחַ הַחֲסִיד רַבִּי גְּדַל אֵיזֶנְר זצ"ל, בְּאֲמַצְעוֹתוֹ הַסְבִּיר לְתַלְמִידָיו הַצְעִירִים אֶת מִשְׁמַעוֹת הַפְּתוּב (יִסְעִיה נה ז) 'יעזב רִשְׁע דְּרַכּוֹ וְאִישׁ אָוֶן מִחֻשְׁבָּתָיו', כְּשֶׁהָיוּ הַדְּרָכִים נִשְׁמָעִים מִפִּיו הַקּוֹלֵחַ, מְלִוִּים בְּעִינָיו הַמְפִּיקוֹת טוֹב וְנוֹסְכוֹת עֲדוּד, הָיוּ הַצִּלְלִים עֲרַבִּים, וּבַעֲקֶר מוֹבָגִים וּמוֹפְנָמִים.

"לעדר" צָאן שֶׁרָעָה בְּשִׁלְוָה הַרְחַק מִשְׁאוֹן הָעִיר, הַתְּקַרֵב בְּשִׁקֵּט זָאֵב אִמְתָּנִי, וְזָמַם לְטֶרֶף מֵהַעֲדֹר כְּכִשׁוֹת חֲסֵרוֹת יִשְׁע.

מבחוּרֵי באבוב המפְלָגים בתורה ויראת שמים, היה ר' אבוש נִימְן בְּנוֹ שֶׁל ר' מוֹטֵל נִימְן הי"ד, מְצִיָּן בְּחֻמְהָ וּבְמַדוּתָהּ, עַד כְּדֵי שֶׁהֵרָה"ק **רַבִּי בֶּן צִיּוֹן מִבְּאֵבוֹב** זיע"א הי"ד מְנַהֵל לְנַהֵל אֶת יִשְׁיבְתוֹ הַמְּפָרֶסֶמֶת.

מִשְׁחֻלְפוֹ עַל ר' מוֹטֵל נִימְן כְּשֶׁשׁ שָׁנִים אַחֵר חֲתָנָתוֹ, וְלֹא זָכָה לְהַפְקֵד בְּבֵן שֶׁל קִימָא, נִכְנַס לְרַבּוֹ הֵרָה"ק רַבִּי שְׁלֵמָה מִבְּאֵבוֹב זיע"א, שֶׁפָּדָה לְפָנָיו מִצּוּקְתּוֹ, וּפְרָץ בְּכִי תַמְרוּרִים לְפָנָיו, עַד שֶׁנִּעְנְהָ לוֹ הַרְבֵּי, וּבְרַכּוֹ שִׁיְהִי לוֹ בָּנִים כְּמוֹ יַעֲקֹב אֲבִינוֹ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם.

זָכָה ר' מוֹטֵל שָׁאֲכֵן נִתְקַיְמָה בְּבֵיתוֹ בְּרַכַּת הַרְבֵּי, נוֹלְדוּ לוֹ שְׁנַיִם עֶשֶׂר בָּנִים וּבֵת אַחַת, כְּמַעֲט כְּלָם תַּלְמִידֵי חֻכְמִים מְפֻלְגִים, חֻסִּידִים וְאֲנָשֵׁי מַעֲשָׂה. (תולדות אדמור"ר באבוב)

וְאַחֲוֹת לִוְטָן תִּמְנַעַ (לו נב)

בְּלִיל נִיטֵל אַחֵר תַּפְּלַת עַרְבִית, סִפֵּר הֵרָה"ק רַבִּי שְׁמוּאֵל פְּרִינְקֵל מִדְּאָרְגָא זיע"א כִּיצַד הֵתְקַרְבוּ הֵרָה"ק בְּעַל הַהַפְּלָאָה זיע"א וְאָחִיו הֵרָה"ק רַבִּי שְׁמַעֲלֵקָא מִנִּיקֶלְשְׁבוּרְגַּא זיע"א לְדַרְכֵי הַחֻסִּידוּת בְּכָלֵל, וְאֵל רַבִּם הֵרָה"ק **רַבִּי דָבָר בְּעַר מִמְּעוֹרִיטֵשׁ** זיע"א, בְּפִרְט.

לְפַתְחֵם שֶׁל שְׁנֵי הָאֲחִים הַגְּדוֹלִים, הַגִּיעָה הַזְּמַנָּה לְכַהֵן בְּרַבְּנוּת שְׁנֵי עָרִים גְּדוֹלוֹת וְחֻשׁוֹבוֹת, הָאֶחָד בְּרַבְּנוּת נִיקֶלְשְׁבוּרְגַּא, וְרַעֲהוּ בְּרַבְּנוּת פְּרִינְקֵפוּרְט, וְהֵם הִתְקַשּׁוּ לְהֵשִׁית עֲצָה לְנַפְשָׁם, מִי מֵהֵם יַגִּיעַ לְאִיזוֹ עִיר.

הֵגֵם שְׂבָאוֹתוֹ הָעֵת, עֲדוּן רְחוּקִים הָיוּ מֵהַחֻסִּידִים וְדַרְכֵיהֶם כְּרַחוּק מִזְרַח מִמְּעַרְב, מֵאַחַר וְהִתְקַשּׁוּ לְהַכְרִיעַ בְּדָבָר, גִּמְנוּ הָאֲחִים הַקְּדוּשִׁים וְגִמְרוּ בִּיגִיהֶם לְנִסְעַ לְמַעְרֹיטֵשׁ אֶל הַצַּדִּיק, וְלִשְׁאֵל בְּעֵצַת קְדוּשׁוֹ.

בַּתְּקוּפָה טְרוּפָה זוֹ, בְּהִתְקַרֵּב כ' פְּסָלוֹ, הִתְכַּוְּנָן הָאֵהֶבֶת יִשְׂרָאֵל לְנִסְיָהּ כְּמִנְהַגּוֹ מִדֵּי שָׁנָה. בְּלֵב בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ עָלָה מוֹרָא מְהַרְעִיּוֹן שְׂבִימִים מְסַכְּנִים כְּאִלוֹ יִסַּע בְּרַכְבָּתָהּ, בְּפִרְט מַהֲלָךְ רַב כְּזֶה מִגְרוֹסוֹוֹרְדִיּוֹ לְוִיז'נִיץ, עַד כְּדֵי שֶׁהָיוּ צְרִיכִים לְהַחֲלִיף מִסְפֵּר רַכְבוֹת בְּדָרָךְ.

בְּנֵי הָאֵהֶבֶת יִשְׂרָאֵל, לֹא יָדְעוּ אִיךָ לְמַנַּע אֶת אֲבֵיהֶם מֵהִנְסִיעָה וְהִטִּילוּ עַל אֲחֵיהֶם הֵרָה"ק **הָאֲמֵרֵי חַיִּים** זיע"א אֶת הַמְּשִׁימָה הַחֻשׁוּבָה, לְשַׁכְנַע אֶת אֲבֵיהֶם לְחַזֹּר בּוֹ מֵהִנְסִיעָה בַּתְּקוּפָה זוֹ.

הָאֲמֵרֵי חַיִּים אֲמַנָּם נִסָּה לְשַׁכְנַע אֶת אֲבִיו, אוֹלָם הוּא הִשִּׁיבוֹ, "הֲרִי אֲתָהּ הַנֶּהָר חֻסִּיד", כְּאוֹמֵר אִיךָ תִּרְצֶה לְשִׁנוֹת אֶת דַּעְתִּי, הֲלֹא אֵין זוֹ דָּרְכוֹ שֶׁל חֻסִּיד, אֶלָּא לְהִתְבַּטֵּל כֹּל כְּלוֹ לְדַעַת רַבּוֹ.

אַחֵר הוֹסִיף הָאֵהֶבֶת יִשְׂרָאֵל וְהִזְכִּיר, כִּי ב'חֹבֶת הַלְבָבוֹת' אֵיתָא עַל חֻסִּיד שֶׁהָיָה נוֹסַע דָּרָךְ מִדְּבָר שֶׁנִּמְצָאוּ בּוֹ אַרְיוֹת, כְּאִשֶּׁר שְׁאֵלוּהוּ עַל הַדְּבָר, "הֲכִי אֵינְךָ מִתִּירָא", הִשִּׁיב, "בֵּשׁ אֲנִי לִירָא מִזּוֹלָתוֹ".

כְּהֵאֵי לִישְׁנָא הוֹסִיף הָאֵהֶבֶת יִשְׂרָאֵל גַּם הוּא, "בֵּשׁ אֲנִי לִירָא מִזּוֹלָתוֹ", וְעַל מַה שֶּׁפְּחַדוּ בְּנָיו שֶׁלֹּא יִתְעַלְלוּ בּוֹ, הַגִּיב, "אוֹי לָהּ לִיד שֶׁתִּיגַע בְּזֻקוֹ זֶה".

הַרְבֵּי הָאֵהֶבֶת יִשְׂרָאֵל אֲכֹן יֵצֵא כְּרַגִּיל לְדַרְכוֹ הָאֲרָכָה לְעֵבֶר וְוִיז'נִיץ, וְיִהִי חַפַּת אֲלֵקִים' בְּכָל אוֹתָהּ הַדְּרָךְ, וְאֵין פּוֹצֶה פֶּה וּמִצְפָּצֵף, אֶפְלוֹ קָרִיאת בּוֹז שֶׁל "זְשִׁיד" לֹא נִשְׁמָעָה לְעֵבְרוֹ בְּכָל הַמַּסָּע. (אבני אפד)

וַיְהִי בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עֶשֶׂר (לה נב)

כנגדו עמד שתפו וטען נחרצות, "מה לנו לנסע אל הרבי, העקר להגיע לפריץ שללא ספק יסיע לנו כנגד מבקשי רעתנו". לבסוף התקבלה עצת החסיד, הם נסעו אל הרבי, ושחו לפניו את צרתם ומחשבתם בנדון.

אמר להם הרבי שאכן יסעו אל הפריץ כפי שעלה בדעתם, אולם יסעו דוקא בדרך הארקה יותר. יצאו השתפים, וכוננו את עגלתם לעבר הדרך הארקה עליה הורה הרבי, במעבה היער נפסק הסוס מהעגלה וברח לבין האילנות.

בלית בררה, ירדו השנים מהעגלה, ופתחו בחפזים אחר הסוס. לפתע יצא נכרי מבית סמוך, ושאלם, "מה הנכם מבקשים באזור זה", והם השיבוהו כי הסוס ברח לפתע מהעגלה, דבר שמעולם לא ארע עמיהם.

התענין בהם הנכרי ושאל למחוז חפצם, והם השיבו לו כי הם בדרךכם אל הפריץ אדון האזור. שאל הנכרי לרצונם מהפריץ, והם ספרו על מעללי שכניהם הערלים, והוסיפו לספר כי הרבי הקדוש ממעזריטש הורה להם להגיע בדרך זו.

אמר להם הנכרי, "הסירו דאגה מלבכם, אני הוא הפריץ אותו אתם מחפשים, והכל יהיה בסדר", אחר ספר להם כי הדרך התגלגל במפתיע, שהוא נצרך להגיע בדיק לאזור זה. (אמרי ספר)

כשעמדו לפני הרבי ממעזריטש, מיד פתח הרבי ואמר, "שלום עליכם הרב מניקלשבורג", "שלום עליכם הרב מפרנקפורט", תמהו האחים, ומאחר ונוכחו לראות כי הוא אדם גדול, גמרו בדעתם להתעכב במחצת הרבי ליום נוסף.

למחרת ראו אלמן נכנס לרבי ושאלה בפיו, אשתו נפטרה בדמי ימיה לפני זמן מה והציעו לו לקחת את אחותה, אך אינו יודע אם לעשות זאת, מפני שאשתו הראשונה הייתה מקללת תדיר, ואינו יודע אם גם אחותה לקויה בדבר ועושה כמעשיה.

השיב לו המגיד, "כתוב בתורה ואחות לוטן תמנע, לוטן לשון קללה, הרי שנירמז בדברי הכתוב, שאחות של מי שהיתה מקללת, תמנע, תמנע מלקחתה לאשה".

בעיני ההפלאה והרבי ר' שמעלקא נשאו חן תשובות הרבי, עד כדי שגמרו בדעתם לשהות במעזריטש יום נוסף. למחרת הגיעו לרבי שני שתפים יהודים, שהערלים הדרים בסביבתם עשו להם צרות בכל עת.

חשבו השתפים לנסע לפריץ אדון הכפר שהיה אוהב ישראל, ולהתאונן בפניו על מעללי דירי הכפר, אך מאחר והאחד מהם היה חסיד של הרבי ממעזריטש, אמר לחברו שהוא קדם רוצה לנסע לרבי ולשאל בעצתו.

מלוה מלכה

ספורים מהבעל שם טוב והתלמידיו

הבעל שם טוב זיע"א, כי כל העם נוסעים אליו, וכי הוא פועל בתפלותיו פעולות גדולות ונוראות.

בקי בכל הש"ס והפוסקים היה הרה"ק רבי **דב בער ממעזריטש** זיע"א, בעת שהחלו להגיע לאזניו שמועות רבות אודות הרה"ק

הוא שָׁב לְבֵית הָאֲכַסְנִיָּה וְאָמַר לְמִשְׁרָתוֹ, "הֵייתִי חֲפָץ לְנִסְעַע הַיּוֹם בְּחִזְרָה מִיָּד, אֲךָ מֵאַחַר וְהַשְּׁעָה מֵאַחֲרָת, נָלוֹן פֹּה עַד שֶׁתַּעֲלֶה מֵאוֹר הַלְּבָנָה, אֲזַי גִּצָּא לְדָרְךָ".

בְּחִצּוֹת לִילָה כְּשֶׁהִתְכַוְּנוּ לְנִסְיָעָה, שֶׁלַח הַבְּעַל שֵׁם טוֹב אֶת מִשְׁרָתוֹ לְקֹרֵא לוֹ. מִשְׁהַגִּיעַ לְפָנָיו, שֶׁאָלוּ הַבְּעַל שֵׁם טוֹב, "הָאֵם יְכוֹל אֵתָה לְלַמֵּד", מִשְׁהַשִּׁיב בְּ"הוּ", אָמַר לוֹ הַבְּעַל שֵׁם, "אֲכֹן שְׁמַעְתִּי עֲלֶיךָ שֶׁאֵתָה יְכוֹל לְלַמֵּד", וְשָׂאֵל, "הָאֵם יֵשׁ לָךְ יְדִיעָה בְּחֻכְמַת הַקְּבָלָה".

מִשְׁאֲשֵׁר רַבִּי דָב בְּעַר כִּי יֵשׁ לוֹ יְדִיעָה בְּהַ, צָוָה הַבְּעַל שֵׁם טוֹב עַל מִשְׁמִשּׁוֹ לְהַבְיֵא לוֹ אֶת הַסֵּפֶר 'עֵץ חַיִּים', הֶרְאָה לְרַבִּי דָב בְּעַר מֵאַמֶּר, וּבִקֵּשׁ שֶׁיִּבְאַרְנוּ לוֹ. בִּקֵּשׁ רַבִּי דָב בְּעַר מִסֵּפֶר דִּקּוֹת לְהִתְיַשֵּׁב בְּדָבָר, אַחֲרֵי הֶרְצָה אֶת הַפֶּשֶׁט בְּטוֹב טַעַם וְדַעַת.

מִשְׁפִּיסִים, אָמַר לוֹ הַבְּעַל שֵׁם טוֹב, "אֵינְךָ יוֹדֵעַ מֵאוֹמֶה", חִזַּר רַבִּי דָב בְּעַר וַעֲנִן בְּדָבָרִים, אַחֲרַי אָמַר לְבְּעַל שֵׁם טוֹב, "הַפֶּשֶׁט הַנִּכּוֹן הוּא כְּפִי שֶׁאֲמַרְתִּי, אִם יוֹדֵעַ מַעֲלָתוֹ פֶּשֶׁט אַחֲרַי, יֹאמַר לִי נָא, וְאֲשַׁמַּע הָאֲמַת עִם מִי".

פְּקֻד עָלָיו הַבְּעַל שֵׁם טוֹב, "עֲמַד עַל רַגְלֶיךָ", וְאֲזַי הִחֵל הַבְּעַל שֵׁם לְקֹרֵא אֶת הַמֵּאמֶר, בּוֹ מְזַכְרִים הָיוּ כְּפִי שְׁמוֹת שֶׁל מַלְאָכִים. רַק הִחֵל הַבְּעַל שֵׁם טוֹב לומר אֶת דְּבָרָיו, נִתְמַלֵּא כָּל הַבַּיִת אוֹרָה, אֵשׁ הֵיטָה מְלַהֶטֶת סְבִיבוֹתָיו, וְרָאוּ בְּחוּשׁ אֶת הַמַּלְאָכִים הַמְּזַכְרִים.

אַחַר אָמַר לוֹ הַבְּעַל שֵׁם טוֹב, "אֲמַת שֶׁהַפֶּשֶׁט כְּפִי שֶׁאֲמַרְתִּי, אֲבָל הַלְמוּד שֶׁלָּךְ הִיָּה בְּלֹא נִשְׁמָה". מִיָּד צָוָה רַבִּי דָב בְּעַר עַל מִשְׁרָתוֹ לְנִסְעַע לְבֵיתוֹ, וְהוּא נִשְׁאַר אֲצֵל הַבְּעַל שֵׁם וְלָמַד מִפִּיו חֻכְמוֹת גְּדוֹלוֹת וְעִמְקוֹת וְאֵת כָּל עֲקָרֵי הַחֲסִידוּת. (כְּתוּב שֵׁם טוֹב ה"ב כ"ג)

מִיּוֹם לְיוֹם הִלְכָה וְגִבְרָה תְּמִיחָתוֹ אוֹדוֹת גְּדוֹל מַעֲלַת הַבְּעַל שֵׁם טוֹב בְּיָתֵר שֶׁאֵת, וּבִפְרָט, אַחֲרֵי שֶׁצָּכָה רַבִּי דָב בְּעַר וְהָיָה לוֹ עֶשֶׂר יְדוֹת בְּחֻכְמַת הַקְּבָלָה, וְהוּא שְׁמַע כִּי הַבְּעַל שֵׁם טוֹב בְּקִי בְּחֻכְמָה זוֹ וּמִנְהִיג תְּהִלּוֹכוֹתָיו עַל פִּיהָ.

אַחַר תְּקוּפָה שֶׁל הַתְּלַבְּטוֹת, הִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ לְנִסְעַע אֶל הַבְּעַל שֵׁם טוֹב כְּדִי לְנַסּוֹתוֹ מִקְרוֹב, לְקַח אֶת מִשְׁרָתוֹ עִמּוֹ, וְיִצָּא לְדָרְךָ לְמַעֲזִיבוֹ.

מַחְמַת שֶׁהָיָה רַבִּי דָב בְּעַר מִתְמִיד גְּדוֹל בְּלְמוּד, לֹא עִבַר יוֹם אֶחָד מֵאֲזַי שֶׁיִּצָּא לְדָרְךָ, וְהוּא נוֹכַח לְרְאוֹת כִּי בְּלִתִּי אֶפְשָׁרִי לְהִתְמִיד בְּלְמוּד עַל אִם הַדְּרָכִים כְּמוֹ בְּבֵית, עַד כְּדִי שֶׁכִּבֵּר הַתְּחִיל לְהִתְחַרֵּט עַל כָּל הַנִּסְיָעָה.

מִשְׁהַגִּיעַ אֶל הַבְּעַל שֵׁם טוֹב, סְבוּר הִיָּה שֶׁיִּשְׁמַע מִמֶּנּוּ תוֹרָה, אֲךָ הַבְּעַל שֵׁם טוֹב סִפֵּר לוֹ מַעֲשֵׂה שְׁנֵי רְאָה הִיָּה מוֹזֵר בְּעֵינָיו, אִיךָ הוּא נִסַּע בְּדָרְךָ מִסֵּפֶר יָמִים וְלֹא הִיָּה בְּיָדוֹ עוֹד לְחֵם לְתַת לְעַרְל בְּעַל הַעֲגָלָה, לְפַתַּח גִּזְדָּמוֹן לְמִקּוֹם גּוֹי עֲנִי עִם שֶׁק לְחֵם, וְהוּא רָכַשׁ מִמֶּנּוּ אֶת כָּל הַשֶּׁק עֲבוּר הַבְּעַל עֲגָלָה, אַחֲרֵי הַמְּשִׁיךְ הַבְּעַל שֵׁם טוֹב בְּדָבָרָיו, וְסִפֵּר עוֹד מַעֲשִׂיּוֹת מַעֲיִן אֵלוֹ.

בַּיּוֹם הַשְּׁנִי הִלֵּךְ רַבִּי דָב בְּעַר בְּשִׁנִּית לְבֵית הַבְּעַל שֵׁם טוֹב, בְּתַקְוָה לְשִׁמְעַע דְּבָרִים שׁוֹנִים, אֲךָ הוּא פִּתַּח וְסִפֵּר כִּיצַד אֲרַע עִמּוֹ בְּמִסְעוֹ, שֶׁעַל אִם הַדְּרָךְ לֹא הִיָּה לוֹ עוֹד שַׁחַת לְתַת לְסוּסִים לְאָכֵל, עַד שֶׁנִּזְדָּמְנוּ לוֹ, וְעוֹד.

לְיוֹדְעֵי דְּבָר, טְמוּנָה הִיָּתָה בְּכָל הַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁסִּפֵּר הַבְּעַל שֵׁם טוֹב חֻכְמָה רַבָּה וְנִפְלְאוֹהָ, אֲךָ רַבִּי דָב בְּעַר לֹא הִבִּין זֹאת.

מילין וקירין והיודשים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מִי־הָתָא

חֲזַרְתָּא

חֲזַרְתָּא דְאִוְרֵיִיתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

השפעת זכות הצניעות לדורות

במרים הנביאה שכוח הבאר שבזכותה נשאר עד היום, כמסופר על הרה"ק רבי חיים ויטאל ע"ה שרבו האר"י הקדוש ע"ה לקח אותו לימה של טבריה והשקוהו מבארה של מרים ובכך נתיישבה החכמה בקרבו, ולכן קלט את כל תורת רבו בשנה ועשר חודשים, מה שאין אפשרות להבין בשכל אנושי. הרי כל כך הרבה חיבורים לטהרה חיבר רבי חיים מתורת רבו, והוא המעביר תורת רבו לדורות הבאים, רק שמכח שתיית מי הבאר ובכח נשמתו הגדולה השיגה נשמתו כל תורת רבו.

ועליה התנבא מיכה הנביא ואמר (מיכה ו ח) 'הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך, כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלהיך'. ולעיל מיניה (פסוק ד) נאמר 'ואשלח לפניך את משה אהרן ומרים'. וביארו הסמיכות, ששלוש מידות אלו, עשות משפט אהבת חסד והצנע לכת, הם כנגד משה אהרן ומרים ומכוחם. כנגד משה רבינו ע"ה אמר 'עשות משפט', שמשה היה שופט את ישראל כדכתיב (דברים לג כא) 'צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל', ומשה מלך היה (ירושלמי סנהדרין פ"א ה"ג), ובמלך הלא נאמר (משלי כט ד) 'מלך במשפט יעמיד ארץ', וכך גם משה ישב מן הבוקר עד הערב ושפט את ישראל.

'אהבת חסד' כנגד אהרן הכהן, כדאיתא בגמרא (סנהדרין ו:): 'וכן משה היה אומר יקוב הדין את ההר, אבל אהרן אוהב שלום ורודף שלום, ומשים שלום בין אדם לחבירו, שנאמר (מלאכי ב ו) 'תורת אמת היתה

פגם צניעות שבלאה גרם למעשה דינה
וְחֲצֵא דִינָה בַת לֵאָה אֲשֶׁר לָךְהָ לַיְעֶקֶב לְרֵאוּת בְּנֵוּת הָאָרֶץ (לד א). כתב רש"י: 'בת לאה' ולא בת יעקב. אלא על שם 'ציאתה נקראת בת לאה, שאף היא יצאנית היתה, שנאמר (לעיל ל טז) 'ותצא לאה לקראתו'. נראה מכאן דברים מבהילים עד כמה השפעת צניעות האם נמשכת לדורותיה, ואף אם פעם אחת בלבד יצאה כמו לאה שהיה זה פעם אחת בלבד, כבר נקראת יצאנית. שכן 'כל כבודה בת מלך פנימה' (תהלים מה יד) ודרשו חז"ל בתנחומא (וישלח ו) על פסוק זה: אמר רבי יוסי, כשהאשה מצנעת את עצמה בתוך הבית, ראויה להנשא לכהן גדול ותעמיד כהנים גדולים, שנאמר 'כל כבודה' וגו', אם תכבד עצמה בתוך הבית, 'ממשבצות זהב לבושה', תנשא למי שכתוב בהן (שמות כח לט) 'ושבצת הכתונת שש'.

ואמרו בגמרא (מגילה יג): בשכר צניעות שהיתה בה ברחל, זכתה ויצא ממנה שאול. ובשכר צניעות שהיה בו בשאול, זכה ויצאת ממנו אסתר. ועוד אמרו שם (י:): אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, כל כלה שהיא צנועה בבית חמיה, זוכה ויוצאין ממנה מלכים ונביאים.

צניעותה של מרים הנביאה ע"ה עמדה להתפשטות תורת האריז"ל

הצניעות מלבד היותה מצוה חשובה מאד לכשעצמה, יש בכוחה השפעה עצומה לדורות, וכדרך שראינו

המשך בעמוד הבא

מילתא דפליאה

יעקב ובניו שורש כלל ישראל

וּבְנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ מִן הַשָּׂדֶה כְּשֶׁמֶסַּם וַיִּתְעַצְבוּ הָאֲנָשִׁים וַיַּחֲרֵ לָהֶם מֵאֵד כִּי נִבְלָה עֵשָׂה בִּישְׂרָאֵל לְשֹׁכֵב אֶת בֵּית יַעֲקֹב וְכֵן לֹא יַעֲשֶׂה (לד ז). להבין באר היטב דברים אלו טוב להקדים לבאר, הנה אברהם אבינו ע"ה היה מקיים את כל מצוות התורה עד שלא ניתנו, ובמעשיו הכין דרך וסויע לבניו אחרייו, כי הבנים כלולים הם בכוח האב, ויש להם חלק במעשיו כאילו הם משתתפים עמו בעשייתו, וממילא נחשב להם כאילו גם הם קיימו בעצמם את המצוות עמו יחד, וכיוון שכבר השתתפו עמו בקיום המצוות על כן יהיה להם יותר בניקל להמשיך אחר כך במעשה המצוות, כי כבר נשאר השער פתוח מימות אברהם אבינו.

וזהו שאמרו חז"ל, כל אדם מחוייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אברהם יצחק ויעקב, אף שאין ביכולת שום אדם להגיע למעשי האבות הקדושים, אשר כל מעשיהם היו בתכלית השלמות לעשות נחת רוח ליוצרים. רק הכוונה, מתי יגיעו מעשי לשורשם בעת מעשי האבות, בהיות נשמת האדם כלולה בנשמת האבות הקדושים.

טעם עצבות בני יעקב מחשש שישפיע מעשה זה לדורות

זה ביאור הפסוק שלפנינו וכפי שפירשו **באגרא דכלה** (ד"ה ובני יעקב) שכידוע יסוד כל דבר הוא שורשו, ואם ירעע איזה מקרה בשרוש יגישו ממנו כל הענפים, והנה ביעקב ובניו היו כלולים כל נשמות ישראל, כי הם השורש לכולם ומהם מסתעפים ענפים רבים, וזהו הטעם שהתעצבו מאוד בני יעקב בשמעם מעשה דינה אחותם, אפילו שהיא היתה אנוסה בדבר ואין בה אשמה, כיון שאירע דבר ערוה בשרוש בני ישראל, עלול הדבר להשפיע על הדורות הבאים ח"ו, וזהו שאמרו 'כי נבלה עשה בישראל', דבר זה הוא נבלה לכלל ישראל הואיל וחסא עם בת יעקב אבינו, 'וכן לא יעשה' לדורות עולם, שלא יהיה עוד דבר נבלה כזה בכלל ישראל."

א. וראה כיון זה גם בחכמת התורה למח"ש קלוגר (עמ' תנ), שבני יעקב הבינו שכל הקורות עמם הם סימן לדורות הבאים אחריהם, ואם על ידי שרה אמנו שירדה למצרים וגדרה עצמה מן העיריה נגדו כל הנשים בכוחות (ראה ויק"ר לב ה), כך גם כאן התעצבו אל ליבם שמא מעשה בתו של יעקב יהיה סימן לנשים הבאות אחריה, וכן לא יעשה' לדורות הבאים.

בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו בשלום ובמישור הלך איתו ורבים השיב מעון'.

'הצנע לכת' כנגד מרים הנביאה שהיתה צנועה במעשיה, ואף שהייתה נביאה ובזכותה נולד משה רבינו ע"ה מושיען של ישראל, כמו שאמרו בגמרא (סוטה יב), שפעלה בדבריה על אביה שיחזיר את יוכבד, ואמרה עתידה אמי שתלד בן שיושיע את ישראל (מגילה יד). ובזכותה זכו ישראל לבאר מים בכל זמן היותם במדבר (תענית ט). אך עם כל זה 'עמדה מרוחק' בצניעות וענווה. ואחר כל שבחה של מרים, בחר הכתוב לשבחה ב'הצנע לכת', כי היא הגדולה שבכל המידות וממנה יתד ופינה לכוחותיה של מרים שהשאירה לדורי דורות. וכפי שראינו כוח בארה שכאשר שתה ממנו רבי חיים ויטאל ע"ה נפתחו לו מעיינות חכמה שמהם אוכלים ישראל מאז ועד היום.

בצניעות האם תלויה קדושת הבנים

עיקר השפעת הצניעות לדורות היא בבניה שלה עצמה, שבכח הצניעות זוכה האשה לבנים כהנים גדולים מלכים ונביאים, כאשר אמרו בגמרא (יומא מז). ששאלו חכמים את קמחית שזכתה שכל שבעת בניה שימשו בכהונה גדולה, מה עשית שזכית לכך. אמרה להם, מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי. ופירש **הבן איש חי ע"ה** (בניהו בן יהודע יומא שם) הטעם שהצניעות מסוגלת לכהן גדול, מפני כי היתרון והמעלה שיש לכהן גדול על שאר הכהנים הוא הכניסה שבכנס לבית קדש קדשים לפני ולפנים ביום כפור, שהוא מקום צנוע שאין נכנס אדם שם, לכן בזכות הצניעות תזכה לבן כהן גדול אשר משמש במקום צנוע מאוד.

חינוך הבנים לתורה ומסירות נפש בידי האשה

ואחר שראינו כי כל כח הקדושה בבנים תלוי באם נוכל להבין מה שכתב החכם מכל האדם (משלי י א) 'בן חכם ישמח אב ובן כסיל תוגת אמו' וכפירוש הנפלא של **הרה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע** (עירות דבש ח"ב יב): אזהרה לנשים להדריך בניהם לתורה ומעשים טובים, כי עיקר תלוי בהם, כי האב, הן תלמיד חכם הן עם הארץ, טרוד ואין עסקו להשגיח בהם ואין רואה כל כך ענינם, והכל תלוי באם, ולכן אמרו ביימא ששאלו חכמים אם של בן קמחית הכהן גדול מה זכית להיות לך כהן גדול, ולא שאלו לאביו, כי הכל תלוי באם. ועל זה אמר החכם 'בן חכם ישמח אב ובן כסיל תוגת אמו', כי הכל תלוי בה. ע"כ לשונו הקדוש.

וכן אמר (שם א ח) 'שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמן', ומדוע תלה הכתוב את ענין התורה ב'אמן'. פירש האבן עזרא: 'כי האשה חכמה מורה הדרך הישרה לבנה'. ועל פי דרכנו יש לומר כי כח התורה תלוי דווקא באמא, שעד כמה שצנועה, זוכה ויוצאים ממנה בנים תלמידי חכמים.

ברזא דאז"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

אולם האמת תורה דרכה, כי לשם כך נבראו כל ענייני עולם הזה כדי ללמוד מהם לאהבת בוראנו ויוצרנו, וכדכתב **במאור עינים** (ואתחנן ד"ה ואהבת) ובדרך דומה שינו עוד במשנת תלמידי הבעש"ט ע"ה, וזה לשונו: אבל הענין הוא, שה' יתברך ציוה לאהוב אותו יתברך, ואיך אפשר לאהוב דבר שלא נודע מהותו וכו'. והוא שה' יתברך ברא בעולם משל שממנו נוכל להבין הנמשל, דהיינו כל התענוגים שבעולם כמו אכילה ושתייה וכו', שיבין מפני מה אני אוהב אותו דבר, הלא הוא רק אהבה נפולה מעולם אהבה כנזכר אצלנו כמה פעמים, ועל אחת כמה וכמה שיש לי לאהוב הבורא ברוך הוא שהוא מקור כל התענוגים.

ובבחינת 'מאויב' תחכמי מצוותיך יש לנו ללמוד משכם בן חמור, אדם פושע ורשע וכשהוא בא לדבר על דברים גשמיים מה הוא אומר, בתחילה יתדבק נפשו, אחר כך 'שכם בני חשקה נפשו', ואחר כך 'כי חפץ בבת יעקב' - הרי לנו דביקות, חשק וחפץ. ראו מה עשה בשביל עבירה, בלי שום הכנה, דבקה נפשו, חשק, וחפץ. שעשה ממש במסירות נפש בשביל דברים כאלה, בשביל דברים של עבירה.

הלימוד מהיצר הרע לאהבת ה'

ועל זה אמר הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה **בקדושת לוי** (נח ד"ה שמטבילין): וזה הוא עיקר תכלית כל הנבראים, רק לעבוד הבורא ברוך הוא ולעשות תענוג להבורא, כמו שאמרו חכמינו ז"ל (אבות פ"ו מ"י) כל מה שברא הקדוש ברוך הוא לא ברא אלא לכבודו, לעשות נחת רוח להבורא ברוך הוא. וזה פירוש הכתוב 'מאויב' תחכמי מצוותיך כי לעולם היא לי'. וכו' כמו מן אויב, מאויב שלי, דהיינו יצר הרע, 'תחכמי מצוותיך' רצה לומר היצר הרע מפתה אותי לתאוות גשמי, דהיינו תאוות אשה או שאר תאוות גשמי, אזי מזה התאוה הגשמי, מיצר הרע, 'תחכמי מצוותיך', אזי לבי בוער להיות עובד את ה'. 'כי לעולם היא לי', רצה לומר תאוות גשמי הוא דבר נפסד וכלה, לא כן כשאהיה עובד הבורא זה הוא לי 'לעולם', כי אני מדבק עצמי בבורא שהוא חי וקים לעולם. עכ"ל.".

חיבת ישראל ואבינו שבשמים

ג' לשונות חיבה להורות גודל חיבת הבורא לעם ישראל

ותדבק נפשו בדינה בת יעקב וגו' (לד ג). שכם בני חשקה נפשו בבתכם וגו' (שם פסוק ח). ולא אחר הנער לעשות הדבר כי חפץ בבת יעקב וגו' (שם פסוק יט). דרשו רבותינו ז"ל במדרש (ב"ר פ ז): ריש לקיש אמר, בג' לשונות של חיבה חיבת הקב"ה את ישראל, בדביקה בחשיקה ובחפיצה. בדביקה - 'ואתם הדבקים' (דברים ד ד), בחשיקה - 'לא מרובכם מכל העמים חשק ה' (שם ז ז), ובחפיצה - 'ואשרו אתכם כל הגוים [כי תהיו אתם ארץ חפץ]' וגו' (מלאכי ג יב), ואנו למדים אותה מפרשה של רשע הזה.

באריכות ובפרוטרוט התבאר דברי מדרש אלו **בראשית חכמה** (שער האהבה פ"ג), ושם ביאר כי שלוש לשונות החיבה מיוחדים ורומזים לשלושה הכוחות שבנו - נפש רוח ונשמה. המדרגה הראשונה היא הדביקות שכנגד הנפש, והחשק למעלה מן הדביקות כנגד הרוח, והחפץ למעלה מכולם כנגד הנשמה, כי החפץ מורה על רצון חזק שאין למעלה ממנו, שיהיה כל חפץ ורצון האדם וכל מגמת פניו מיוחד לאותו הדבר שחפץ בו.

ומפרשה של אותו רשע אנו למדים זאת, כדרך שכתוב אצל שכם בן חמור 'ולא אחר הנער לעשות הדבר כי חפץ בבת יעקב', כי לרוב חשקו ואהבתו את דינה בת יעקב, לא היה שום דבר שימנע אותו מלהשלים חפצו ותאוותו. וכל זה הינו רק מעין משל לחוזק האהבה שאוהב הקב"ה את עמו ישראל.

עם ישראל לומד משכם מהי הדרך להגיע לדבקות באבינו שבשמים

וכמו אהבת ה' לעמו כן בני ישראל הרוצים לידבק באלקים חיים, למדים זאת מפרשתו של רשע שכם בן חמור, כמובא בספרן של צדיקים שיש ללמוד מחשק ותאוה שיש לנו לתאוות עולם הזה ותענוגיו, וכי מהיכן בא לנו נשמת אלוה ממעל, נשמות ישראל החצובות מתחת כסא הכבוד, הכיכוד.

שיוכל לקבל שכרו בלי בושת פנים, ולפיכך ירדה הנשמה לעולם השפל כדי שתזכה בכוח מעשיה ולא בבחינת מתנה, ומטעם זה ניתן יצר הרע באדם כדי שיהיה ראוי לקבלת שכר טוב לעתיד, וקיום מצוות עשה לבדם אין בהם כל כך התגברות על היצר, ולכן השכר עבורם יש בו קצת בחינת מתנה לאדם, ודוקא ההתגברות על היצר הרע המסית את האדם למלאות תאוותיו האסורות, הוא המזכה את האדם בשכר האמיתי על שעומד בניסיון כנגד טבעו.

תכלית היצר הרע כדי שיתגבר עליו האדם

נמצא אם כן, שגם היצר הטוב וגם היצר הרע שניהם מלאכים שנשלחו לאדם כדי לסייע אותו בעבודת בוראו, היצר הטוב שליחותו לקרב את האדם לקיום המצוות, והיצר הרע שליחותו להסית את האדם לרע כדי שיתגבר עליו האדם ויזכה לשכר טוב לעתיד לבוא, כמו שדרשו חז"ל (ב"ר י"ד ד) על הפסוק (בראשית ב' ז) 'וייצר ה' אלהים את האדם', וייצר' בשני יודי"ן, רמז על שני יצרים שבאדם, ועל ידי שניהם מגיע האדם לידי שלמות, ועל ידי שמתגבר האדם ואינו הולך בעצת יצרו בזה נשלם רצון כוונת הבריאה, וכמו שהמשילו בזוהר הקדוש את ענין בריאת היצר באדם לניסיון שנשלח על ידי המלך כדי לנסות להחטיא את בנו, וכיון שמתגבר הן ועומד בניסיון מוסיף המלך עוד לאהוב אותו ומרבה את שכרו.

תיקון היצר על ידי התגברות האדם

ואדרבה בכך שגובר האדם על יצרו הוא מגביה ומרומם את היצר הרע ומשיבו אל הקדושה, ועל ידי כך זוכה היצר הרע להתעלות ולומר שירה לבוראו, כמו שמצינו אצל יעקב אבינו שבשעה שהתגבר על שרו של עשיו ביקש אותו המלאך לומר שירה לפני הקב"ה, כי מיום שנברא העולם לא היה מי שהתגבר על היצר הרע בשלמות כיעקב אבינו, וכיון שכן לא השלים עדיין היצר את שליחותו שהיא לגרום לאדם להתגבר עליו בלב שלם, ורק אחרי שהתגבר עליו יעקב אבינו נשלם תיקונו של המלאך והיה ראוי לומר שירה לפניו יתברך.

זו אפוא הדרך שממנה יבוא האדם להיות קרוב לבוראו באהבה, והרי כך האור החיים הקדוש מתבטא בכמה וכמה מקומות, שכדי לבוא לדביקות בה', יתמלא לב האדם בחשיקה, חפיצה, נעימות, ידידות, חביבות, מתיקות, תאוה, שכל משאלותיו של אדם יהיו להשתוקק ולכסוף לתורה הקדושה ולהידבק בה' יתברך חי החיים, ומי יתן שיכנסו הדברים הקדושים לליבנו ויעשו פרי ושורש, ותבער אהבתו יתברך בליבנו בלי שום הפסק, אמן וכן יהי רצון.

שכר טוב לכובש את יצרו

עיקר השכר על התגברותו במלחמת יצרו

וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכַל לוֹ וַיֵּעַב בְּכַף יָרְכוֹ וַתִּקַּע כַּף יָרְדָּה יַעֲקֹב בְּהֶאֱבָקוֹ עִמּוֹ. וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִּי עֲלֵה הַשְּׂחָר וְגו' (לב כו-כז). יש להקדים ולבאר, דהנה עיקר שכר האדם לעתיד לבוא אינו על קיום מצוות עשה, אלא על ההתגברות כנגד היצר הרע המסית את האדם לחטוא, כי באמת מן היושר והראוי שיעבוד האדם את בוראו שהיטיב עמו מיום היוולדו, וכמה שיוסיף לקיים מצוות ה' לא יהיה בכך משום תשלום אפילו על אחת מכל טובות ה' עמו, וכמאמר התנא (אבות פ"ב מ"ח) 'אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת'.

אבל מלחמת האדם עם היצר הרע בכל עת ורגע, אשר כל יצר מחשבותיו רק רע כל היום, והאדם עומד כנגדו בתחבולות מלחמה להישמר מכל מיני ניסיונות ומכשולים, היא הנחשבת כענינו וסיגוף גדול, ומחמת כן יחשוב לו הקב"ה כל התגברות על היצר כאילו עשה מצוה בפועל, כמו שאמרו (מכות כג): 'כל היושב ולא עבר עבירה נותנין לו שכר כעושה מצוה', ובזכות כל התגברות על היצר זוכה להמשיך עליו קדושה כאילו קיים מצוה בפועל, ועל כך הוא עיקר קבלת שכר טוב לצדיקים לעתיד לבוא.

בריאת היצר הרע כדי שלא יהיה נהמא

דכיסופא

והרי כל סיבת בריאת האדם בעולם הזה היא כדי

מילין יקדישין

פרקי הדרכה ועבודת ה' על סדר הפרשה

אבינו ע"ה להודיע לעשו על עוצם גדולתו ושבגין זה הבכורה ראויה דווקא לו, ומהי מעלתו, שכן זכה להכניס קדושה גם בתוך קניינו, וכמו שכתוב 'ויהי לי שור וחמור', 'לי דייקא, כדרך שנאמר 'לי וביאורו 'לשמי', שכל קניינו שייכים לקדושתו המיוחדת. ומבאר המשך חכמה, שכל המינים שהזכיר בין הבהמות כולם קדושים בקדושת הבכורה, וזו הוכחה על קדושת יעקב אבינו ע"ה שהשפיע על מקנהו וקניינו, ואם על הקניינים נתפשטה קדושת הבכורה, אם כן ברי הוא שעצם הבכורה בוודאי שייכת דווקא ליעקב אבינו ע"ה, וממילא, יאה הדבר שקיבל הוא את הברכות מאת יצחק אביו. לפיכך לא הזכיר 'גמל' שבו אינה שייכת קדושת הבכורה (ראה שו"ע יו"ד סי' שטו ס"ו).

קדושת איש ישראל מתפשטת על קניינו

זו מעלתו של כל איש ישראל, שמיד בפטר רחם בעת לידת בהמה טהורה התקדשה הבהמה בבכורה, ואין צורך לשום פעולה מצד האדם לקדשו, ואילו בהמת עובד כוכבים הוי כבהמת הפקר ואין לה קדושה, כי עצם קדושת ישראל המושפעת מהשם יתברך שאמר 'אני ה' מקדשכם' (ויקרא כ ח) שופע שפע קדושה גם על קנינו ובהמתו. ומטעם זה יכול איש ישראל להקדיש הנברא היותר דק במציאות שהוא הזמן, במועדות ויובל (ר"ה ח:), מה שאין בכח שום נברא בעולם. וזהו כוונת יעקב אבינו באמרו 'תרי"ג מצוות שמרת' 'ויהי לי שור וחמור צאן', שקדושתו התפשטה גם על מקנהו וקניינו.

מעלת איש ישראל ששולט גם על בני אדם ולא רק על הבהמות

והמשיך יעקב אבינו לומר שיש ברשותו גם עבד ושפחה, שזה מורה על עוד חלק מעוצם הקדושה של בני ישראל, שלא רק שהם יכולים לקנות בעל חי אלא יש להם גם קנין ושליטה בבני אדם, שהם קונים עבדים ושפחות ושולטים עליהם. מה שאין הדבר כן בעובדי כוכבים, שאין להם קנין זה בזה בגוף האדם, ושולטים אך ורק בגוף הבהמה,

המשך בעמוד הבא

התחזקות תמידית באמונה בה'

נגע בכף ירכו - להחליש אמונתו

וירא כי לא יכל לו ויגע בכף ירכו (לב כו). בכל מדרגה שהאדם זוכה אליה צריך זהירות מרובה שלא יפגע בו היצר בענייני אמונה, להאמין שהקב"ה הוא אלקינו ואין עוד מלבדו, וכל הנהגתו עמנו היא במידת החסד והרחמים גם כשאין נראה כן לעיני בשר, וזהו 'אמונה' בגימטריא 'חסדיך' להאמין שכל הנהגתו עמנו היא בחסד ולא בדין. והתחזקות באמונה נצרכת בכל עת כי גם כשזוכה להתעלות בעבודת ה' עדיין אורב לו היצר להחליש את האמונה בקרבו, כמו שרואים אצל יעקב אבינו שלא הניח לו היצר הרע, ובא להלחם עמו ולהחלישו בענייני אמונת ה', וזהו שנאמר 'ירא כי לא יכל לו ויגע בכף ירכו', 'בכף' גימטריא 'אמונה', כיון שלא יכול היה להתגבר עליו פנה להחלישו באמונתו, ובדבר זה אינו נותן מנוחה לעובד ה' בכל מדרגה שהוא.

הרחבת גבולי הקדושה בקנייני האדם

'ויהי לי שור וחמור' ולא הזכיר גמלים

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלָאכִים לִפְנֵי אֶל עֶשָׂו אָחִיו וּגו'. וַיֵּצֵא אֹתָם לְאָמֵר כֹּה תֹאמְרוּן לְאֲדֹנָי לְעֶשָׂו, כֹּה אָמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב עִם לְבָן גְּרָתִי וְאַחַר עַד עָתָה. וַיְהִי לִי שׂוֹר וְחֲמוֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה וְאֶשְׁלָחָה לְהַגִּיד לְאֲדֹנָי לְמַצְאָן בְּנֵי עֵינֵיךָ (לב ד-ו). בשליחות ששלח יעקב אבינו ע"ה עם המלאכים אל עשו אחיו, הוא מספר טעם איחורו שכן הוא היה גר בבית לבן, וממשיך לספר על הרכוש שברשותו 'ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה, ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך'. וברש"י הביא באחד מהפירושים: 'עם לבן גרתי, 'גרת' בגימטריא 'תרי"ג', כלומר עם לבן הרשע גרתי, ותרי"ג מצוות שמרת, ולא למדתי ממעשיו הרעים. הקשה המשך חכמה מדוע לא הזכיר שהיו לו גם גמלים, הלוא מצינו להלן (פסוק טז) שכאשר שלח לו מנחה היו לו גם גמלים.

יעקב אבינו הכניס קדושת בכורתו לכל קניינו

אלא הביאור בזה, שבשליחות זו רצה יעקב

באכילת תרומה. והביאור כדברים הנזכרים לעיל, שקדושת הכהן מתפשטת לתוך קניינו כמו כל איש יהודי, ולכן קנייניו הבטלים אליו לגמרי יש להם קדושת כהן, וילמד מזה לקח לעבודת הבורא שאם גוף האדם בטל לגמרי לנשמתו הטהורה, אזי יוכל להיות ניזון ממאכל הנשמה כמו שהיה בדור המדבר שניזונו מן המן, לחם הנשמה, לחם שמלאכי השרת אוכלים אותו.

עבודת הרה"ק משינאווא בתיקון נשמות בעת עשיית קידוש

כן הדבר בקדושת הצדיקים יסודי העולם עיני העדה, שגדולה השפעתם על כל הנבראים ובוודאי למסתופפים בצילם והולכים בדרכיהם הישרה. כך מסופר על הרה"ק הדברי יחזקאל משינאווא ע"ה, שבלייל שבת קודש היה אצלו התגלות של תיקון נשמות, וייחדו מקום מיוחד בבית המדרש לכל הנשמות שהגיעו לקבל תיקון, ובשעת עשיית הקידוש היו מכריזים הנשמות שבעולם העליון שחיכו שם לתיקון שיהיו בשקט, כי הדברי יחזקאל עושה קידוש.

עד כדי כך, שפעם שבת אצלו הרה"ק רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצה זלה"ה, ובאמצע אמירת שלום עליכם ותפילת רבון כל העולמים שכידוע נאמרו בשינאווא בדביקות נפלאה והתלהבות עצומה בשירה וזמרה בקדושה וטהרה, כשאמר התיבות 'אדון כל הנשמות', הבחין הרבי מאוסטרובצה בשגב גודל עבודת הרה"ק משינאווא בתיקון נשמות, אז מרוב התרגשות הפיל עצמו על הארץ, וצעק ובכה בזה הלשון: 'רבינו הקדוש, יעלה בזכרונו גם נשמת', וכל הנוכחים יצאו מרוב התפעלות, שאם גוף נקי וקדוש וגאון כביר כמוהו בוכה ומתחנן להזכיר גם את נשמתו הטהורה, מה יאמרו הם. כי אכן זו סגולת הצדיק המתקדש בסילודין ומשפיע קדושה לכל קנייניו ובכללם אותם הנשמות שיש להם שייכות אליו, שע"י זה זוכים לתיקון בזה ובבא.

שהוא בכלל 'ומוראכם וחיתכם יהיה על כל חית הארץ' (בראשית ט ב). כי נפש הגוי שהיא נגד נפש הישראלי בן בכורו של הקדוש ברוך הוא, בערך יחס נפש הבהמי אל המדבר, ולזה סיפר יעקב אבינו ע"ה רום מעלתו שיש תחת רשותו גם 'עבד ושפחה'. ובה יובן סיום דבריו שאמר 'ואשלחה להגיד לאדוני', מלשון דברים הקשים כגידין, כי מזה יבין וכיר עוצם קדושתו של יעקב אבינו ע"ה, וכי אליו דוקא שייכת עבודת הבכורה. [וזה לשונו הנפלא: בפסוק 'וכהן כי יקנה נפש קנין כספו' וכו'. וזה דבר פלא כי הקדוש שבישראל לא יאכל בתרומה ועבד כהן ואפי' בהמת כהן אוכלין בתרומה, משום שעבד בטל לגמרי אצל האדון, אוכל בלחמו. וכן הרמז בכל איש ישראל, כי באמת הנשמה באה מלמעלה וניזונית מלחם השמים, ואם כל הגוף בטל אל הנשמה יוכל גם הגוף להיות אוכל בלחם הנשמה, וכן היה באמת בדור המדבר שניזונו מלחם שמים, לחם הנשמה, לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו. וכן הוא בכלל ישראל שהם קנינו של הקדוש ברוך הוא כדכתיב 'עם זו קניתי, מן הדין להיות ניזונים מלחם שמים, ואפילו בהמת כהן אוכלת, ונאמר 'ואתן צאני צאן מרעיתי'. 'וכהן, 'ובת כהן' רומז אל הנשמה, כדאיתא בזוהר הקדוש, וזה הרמז 'ובת כהן כי תהיה לאיש זר', היא מדת הרשעים, שגם הנשמה מתבטלת בהם אל הגוף, 'לא תאכל' וכו', ומדת הצדיקים להיפוך, שהגוף מתבטל אל הנשמה, 'כהן כי יקנה נפש קנין כספו', פירוש על ידי שמשתוקק הצדיק שגם הגוף יהיה בטל אל הנשמה, על ידי זו התשוקה אוכל בלחמה].

בכח הביטול לקדושת הכהן גם עבדיו ובהמתו מותרים בתרומה

כענין זה כתב השפת אמת (אמור תרס"א-תרס"ב ד"ה בפסוק הא') דברים מאירים לבאר דבר פלא, מדוע האיש הקדוש שבישראל אסור לאכול תרומה, ואילו עבד ובהמת כהן הפשוטים מותרים

י"א לאור ע"י מבין אור לישירים
 © כל הזכויות שמורות
 אין להעתיק או לנעוץ ללא אישור
 מצד פרוש בכתב ממכון אור לישירים
 פניצוב ושימור: שוקי קנר

פרשת וישלח

מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה

וכשרואה היה המשרת את כל מעשיו של העשיר בעל הבית, היה המשרת מצטער וכואב ביותר. הוא לא העז לומר דבר או חצי דבר לעשיר, שכן יודע היה ומכיר בעשיר שעל תוכחת מוסר שכזאת היה יכול לפטרו תיכף ומיד ללא שמץ של רחמים והתחשבות. ולפיכך היה המשרת מתבונן ושומע במה דברים אמורים ומה היא הצדקה אליה אוספים הגבאים, וככל שהיה בידו היה המשרת תורם מעצמו בעין יפה ונדיבה.

במחשבותיו היה המשרת מתבונן הרבה ותוהה על העולם ההפוך שעניו רואות, כי בעוד שהוא איש טוב ומטיב וכל רצונו זה להטיב עם הבריות, הנה אין הוא איש עשיר, ואילו אותו אדם קמצן זוכה לעשירות מופלגת. ברור לי, חשב המשרת בליבו, שאילו הייתי זוכה לעשירות בדומה לבעל הבית, ואפילו אם היה לי רק חלק מרכושו, הייתי מפזר ממון לרוב לעניים ולאביונים ונותן מכספי למוסדות צדקה וחסד. ובוודאי שהייתי מעניק נדבות ביד רחבה, בשמחה ובטוב לבב, בלי כל מרמור ועצב.

ביום מהימים נזדמן המשרת לביתו של רב העיר לעניין כל שהוא, והיה מדי דברו עם הרב סבר המשרת כי הנה זו עת רצון וזמן נאות לפרוק את כל אשר בליבו בעניין העשירות והעוני בעולם הזה. פתח המשרת ותיאר בפני הרב את רצונו העז לתת צדקה בעוד שהפרוטה אינה מצויה בכיסו, והנה מעסיקו העשיר שנתברך בהון ועושר בביתו אינו מסכים לתת כמעט כלום לצדקה. ויהי האיש כמטיח דברים וכמתריס כיצד יתכן שהעשירות הגדולה ניתנה משמים לאיש קמצן שכזה.

מעשה באיש עשיר מופלג שכגודל עשירותו הייתה גדולה קמצנותו. חס היה על ממונו מאוד, עד שאמרו שהוא כבן נח הנהרג על פחות משווה פרוטה. אמנם לעצמו ולמשפחתו היה חי בהרחבה ובשפע, אולם בכל הקשור לעניים ולאביונים הייתה ידו קמוצה וסגורה כמעט לחלוטין. גבאי צדקה לרוב היו משחרים לפתחו ומנסים לדבר אל ליבו שיואל לתרום מהונו הרב לצדקה, אך הוא בשלו, מתעקש כי אין ביכולתו לתרום, וגבאי הצדקה היו שבים על עקבותיהם בידיים ריקות, מאוכזבים וכואבים.

לעתים נדירות ביותר היה העשיר מתרצה לתרום אי אלו פרוטות לצדקה. היה זה בעיקר במקרים קשים וכאובים במיוחד, באלמנות ויתומים שהקהילה כולה הייתה מתגייסת לעמוד לימין אביון, ולא הייתה לו אפשרות להתחמק ממתן הצדקה. גם אז היה נותן את תרומתו הקטנה בסבר פנים רעות ובחרי אף גדול, כמי שכפאו שד. מסנן היה מפיו מילים חדות ומכאיבות על כך שמכריחים אותו לתת את ממונו, עד שגבאי הצדקה היו אוטמים את אזניהם שלא ישמעו את טענותיו ומרמוריו.

בביתו של אותו עשיר היה עובד אדם תם וישר כמשרת וכאחראי על משק הבית. אותו אדם היה ההיפך הגמור במידותיו ובטבעיו מבעל הבית שהעסיק אותו, כי בעוד שהעשיר היה איש גס ואטום לב הרי שהמשרת היה רחמן וטוב לב ובעל מידות תרומיות להפליא. אמנם משכורתו הייתה צנועה ומצומצמת, אך גם מתוך משכורת זו היה המשרת מפריש מעשרות לצדקה ואף מוסיף על כך כהנה וכהנה.

הדבר להשתנות מתחילת ימי חייו לסוף ימי חייו, שיכול הוא להשלים את המעשים הטובים והמחשבות הטובות החסרים לו. וזהו עומק הדברים שאמרו חז"ל (קידושין מ). שמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, שהקב"ה מבקש שכל המחשבות טובות לא ילכו לאיבוד, אלא הוא מסובב שיבוא ויצטרף לזה מעשים טובים וכך יהיו המחשבות והמעשים בשלמות. ואם כן, סיים הרב ואמר, ייתכן שעשיר זה אצלו אתה עובד הוא העני מהגלגול הקודם בו היה לו מחשבות טובות ליתן צדקה ולא מעשים, ואילו אתה הוא העשיר מהגלגול הקודם שחסר לך מחשבות טובות. ועם זאת, המשיך הרב ואמר: אברך שעוד בימי חייו יתהפך עליך הגלגל לטובה ומזלך יתחיל להאיר בעשירות מופלגה, וכך תוכל לקיים את מצות הצדקה בשלמות, במחשבה ובמעשה (אברהם יגל' פרשת ראה).

על הפסוק (בראשית לב ה): 'וַיֵּצֵא אֹתָם לְאָמֵר כֹּה תֹאמְרוּן לְאֲדֹנָי לְעֵשׂוֹ כֹּה אָמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב עִם לְבָן גְּרָתִי וְאַחַר עַד עֲתָהּ, וּפִירוֹשׁ רַש"י: 'גְּרָתִי' בְּגִימְטְרִיא 'תְּרִי"ג', כְּלוּמַר, עִם לְבָן הַרְשַׁע גְּרָתִי וְתְרִי"ג מִצּוֹת שְׁמַרְתִּי וְלֹא לְמַדְתִּי מִמַּעֲשֵׂיו הַרְעִים. וְהַקְשׁוּ הַמְּפַרְשִׁים, מַה שִׁיךְ שִׁיעֵקֵב יַעֲקֹב עַל עֲצָמוֹ שְׂקִיִּים וְשִׁמְרֵ תְרִי"ג מִצּוֹת בְּעוֹד שֶׁלֹּא אֵת כָּל הַמִּצְוֹת יְכוּל אָדָם לְקַיֵּם, וּבִפְרֹט אֵת אוֹתָם הַמִּצְוֹת הַתְּלוּיֹת בְּאַרְץ. וּבִסְפָר 'יֵיטֵב לֵב' הֵבִיא לְתַרְץ, ע"פ כָּלֵל זֶה שֶׁמַּחֲשֵׁבָה טוֹבָה הַקְּב"ה מִצְרַפָּה לְמַעֲשֵׂה, הַיּוֹת וַיַּעֲקֵב אֲבִינוּ הַשְּׂתוֹקֵק וְרָצָה לְקַיֵּם אֵת הַמִּצְוֹת, לְפִיכֵךְ נִחְשָׁב לוֹ זֹאת כְּאִילוֹ עֹשֵׂאֵם בְּפוּעֵל.

כי במקלי עברתי

מקושר היה רבי פסח טרוק, איש ירושלים, אל הרה"צ רבי חיים יצחק, המגיד מוילקומרי.

נענה הרב ואמר לו: דע לך אחי כי אתה הוא זה העשיר האמיתי ואילו בעל הבית שלך הוא העני! לא הבין המשרת את תשובת הרב וישתומם המשרת על דבריו. אולם הרב מיהר להמשיך בדבריו והסביר לו: "דא הוא רזא דגלגוליא" - זה הוא סוד הגלגול! דע לך כי כל אדם בעשותו מצוה צריך הוא לעשות זאת במחשבה ובמעשה, והיינו, שמתחילה עליו לרצות ולכוון לעשות את המצוה בשלמות, במחשבה טובה ורצויה, ומתוך כך לעשות את המעשה בשלימות על הצד היותר טוב. אלא שפעמים וחסר לאדם במחשבת המצוה ופעמים שחסר לאדם במעשה המצוה.

כי הנה פעמים ואדם עושה מצוה אך ליבו בל עימו ואין לו את המחשבה הטובה והראויה עבור המצוה, ונמצא שמעשה יש כאן ומחשבה אין כאן. ופעמים שאדם רוצה ומשתוקק לעשות מצוה אך אין לו את האפשרות להוציאו מהכוח אל הפועל, ונמצא שמחשבה יש כאן אך מעשה אין כאן. ומהשמים מבקשים להשלים את המעשים והמחשבות החסרים, ולפיכך מסובבים שאדם אשר קיים מצוות בלי מחשבה טובה יחזור ויבוא שוב לעולם בגלגול ויהיה לו מחשבות טובות לרוב בלי יכולת לעשותם. כך שאם בגלגול הראשון היה האיש מקיים מצות צדקה רק בעל כרחו ולא ברצון, בהיותו איש עשיר וקמצן, הרי שבגלגולו השני הוא איש עני המשתוקק לעשות צדקה ואין בידו, ונמצא שמתחבר ועולה יחד המעשה שעשה בגלגול הראשון יחד עם המחשבה הטובה מהגלגול השני. ואילו אדם עני שבגלגולו הראשון רק רצה לקיים מצות צדקה, והיה לו מחשבה טובה, הרי שבגלגול השני די לו שיעשה את מעשה הצדקה גם בלי שתהא לו מחשבה טובה לכך.

הוסיף הרב ואמר, שפעמים אין זה דווקא מגלגול לגלגול אלא שאצל האדם עצמו יכול

יחד היו עוסקים בתורה ובמעשים טובים. והנה ביום מהימים החל רבי פסח להרגיש כי פני המגיד אינם אליו כתמול שלשום. שלא כהרגלו, היה המגיד מרבה לצטט לפניו בכל יום רעיונות ותוכחות מוסר בגנות המותרות ועניני עולם הזה, אשר קלקלתם מרובה, וכיצד דווקא על ידי דברים קלים אלו מפתה היצר הרע את האדם ומעבירו על דעתו ועל דעת קונו, בבחינת היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך, עד שמורידו לבאר שחת.

לא הצליח רבי פסח לרדת לסוף דעתו של המגיד ולא ידע מה הוא רוצה ממנו חברו הגדול. וכי מה מקום יש לעורר אותו פעם אחר פעם בגנות המותרות בשעה שהוא חי בדחוקת איומה, ילדיו לבושים טלאים, ודירתו ישנה ופשוטה ביותר.

משראה רבי פסח כי המגיד אינו חדל מלעוררו על ענייני זה, החליט לשאול על כך את המגיד בעצמו, על מה מכוונים דבריו בענין המותרות וכי אלו מותרות הוא רואה בו ובביתו. נראה היה כי המגיד המתין לשאלה זו והוא החל לומר לרבי פסח: לפני כשבועיים, היה זה ראש חודש, והייתי בביתך, ונבהלתי מאוד לראות כי השולחן מכוסה במפת משי. הרי זה מותרות של ממש! הרי יש בזה חילול ה' ממש! רק יצאו מילים אלו מפי המגיד לפני פסח חפו.

בשברון לב החל רבי פסח לספר לפני המגיד את סיפורה של מפת המשי: בשנים עברו, כאשר עוד התגורר מחוץ לארץ ישראל, בעיר קובנה, שם שימש כשמש בית המדרש המקומי, חלה אחד הפרנסים, הנגיד רבי אליעזר פריידין, ובמשך תקופה ארוכה הוא התנדב לבוא לביתו וללמוד עמו בכל יום כמה פרקי משניות ופרשת השבוע ואף לקרוא עמו בצוותא מזמורי תהלים. כאשר הבריא הפרנס פריידין הוא הפציר ברבי פסח שיסכים לקבל שכר הגון תמורת עבודתו, אך הוא סירב. הוא עשה זאת לשם שמים ולא

כקרדום לחפור בו ולזכות לטובות הגאה. חלפו שנים, ובינתיים רבי פסח עלה לארץ ישראל ואילו הפרנס פריידין חזר לעסקיו, וכל הענין נשכח מן הלב.

והנה לפני כחודש מקבל רבי פסח חבילה גדולה מהעיר קובנה, ואליה מצורף מכתב מבניו של הפרנס פריידין, וכך נאמר במכתב: בהיות כי אבינו נפטר זה עתה, וכשפתחנו את צוואתו ראינו כי הוא מבקש מעמנו לשלוח לרבי פסח טרוקר מירושלים מפת משי יקרה, תמורת מסירותו אליו בימי חליו לפני שלשים שנה, וכך אזכה שמפתי תהא פרוסה על שולחן בירושלים. ולכן אנו ממהרים לעשות את רצונו ומבקשים אנו מכם לסייע בידינו לקיים את דברי המת, לקבל את המתנה וכפי רצונו של אבינו המנוח אף לפרוס אותה על שולחנו בעיר הקודש.

כשהגיעה החבילה עם המפה לביתו של רבי פסח, סירבה אשתו הצדקנית לשמוע על כך. היא נזעקה ושאלה: בשביל מה לנו מפת משי על השולחן? האם המפה תוסיף לנו יראת שמים או חכמת התורה לבנינו? כמעט שאשת רבי פסח החליטה להחזיר את המתנה לקובנה, אלא שרבי פסח עצר בעדה בטענה נכונה: היתכן לבייש את בני המשפחה המתאבלים על אביהם? היתכן שלא לקיים דברי המת שבודאי חשב כי עושה בזה דבר גדול? כך מספר היה רבי פסח למגיד מוילקומיר והוא שומע את הסיפור בתשומת לב מרובה, אך בתכלית הוא אינו מסכים לקבל את תירוצו, שכן מותרות אלו הם חילול ה' הנגרם בירושלים, ואף שזהו ללא כוונה אסורה - אין לאפשר ולהתיר קולא זו, שהיא בבחינת פריצת דרך והריסת חומות היהדות בירושלים.

אחרי שעה ארוכה של ויכוחים של סברות ושל הלכות הסכימו ביניהם המגיד ורבי פסח להציג את שאלתם לפני חכימא דיהודאי, הגאון רבי שמואל סלנט, רבה הישיש של ירושלים.

מפרשיסחא ונכנס לקבל ברכת פרידה מרבו, פתח רבי משה וסיפר לרבי את כל צרותיו, ואמר לו שהוא אינו יכול לחזור לעירו דווארט מחמת כל החובות והנושים המציקים לו.

נענה הרבי ר' בונם ואמר לו: הלא ידעתי כי ממשפחת הגאון בעל 'חכם צבי' אתה, ולפיכך עצתי לך שתסע למדינת הולנד, אל העיר אמסטרדם, שם מכהן ברבנות הגאון הנודע בעל 'בנין אריאל' שהוא בן בתו של החכם צבי, והוא בוודאי יעזור לך וימצא עבורך פרנסה טובה והגונה ממנה תוכל להתקיים. אך עם זאת, שמע היטב לכל מה שאני אומר לך: אם אכן תחליט לקבוע דירתך באמסטרדם, זהרו והשמר שלא תשנה כלום ממשורת אבותיך, אפילו דבר קל ביותר יש לך להזהר שלא לשנות כלום ממלבושיך החסידיים, ואפילו את הכיפה שעל ראשך אל תשנה, כי הנה שם בהולנד הם נוהגים ללבוש כיפה עם כפתור קטן בראשו, ואילו אתה בשום אופן אל תשים על כיפתך כפתור שכזה, ואם תזהר בכל זה אזי ה' יצליח דרכך.

רבי משה שמע את דברי רבו, ולאחר ברכת הפרידה נסע בגפו לאמסטרדם. כאשר הגיע רבי משה לאמסטרדם, נתקבל בכבוד מלכים אצל בעל 'בנין אריאל', וכאשר ראה את גדולתו בתורה ויראה של רבי משה הצייע לו לקבל עליו משרת רבנות בעיר האנובר.

רבי משה שמע לעצת הבנין אריאל, נסע להאנובר ונתקבל שם לרב, ואכן ישב שמה כמה שנים. רבי משה שמר מאד את מה שרבו מפרשיסחא ציווה עליו והלך בדרכי ה' מבלי לפנות ימין ושמאל. לאחר שנים אחדות החליט רבי משה כי למרות כל העושר והטובה שיש לו בהאנובר, הנה די לו להיות בנכר כשהוא נע ונד, והחליט שמוטב יהיה לו אם יחזור לביתו אל אשתו ובניו. וכן עשה.

שמע הרב את דברי הצדדים והרהר בצדדים לכאן ולכאן, שהרי מחד גיסא קיום דברי המת דבר גדול הוא, ואף איסור הלבנת פנים חמור הוא מאד, ושמא יודע אי פעם למשפחה בקובנה כי רבי פסח אינו משתמש במפה זו ובושה תכסה פניהם על רצון אביהם שלא יצא לפועל, אך מאידך גיסא חילול ה' של החדרת מותרות לעיר הקודש אף הוא דבר נורא ואיום.

אלא שגם בזו הפעם עמדה לו חכמתו הגדולה של רבי שמואל והוא פסק את ההכרעה המקורית: מפת המשי תהיה הלאה פרוסה על השולחן, אך עליה יפרסו מפה אחרת פשוטה אשר תכסה את גנאי המותרות בעיר הקודש!

בעיר דווארט בפולין היה גר יהודי חסיד בשם רבי משה לינצ'צער. אותו חסיד התאחדו על שולחנו תורה וגדולה, שכן גדול היה האיש בתורה וגם מופלג היה בעשירותו. ברבות הימים ירד רבי משה מנכסיו עד שלא היה בידו לפורטה אפילו שוה פרוטה ולא היה לו כיצד לפרנס את משפחתו.

לא זו אף זו: בתקופה זו שעסקיו של רבי משה קרסו עליו הוא נותר חייב לנושיו סכומי כסף אדירים, והם שלא הסכימו לוותר לו או לדחות את התשלום לזמנים טובים יותר, נגשו בו ומיררו את חייו עד שלא נותרה לו ברירה אלא לברוח מדווארט עיר מגוריו.

בצר לו שם רבי משה פעמיו אל רבו הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זי"ע"א, כשבבית מדרשו ישב שבועות מספר על התורה ועל העבודה. במשך כל אותו הזמן ששהה בפרשיסחא לא רצה לצער את רבו ולספר לו על המאורעות שעוברים עליו, אולם כשרבי משה עמד לנסוע

כאשר חזר לפולין, תחילה נסע לעיר פרשיסחא, אל מורו ורבו הרבי רבי בונם, שהיה אז כבר סגי נהור. בהכנסו לקודש פנימה, הזכיר את שמו והרבי הכירו תיכף ומיד, וביקש ממנו שיתקרב אליו. התקרב רבי משה והרבי משש אותו בידיו הקדושות מכף רגליו עד ראשו, ואף הוריד לו את המגבעת ומישש בידיו את הכיפה לראות אם אין עליו את הכפתור הקטן. וכאשר לא מצא שום שינוי בבגדיו, אמר לו הרבי: אשריך רבי משה ששמרת על משמרת הקודש ושלא שינית כלום ממלבושך, ועתה סע בשלום וחזור אל ביתך, כי גם שם לא יעזבך ה' אלוקיך הזן והמפרנס לכל.

סיפר הרה"ק האמרי חיים זיע"א: שנה אחת, בערב יום הכפורים היה הרה"ק הצמח צדיק זיע"א זקוק לסכום כסף גדול עבור דבר מצוה חשובה מאוד. היות והכסף לא היה מצווי בידו פנה הצמח צדיק אל אחד העשירים וביקש ממנו שיתן את סכום זה לצדקה. הוסיף הצמח צדיק וחייד לו: הלא תדע את מעלת היום, ערב יום הכפורים, שהוא זמן נעלה ביותר, הדעת עסוקה ברוחניות ובתשובה, ואין מחשבות על כסף וגשמיות, ואם בכל זאת אני פונה אליך ומבקש ממך עכשיו כסף, הרי שעליך להבין שהדבר נחוץ מאד ואי אפשר לדחותו. אלא שעם כל בקשותיו של הצמח צדיק, לא נענה אותו עשיר לבקשת הרבי וסירב לתת את הכסף לצדקה. כיון שכן פנה ביקש הצמח צדיק לאחד החסידים, ר' משה לייב ז'ערעווער, שהיה איש כפרי פשוט, וביקש ממנו שיתן לו את הסכום אליו היה נצרך. נענה החסיד מיד לבקשת הצמח צדיק והביא לו את מלוא הסכום. והיו יודעי דבר מספרים כי מאותו היום ואילך ירד העשיר מנכסיו והפסיד את כל רכושו, ואילו ר' משה לייב עלה לגדולה,

התעשר מאוד ונחל הצלחה גדולה בכל עסקיו. לרגל עסקיו המסופעים היה ר' משה לייב נוסע מפעם לפעם לעיר הבירה וינה, שם היה נושא ונותן באמונה. מנהגו של ר' משה לייב היה, כמו שאר הסוחרים החסידיים שהזדמנו לוינה, שבהיותם שם בשבתות היו מתאספים יחד לסעודה שלישית של שבת, אוכלים בצוותא ומשוררים שירי דביקות לכבוד שבת.

באחת השבתות פנו החסידים אל ר' משה לייב ודחקו בו שייאמר לפניהם דברי תורה כמנהגם של האדמו"רים, אלא שר' משה לייב סירב בתוקף. הוא אמר לחבריו החסידים: אני איני בר אוריין וכלל איני ראוי לומר דברי תורה. אלא שהם לא הסכימו להניח לו עד שלא נותרה לו ברירה והוא התרצה להם.

העיר וינה הייתה עיר מודרנית ומתקדמת, ור' משה לייב ידע היטב כי יש כמה מהסוחרים שלא היו מצוינים ביראת שמים, עד כדי כך שהם התירו לעצמם לעשות בוניה מעשים שלא היו עושים במקום מושבם בערים בהם התגוררו רעיהם החסידיים. היה זה בפרשת וישלח, ובשל כך בחר ר' משה לייב לומר **דבר תורה על הפסוק** (בראשית לב יא): **'פִּי בְּמַקְלִי עֲבַרְתִּי - כִּי בְּמַקְלִי, הֵייוֹ שֵׁאֵם אָדָם מִתְחִיל לֵהקֵל בְּמִצְוֹת, אִפִּילוּ בְּדַבַּר קָל שֶׁבִקֵּל, הֵרִי שִׁסּוּפוֹ שִׁתְּקִיִּים בּוֹ עֲבַרְתִּי, וְהוּא יַעֲבֹר עַל כָּל הַתּוֹרָה, כִּי כֵךְ הוּא דִרְכּוֹ שֶׁל יֵצֵר רָע, הַיּוֹם אֹמֵר לוֹ עֲשֵׂה כֵךְ וְלִמְחָר אֹמֵר לוֹ עֲשֵׂה כֵךְ, עַד שֶׁמִּסִּיתוֹ לַעֲבֹר עַל כָּל הַתּוֹרָה כּוֹלָה.**

המעשה הגיע לאזני הצמח צדיק, ויהי לימים, כאשר ר' משה לייב הגיע לויזניץ, אל הצמח צדיק, שאלו הרבי: האם אמרת תורה בוניה? ר' משה לייב רעד כולו מפחד הרבי והתנצל: הסוחרים אילצוני להגיד תורה נגד רצוני. שאלו הרבי: ומה אכן אמרת? חזר משה לייב על התורה שאמר. נענה הרבי ואמר לו: הרי טוב אמרת!

